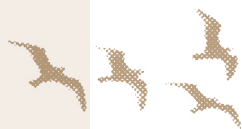

*Úloha skupinovej
akcie v terénnej
sociálnej práci*

Dynamo International – Sieť terénnych sociálnych pracovníkov

Edwin de Boevé a Philippon Toussaint

Vytvorenie publikácie podporil Program EÚ pre zamestnanosť a sociálnu solidaritu – PROGRESS (2007 – 2013).

Tento program realizovala Európska komisia.

Vznikol s cieľom finančne podporiť realizáciu cieľov Európskej únie v oblasti zamestnanosti, sociálnych záležitostí a rovnosti príležitostí a prispieval k napĺňaniu cieľov Stratégie Európa 2020 v týchto oblastiach.

Sedemročný program sa zameriaval na zainteresované subjekty, ktoré môžu prispievať k primeranej a efektívnej zamestnanosti a tvorbe sociálnej legislatívy v krajinách EÚ-27, EZVO-EHS a kandidátskych krajinách EÚ a potenciálnych kandidátskych krajinách EÚ.

„Informácie uvedené v tejto publikácii nemusia nevyhnutne odrážať pozíciu alebo stanovisko Európskej komisie.“

Slovenské vydanie publikácie realizovala IUVENTA - Slovenský inštitút mládeže.

Ďakujeme všetkým, ktorí prispeli ku vzniku tejto publikácie, či už diskusiou a analýzou, čítaním alebo poskytnutím informácií, a najmä uvedením konkrétnych príkladov skupinovej akcie terénnej sociálnej práce.

- ▷ Pôvodný názov:
La place de l'action collective dans le travail social de rue
- ▷ Preklad:
Lisa McElroyová
- ▷ Autori:
Edwin de Boevé a Philippon Toussaint
- ▷ Čítanie:
Olivier Pourbaix, Adelaïde Trousselardová, Jean Blairon, Monette Hennartová, Jon Etxeberria, Raguini Dupont, Bernard Heckel a Philippe Roux▷
- ▷ Vydanie:
Jon Etxeberria – Asociación Navarra Nuevo Futuro, pre Dynamo International Street Workers Network:
22 Rue de l'Etoile 1180 Bruxelles – Belgique.
Tél. 00-32-23784422
E-mail. dynamo-int@travailderue.org
www.travailderue.org
- ▷ Návrh:
Verano González – Cuarto y Mitad (Euskadi – Španielsko)
- ▷ Autorské právo:
NA 417-2013
- ▷ Slovenské vydanie:
IUVENTA - Slovenský inštitút mládeže, Karloveská 64, 842 58 Bratislava, www.iuventa.sk
- ▷ Tlačená verzia:
ISBN 978-80-8072-197-8
EAN 9788080721978
- ▷ Elektronická verzia:
ISBN 978-80-8072-198-5
EAN 9788080721985

Obsah

1.

2.

3.

4.

4.1

4.2

4.3

4.4

4.5

4.6

4.7

4.8

4.9

5.

6.

7.

7.1.

7.1.1

7.1.2

7.1.3

7.2.

8.

8.1

8.2

8.3

8.4

9.

9.1

9.1.1

9.1.2

9.1.3

9.1.4

9.2

9.3

9.4

10.

11.

11.1

11.2

► Príhovor	6
► Úvod	8
► Proces akčného výskumu	10
► Rôznorodosť praxe	12
▷ <i>Pole pôsobnosti</i>	<i>12</i>
▷ <i>Účel, miesto a dynamika skupinovej akcie</i>	<i>13</i>
▷ <i>Úloha metodiky</i>	<i>13</i>
▷ <i>Partnerstvá a siete</i>	<i>14</i>
▷ <i>Ako skupinová práca funguje</i>	<i>14</i>
▷ <i>Pedagogické ciele a edukačné hodnoty</i>	<i>15</i>
▷ <i>Kategórie akcií</i>	<i>15</i>
▷ <i>Prekážky</i>	<i>15</i>
▷ <i>Ciele</i>	<i>16</i>
► Medzinárodná sieť terénnych sociálnych pracovníkov	18
► Pokus o definíciu	20
► Prax	22
▷ <i>Realizácia skupinových akcií a aktivít</i>	<i>22</i>
◦ <i>Spontánne aktivity</i>	<i>23</i>
◦ <i>Vopred určené aktivity</i>	<i>25</i>
◦ <i>Projekty</i>	<i>26</i>
▷ <i>Zopár príkladov aktivít, ktoré sa dajú zorganizovať na ulici</i>	<i>28</i>
► Metodika	32
▷ <i>Metodologické prístupy</i>	<i>32</i>
▷ <i>„Základy“ organizovania aktivít</i>	<i>35</i>
▷ <i>Ciele</i>	<i>38</i>
▷ <i>Ciele a pedagogické zámery</i>	<i>39</i>
► Analýza	42
▷ <i>Aplikačné prístupy</i>	<i>42</i>
◦ <i>Učiť sa mobilizovať</i>	<i>43</i>
◦ <i>Seba-organizácia</i>	<i>43</i>
◦ <i>Participácia na komunitnom živote</i>	<i>44</i>
◦ <i>Krytie, prístup a zámienka k stretnutiu</i>	<i>45</i>
▷ <i>Skupinová akcia a socializácia</i>	<i>45</i>
▷ <i>Skupinová akcia a stigma</i>	<i>47</i>
▷ <i>Skupinová akcia, prechod a dôvera</i>	<i>49</i>
► Záver	52
► Prílohy	54
▷ <i>Príloha 1: Dotazník zaslaný koordinátorom platforiem, ktoré sú členmi Medzinárodnej siete terénnych sociálnych pracovníkov</i>	<i>54</i>
▷ <i>Príloha 2: Zoznam členov Medzinárodnej siete terénnych sociálnych pracovníkov</i>	<i>55</i>

1

Príhovor

Najväčšou hodnotou práce s deťmi a mládežou je vzťah dieťaťa a mladého človeka s pracovníkom s mládežou. Taktiež veľmi cennými sú aj vzťahy v rámci rovesníckej skupiny navzájom medzi deťmi a mladými ľuďmi, i vzťah s miestnou komunitou, v ktorej deti a mladí ľudia vyrastajú. Práve vo vzťahoch môžu deti a mladí ľudia nájsť istotu, ukotvenie a podporu, čo je dôležitým predpokladom ich rastu a rozvoja, naplňania obrovského potenciálu, ktorý v sebe každý z nich nesie.

Nie všetky deti a mladí ľudia majú to šťastie, že ich rodinné prostredie má všetky predpoklady a možnosti viesť ich k aktívnemu využívaniu voľného času. Ani začlenenie sa do rozličných krúžkov, činností mimovládnych organizácií nie je všade samozrejmosťou. Zároveň, s každou novou generáciou mladých ľudí z ich strany vnímame silnejúce tendencie na jednej strane niekam patriť, na druhej strane je to opatrné stávanie sa k akémukoľvek záväzku a pravidelnosti pri začlenení sa do rôznorodých aktivít.

Súčasťou terénnej práce s deťmi a mladými ľuďmi je hľadať spôsoby a možnosti ako ich osloviť v prostredí, ktoré je pre nich prirodzené - na ulici, na ihrisku, na sídlisku a pod. Často tomu slúži obyčajná konverzácia, ale aj jednoduché aktivity, ktoré majú vzbudiť pozornosť, vtiahnuť deti a mladých ľudí do diania a postupne ich viesť aj k preberaniu vlastnej iniciatívy.

Tejto oblasti sa venuje aj príručka, ktorú držíte v rukách. Som veľmi rád, že IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže mohol priniesť jej preklad na Slovensko a verím, že pomôže mnohým pracovníkom s deťmi a mládežou - tým, ktorí na ulici už pracujú, i tým, ktorí o tom uvažujú - lepšie viesť svoje aktivity v prospech detí a mladých ľudí a budovať s nimi vzťahy.

Peter Lenčo

**Generálny riaditeľ organizácie
IUVENTA - Slovenský inštitút mládeže**

1.1_ Skupinové aktivity majú málokedy len jeden cieľ

Skupinové a komunitné akcie, ktoré sú súčasťou práce s deťmi na ulici, sa za posledných dvadsať rokov vo Vietname a v iných krajinách juhovýchodnej Ázie významne posilnili. V snahe zlepšiť prostredie, v ktorom žijú, je pre zriadenie útulkov pre mladých ľudí zúfalo potrebná spoločná organizácia bežného života, ako aj skupinové aktivity. Pre mladých ľudí pohybujúcich sa vonku, vo vysoko rizikovom prostredí, predstavuje skupinová akcia spôsob, akým vzniká miesto na stretávanie sa, výmenu skúseností a sociálnu integráciu, a to prostredníctvom športových, umeleckých či kultúrnych aktivít, ako aj prostredníctvom odborného vzdelávania a sociálneho zmocňovania. Tieto aktivity sa realizujú pravidelne alebo počas veľkých podujatí. Skupinové aktivity majú málokedy len jeden cieľ. Naučiť sa triky s kúzlami, tancovať v hip-hopovej tanečnej skupine, pracovať v kračírskkej dielni, vytvoriť niečo umelecké (maľbu, kreslenie do piesku atď.). Takéto druhy skupinových aktivít nemajú za cieľ iba vzdelávať, poskytovať zábavu či sociálnu integráciu, ale majú aj terapeutické atribúty: zmierňovať stres, duševnú a fyzickú bolesť, agresiu, posilniť sebavedomie a dôveru v iných.

Skupinové akcie realizované na verejných priestranstvách alebo na ulici predstavujú špecifický spôsob terénnej práce, ako nadviazať kontakt s mladými ľuďmi, a najmä tými, ktorí zo svojej ulity nevychádzajú. Nikoho do ničoho nenútime: nie je tu žiadna povinnosť, žiadne pravidlo. Obyčajná prítomnosť mladých v rámci aktivity stačí. Ak sú opatrní, ak nás pozorujú, to je normálne! Ak sa k nám ešte nechcú pridať, nevádi! Ak sa necítia pohodlne, doprajte im čas. Skupina musí byť trpezlivá a rešpektovať zásady prístupu: skupina zostáva naďalej k dispozícii a čaká na tú správnu chvíľu, keď sa medzi mladým človekom a terénnym pracovníkom nadviaže spojenie. Vietnamskí terénni pracovníci si v praxi s metódikou veľké starosti nerobia; konajú podľa zásad, ktoré sa naučili zo skúseností a zásad, ktoré fungujú v iných krajinách na svete, ako sa ďalej dočítame v tejto publikácii.

Tran Quoc Duy

Expert z Medzinárodnej siete

terénnych sociálnych pracovníkov – Dynamo International

1.2_ Dieťa, predmet práva, medzi ochranou a účasťou

Medzinárodný Dohovor o právach dieťaťa je aj viac než dvadsať rokov po jeho schválení najviac podpísanou a ratifikovanou medzinárodnou zmluvou na svete. Jeho články zaručujú celý rad práv každému dieťaťu, pričom pokrývajú mnohé aspekty jeho mladého života: vzdelá-

nie, zdravie, rodinu, kultúru, spravodlivosť. Tieto práva sú individuálne práva a uznávajú dieťa ako predmet práva. Ale dohovor uznáva dieťa aj ako sociálny subjekt, zaručujúc mu osobitné práva z hľadiska jeho zapojenia do spoločnosti. Takto získava právo na informácie, slobodu vyjadrovania a najmä udeľuje deťom popri iných právach „emancipačné“ práva zamerané na ich ochranu.

Keďže už veľa rokov pracujem s mládežou a robím terénnu sociálnu prácu s mladými ľuďmi, ktorí sú v problémoch alebo vylúčení zo spoločnosti, domnievam sa, že už môžem potvrdiť dôležitosť neustáleho prepájania týchto dvoch prístupov: ochrana a účasť (participácia). Popri osobných problémoch a výzvach predstavujú izolácia, stigmatizácia a diskriminácia len niekoľko kolektívnych typov zranení, ktoré sa dajú vyventilovať iba prostredníctvom iniciatív vytvárajúcich pre každého väzby a príležitosti zúčastniť sa a byť zaangažovaný. Okrem toho, iba spájaním a vzájomnou spolupracou sa z detí postupne stávajú sebavedomí, zodpovední dospelí. Znamená to, že osobná účasť má veľmi ďaleko od akejsi „vrodenej“ istoty.

Účasť je začiatok nepretržitého vzdelávania sa, od veľmi mladého veku, prostredníctvom hry. Hra, ktorá prebieha medzi rovesníkmi, ale aj s dospelými, prináša výhody spolupráce a poskytuje príležitosť osvojiť si pravidlá života. Hra je viac než len zábava, pretože pomáha deťom objaviť kolektívny aspekt života, najskôr v rodine a medzi kamarátmi, a potom sa prenáša aj na rôzne iné časti spoločnosti. Ako postupne vyrastajú zo svojich detských hier, tínedžeri sa vo veku, kedy čelia všetkým možným existenciálnym problémom, stretávajú s inými možnosťami spolupráce a zapojenia: spoločné športovanie alebo letné vonkajšie aktivity, hranie v hudobnej skupine, zapojenie sa do kultúrnych, umeleckých alebo humanitárnych skupín atď., to všetko sú prvotné, kľúčové zážitky. Je pre nás morálnym záväzkom umožniť mladým ľuďom tešiť sa z týchto skúseností a identifikovať sa s nimi.

Keď sú tieto skupinové aktivity zamerané na zraniteľných mladých, pomáhajú im odkrývať iné stránky, ich samých pred pracovníkmi. I keď problém alebo zranenie, ktoré si nesú zostáva, zručnosti preukázané v rámci týchto aktivít im umožňujú ich objasniť a vysvetliť. Sebadôvera a dôvera zdieľaná s inými deťmi a odborníkmi sú často základmi pre riešenie či zmierňovanie osobných ťažkostí.

Avšak, využiť čo najviac z potenciálu pre skupinovú prácu nie je možné len tak, zo dňa na deň. Tu treba ešte povedať, že tento aspekt je v rámci výcviku sociálnej práce často zanedbávaný. Som preto rád, že som mohol prispieť ku vzniku praktického dokumentu, ktorý vyplnil medzeru, a dúfam, že bude pre vás prínosný.

Bernard Devos

Generálny zmocnenec francúzskej komunity pre práva dieťaťa

2

Úvod

Bol to jeden z tých večerov v živote, po ktorom si poviete, že skutočne stálo za to ísť von. Neplánovaná návšteva kina, v ponuke boli viaceré filmy a netrvalo dlho a rozhodli sme sa pre nášho obľúbeného režiséra. Bol to Ken Loach a jeho milé prekvapenie: „Anjelský podiel“. Film, ktorý sa vás môže týkať. Začína sa v súdnej sieni v Glasgowe viacerými nehybnými zábermi na rôzne postavy, ktoré sa dopustili rozličných trestných činov a hneď boli predvedené pred súd. Všetci uniknú väzeniu len tak-tak, no za trest musia odrobiť verejnoprospešné práce. Dej filmu sa odvíja na pozadí tohto reintegračného programu a sústreďuje sa na osud mladého budúceho otca Robbieho a jeho mentora Harryho. Harry, vedomý si toho, čím Robbie a iní odsúdení prechádzajú, sa popri iných úlohách, ktoré sú súčasťou reintegračného programu, postupne s nimi podelí o svoju vášeň: whisky. Robbie sa rýchlo chytí a začne túto vášeň so svojím mentorom zdieľať a objaví v sebe skutočný dar ako ochutnávač whisky. Nasledujúca časť filmu je úsmevná: je to posledný delikventný čin, ktorý pomôže Robbiemu stúpať na spoločenskom rebríčku a otvoriť mu cestu do vysokej spoločnosti.

„Anjelský podiel“ znamená malý objem whisky, ktorý sa počas jej dozrievania v sude odparí. Tento nekontrolovaný a neznámy podiel, zdanlivo stratený a zbytočný... alebo nie?

V prostredí, kde chudoba a násilie vykresľujú obraz ustavičnej beznádeje, z ktorej sa nečrtá žiadne východisko, tento druh stretnutia symbolizuje niečo, čo sa občas odohráva medzi terénnym pracovníkom a osobou, ktorú podporuje. Ešte väčším prekliatím je to, že občas nás práve to, pre čo sme zapálení, od toho dištancuje. Toto nadšenie niekedy vyvoláva ohromujúce a neočakávané výsledky, ktoré budú pre budúcnosť rozhodujúce.

Tento príbeh nás, prirodzene, núti premýšľať o našich začiatkoch ako terénnych pracovníkoch v Bruseli. Zdieľanie spoločnej vášne: bicyklovanie. Ale aj radosti z toho, že spoločne robíme nejakú činnosť, bez ohľadu na to, čo to môže byť.

Takisto nás to núti uvažovať o pochybnostiach, ktoré v začiatkoch často máme. Čo urobíš, ak sa ocitneš v susedstve sám s loptou?

Nie je vždy ľahké vedieť, čo robiť s jednotlivcom a najmä so skupinou ľudí, ak bol už kontakt v teréne nadviazaný. Pravdaže, diskusie a zdieľanie môže byť obohacujúce, no ako odborníci máme nutkanie navrhnúť niečo iné. Niečo nové, nečakané a odlišné; niečo, čo vás postaví do istej pozície: blízkej, prístupnej a jednotnej, ale aj jedinečnej. To niečo naviac, čo častokrát priatelia, rodina alebo rovesníci poskytnúť nemôžu.

Skupinová akcia v terénnej sociálnej práci: fascinujúca a náročná téma.

Neznalí aktéri sociálnej práce a štátne úrady majú tendenciu vtesnať terénnu prácu do rámca individuálnej pomoci, v lepšom prípade prepojeného s politickou akciou vo forme lobbyingu.

V skutočnosti v mnohých krajinách zohráva skupinová akcia, a to rôzneho druhu (skupinová dynamika, skupinové experimentovanie, štruktúrované alebo spontánne akcie, kultúrne aktivity atď.), v terénnej práci významnú rolu.

Napriek svojmu významu nebol tento aspekt našej práce nikdy poriadne preskúmaný. Preto sa Medzinárodná sieť terénnych sociálnych pracovníkov na túto úlohu podujala, najmä na podnet svojich členov.

Nezabúdajme, že základné zásady terénnej práce sa odvíjajú od „prístupu extra muros, so silným etickým nasadením vychádzajúcim z rešpektu a tolerance voči najviac vylúčeným skupinám.

Výzvou pre týchto ľudí je, aby k nim deti, mládež a dospelí žijúci v neľahkých podmienkach, ktorí zažívajú viaceré formy vylúčenia, mali čo najľahší a najjednoduchší prístup.

Svojím záberom alebo integráciou v najvylúcenejších oblastiach sa terénni pracovníci stávajú prvým a posledným článkom v reťazci vzdelávania a sociálnej pomoci, keď všetko ostatné zlyhalo.

Terénna práca sa sústreďuje na inovatívnu, aktívnu pomoc, kde má prevládajúcu úlohu verejnosť, a to pri akejkoľvek podniknutej akcii, od jej začiatku (požiadavky) až po realizáciu (sprevádzanie a podpora). Tento vzťah vybudovaný s jednotlivcom na báze dôvery pomáha prelomiť ticho a umožniť poskytnúť človeku podporu.

Základnou myšlienkou terénnej práce nie je vyňať človeka z ulice alebo jeho prostredia „za každú cenu“, najmä ak by mal byť zasadený do nového sociálneho kontextu, kde sa nebude cítiť pohodlne. Bez ohľadu na kontext, či už je to dieťa, mladý alebo dospelý, sprevádzanie znamená budovanie sebadôvery, rozvoj osobných zručností, a to nezávisle od miery vylúčenia, a umožnenie účasti na sociálnom živote.“^[01]

Metodika terénnej práce sa zakladá na 3 druhoch akcií:

- ▷ **Individuálna podpora**, ktorá zahŕňa sprevádzanie jednotlivca v rôznych aspektoch jeho života, na príležitostnej i dlhotrvajúcej báze, či už ide o menšie otázky alebo o oveľa väčšie problémy.
- ▷ **Skupinová akcia**, ktorá zahŕňa prácu so skupinou jednotlivcov prostredníctvom rôznych aktivít, ktorými sa podporujú stretnutia, budujú sa väzby a prepája sa vzťah na báze dôvery so sociálno-vzdelávacími cieľmi.

- ▷ **Komunitná akcia**, ktorej zámerom je zapojiť a posilňovať účasť občana, s cieľom podporovať silnejšie postavenie a rozvoj komunity alebo prostredia.

Tieto tri druhy akcií sú často navzájom prepojené. Ide najmä o situácie, kedy skupinová akcia a komunitná akcia majú spoločnú komplexnú a holistickú víziu reality. Ďalšia publikácia sa bude zaoberať témou komunitnej akcie.

[01] de Boevé, Edwin et Giraldi, Maita, Guide international sur la méthodologie du travail de rue à travers le monde, Editions L'Harmattan, 2010.

3

Proces akčného výskumu

Naša Sieť (Dynamo International, pozn. prekl.) chcela získať viac vstupov na základe dát zozbieraných od každého jej člena, a to najmä prostredníctvom dotazníka,^[01] ktorý bol zaslaný 48 platformám terénnych pracovníkov aktívne pôsobiacich v Afrike, Ázii, Amerike a Európe.

Dotazník sa má v prvom rade použiť ako nástroj na pomoc pri stimulácii myšlienkových procesov. Je preto otvorený a flexibilný a je plne súčasťou procesu „akčného výskumu“, ako sme to v rámci Sieťe už mali možnosť zažiť v uplynulých desiatich rokoch.

Verili sme, že prostredníctvom tohto dotazníka získame nejaké konkrétne príklady (ako?) a zdôvodnenia (prečo?). Dotazník sa nemal použiť na kvantitatívne účely, ale skôr ako súčasť kvalitatívneho prístupu, pričom jeho koncovým zámerom bol vznik tohto dokumentu, podobne ako dve príručky, ktoré už vyšli v minulosti.

Nápad začať rozsiahly proces na báze akčného výskumu o skupinových akciách vznikol na základe pozorovaní našich kolegov, terénnych pracovníkov, ktorí sú členmi Sieťe. Bolo to najmä preto, lebo na niektoré potreby a otázky, a to najmä v súvislosti s riešením vybraných metodologických problémov, sa nedostávalo odpovedí.

Je pravdou, že Medzinárodná príručka k metodike terénnej práce^[02], ktorá je tiež výsledkom procesu akčného výskumu, už predstavuje prínosný benchmark. No čoskoro bolo intenzívne cítiť potrebu ďalej rozvíjať isté aspekty tejto otázky.

Opätovne sa objavovali tieto potreby:

- ▷ potreba rozvíjať tvorbu **praktických a teoretických nástrojov** pre terénnych pracovníkov (výskum prepájajúci teóriu s praxou je nedostatočný);
- ▷ **nedostatok uznania a slabé povedomie** o terénnej práci, najmä v otázke skupinových aktivít;
- ▷ **potreba posilniť zdieľanie praxe** medzi terénnymi pracovníkmi;
- ▷ **mylné vnímanie a stigma** priradujúce sa cieľovým skupinám (mládež, dospelí, rodiny žijúce na ulici).

Tento druh procesu akčného výskumu má vedecký aj formatívny aspekt pre pracovníkov na základnej úrovni, ktorí sú geograficky vzdialení. Práve toto geografické roztrúsenie slúži ako základ pre medzinárodné sieťovanie terénnych pracovníkov.

[01] Pozri prílohu

[02] de Boevé, Edwin et Giraldi, Maita, Guide international sur la méthodologie du travail de rue à travers le monde, Editions L'Harmattan, 2010.

Inšpirovali sme sa pri tom procesom **Delphi**^[03] ktorý sme využili pri väčšine kolektívnych výstupov Siete. Tento prístup znamená, že akčný výskum musia realizovať participatívnym spôsobom ľudia, ktorí majú skúsenosti a poznajú inovácie, alebo sú do ich tvorby skutočne zapojení.

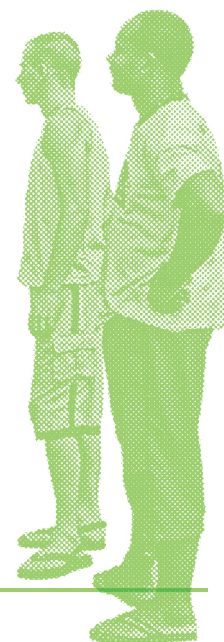
V prostredí, kde chýba vedomosť o jemných mechanizmoch používaných v praxi, ktoré vznikajú v teréne mnohokrát na základe práce s cieľovými skupinami, sú to práve terénni pracovníci, ktorí zhromažďujú dáta potrebné na komparáciu.

Epistemologické predpoklady výskumu sa teda inšpirujú etnometodologickým prístupom a sociológiou skúseností. Etnometodológia napríklad odmieta „*veriť, že spojitosť medzi praktickými vedomosťami a akademickými vedomosťami má trhliny. Úlohou výskumníka bude odhaliť procesy (etno-metódy), ktoré realizujú aktéri, bez ohľadu na to, či ide o laikov alebo profesionálnych sociológov, k nastoleniu sociálneho poriadku.*“^[04]

Treba však uviesť, že tento druh procesu má svoje obmedzenia. Táto publikácia poskytuje v prvom rade pohľad a náhľad do niektorých vybraných praktík. Jej cieľom nebolo realizovať kompletnú vedeckú štúdiu o skupinovej akcii. Na túto tému existuje veľa iných publikácií a materiálov, ktoré poskytujú dostatok vstupov na premýšľanie.

[03] Linstone, Harold A. and Murray, Turoff (1975) The Delphi Method, Techniques and applications, Addison – Wesley Publishing Company; Leirman, Walter (1995) Mise en place, organisation et méthodologie du projet Eurodelphi, in Questions de Formation – Issues in Adult Education, Vol. VI, No. 11/12, Special issue.

[04] De Luze, Hubert (1997) L'ethno méthodologie, Paris: Editions Anthropos. (Pozn. prekl: voľný preklad prekladateľa).

4

Rôznorodosť praxe

Z odpovedí z dotazníka je možné čerpať viaceré stručné ponaučenia.

4.1_ Pole pôsobnosti

Skupinové činnosti patria ku všetkým druhom aktivít ako napríklad šport, kultúra, spolupatričnosť, medzinárodné výmeny, prázdninové tábory, hry atď. Neskôr uvidíme, že spontánnosť je nesmierne dôležitou súčasťou metodiky a uprednostňujú sa neformálne prístupy. Mnohí terénni pracovníci si však organizujú svoj pracovný čas využívajúc opakujúce sa, inštitucionalizované aktivity. Tieto aktivity sa následne stávajú jasnými východzími rámcami a dlhotrvajúcimi miestami na stretávanie sa.

Aktivity často začínajú mladí ľudia, no aj terénny pracovník môže prísť s návrhom na aktivitu a zdieľať osobitnú „vášeň“. V niektorých prípadoch sú to miestne alebo národné authority, alebo MVO alebo agentúra OSN ako napr. UNICEF, čo organizuje aktivity. Sú to väčšinou iniciatívy na zvýšenie povedomia. No niekedy sa stáva, že títo sponzori „využívajú“ skupinovú prácu, aby si ďalej posilnili svoj profil a reputáciu.

UŽ VIAC ROKOV ORGANIZUJEME:

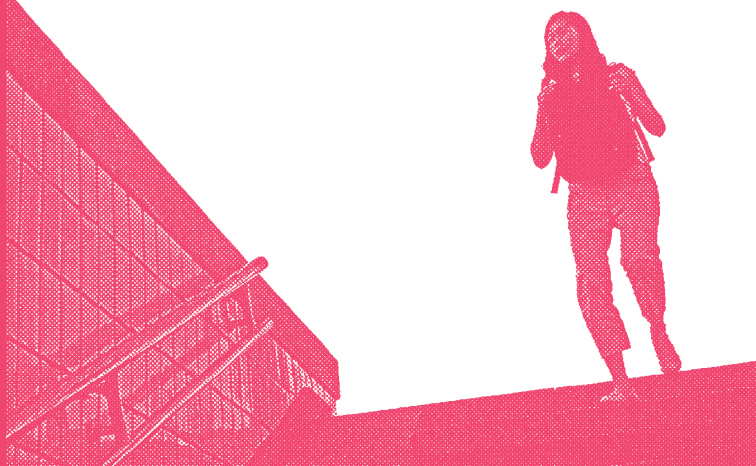
- ▷ športové turnaje pre rôzne vekové skupiny (futbal, hokej, loptové hry, badminton, skákanie na švihadle atď.) Tento rok sme dokonca usporiadali „olympiádu“ pre nízkoprijemnú skupinu ľudí v Bratislave;
- ▷ letné oslavy Medzinárodného dňa detí v mestskej časti vrátane predstavení a koncertov pre deti
- ▷ bubnovanie alebo hranie na iné bicie nástroje
- ▷ hry počas dňa

V Bratislave pôsobí organizácia zaoberajúca sa otázkou subkultúr v skateparku. Toto združenie zorganizovalo napríklad súťaž jazdcov na bicykloch s názvom „Jam Concrete Jungle“.

Platforma terénnych pracovníkov na Slovensku

Aktivity vytváram s pomocou niektorých pravidelnejšie prichádzajúcich mladých ľudí. Potom už len idem s prúdom a funguje to.

Platforma terénnych pracovníkov v Belgicku

4.2_ Účel, miesto a dynamika skupinovej akcie

Ak máme hovoriť o finančnom zabezpečení organizovania skupinových aktivít, v jednotlivých krajinách nie je v tomto smere vyváženosť. V niektorých krajinách je to skutočne náročné, pretože zdroje nestačia. V iných krajinách sú zdroje dostatočné. No z hľadiska investície nebýva často skupinová aktivita prioritou.

Skupinové činnosti sa zvyčajne odohrávajú na verejných priestranstvách, môžu však prebiehať aj na verejných miestach ako napr. športové strediská, komunitné centrá atď.

Pri akejkolvek práci na lokálnej úrovni sa objavujú otázky realizovateľnosti, bezpečnosti a emočných nárokov. Ide o faktory, ktoré je potrebné vopred zvážiť.

Samotné organizovanie aktivity v teréne môžu so sebou prinášať riziká, a to najmä v nestabilných krajinách. Predtým, ako sa vydáme na dobrodružstvo, je dôležité poznať miesto a skupinu.

Dynamika sa vo veľkej miere líši, pretože niektorí terénni pracovníci sa zamerávajú na jednu aktivitu za rok, zatiaľ čo u iných to môže byť jedna aktivita za deň.

Vo Vietname musí byť veľká akcia oficiálna a musia ju realizovať organizácie, pretože aktivity prebiehajú na verejných priestranstvách, v parkoch, štadiónoch a pod., zatiaľ čo malé skupinové aktivity sú neformálne, keďže je ľahké ich riadiť a meniť už v základoch. Nápady prichádzajú od detí, dospelých alebo dobrovoľníkov. Čím väčšia akcia, tým viac nápadov, tým viac času, energie a zdrojov je potrebných na prípravu. Doteraz sa veľké akcie realizovali v spolupráci s medzinárodnými organizáciami alebo MVO.

Platforma terénnych pracovníkov vo Vietname

Ulica je chránené miesto, na rozdiel od toho, čo si ľudia môžu myslieť.

Má reálne aj virtuálne hranice. Akýsi duel medzi štátom a kriminálnym podsvetím. Terénni pracovníci si musia nájsť v ňom svoje miesto a musia ich prijať.

Platforma terénnych pracovníkov na Martinique

Organizácie len málokedy využívajú profesionálne vybavenie, pretože je to finančne náročné a teda nie veľmi dostupné a prakticky ho tu nezoženiete. Používajú provizórne vybavenie (spoločné zbieranie prázdnych plechoviek alebo fliaš od insekticídov) alebo zájdu do predajní typu „Urob si sám“. Päťdesiat detí napríklad mesiac stávalo autá z krabíc a dreva na vyhodenie. Autá deti namaľovali s rozdrvenými farbičkami, ktoré zmiešali s vodou.

Platforma terénnych pracovníkov v Kongu, Brazzaville

4.3_ Úloha metodiky

Neexistuje žiadny vzorec. Aktivity často vznikajú prostredníctvom samotnej interakcie. Niektorí terénni pracovníci používajú konkrétne, uznávané metodiky, no častejšie je to o intuícii a skúsenosti. V tomto smere je to oveľa ľahšie pre terénneho pracovníka, ktorý má veľa skúseností zo skautingu alebo so športovými alebo kultúrnymi podujatiami.

ODPORÚČANIE

Metodiky sa líšia v závislosti od skupiny a cieľov a sú vždy pružné. Dôležité je, aby skupina bola dynamickou, spoločne plánovala, zdieľala sa. No aktivita je tiež dôležitá, pretože je to nástroj a musí byť pojítkom. Preto je podstatné ju tvoriť a dokončiť.

Projekt skupiny 1:

Vytvoríme skupinu z izolovaných jednotlivcov, ktorí nepatria do žiadnej konkrétnej skupiny. Projekt alebo návrh je zjednocujúcim faktorom.

Projekt skupiny 2:

Náhodná skupina zložená z mladých ľudí, ktorí sa poznajú, sa už rozhodne spolupracovať s terénnym pracovníkom a zrealizovať aktivitu:

Metodický rámec, ktorý využívame:

- ▷ Spoločne zbierame požiadavky, iniciatívy a nápady;
- ▷ Veľmi otvoreným spôsobom dáme dokopy hlavné obrysy skupinového projektu (vrátane zdrojov, času, aktivít);
- ▷ Tento návrh predstavíme skupine (návrh pretavuje ich predchádzajúce požiadavky do projektovej formy). So skupinou vyjednávame a prijímame ich pripomienky a prínosy;
- ▷ Vypracujeme jednotlivé sociálno-vzdelávacie dohody a každý jeden mladý človek potvrdí svoj záväzok sa zúčastniť na projekte. Takto sa uvidia očakávania a ciele každého jedného, pričom sa má na zreteli rešpekt a dôvernosť;
- ▷ Skupina potvrdí projekty a aktivity a rozdelia sa úlohy (podľa typu projektu, jeho náročnosti);
- ▷ Na konci procesu sa urobí skupinové vyhodnotenie a individuálne vyhodnotenie (zreviduje sa sociálno-vzdelávacia dohoda).

Do všetkých týchto aktivít sa snažíme zaradiť aspekt práce (podľa komunity), aby aspoň symbolicky za aktivitu „zaplatili“. Je dôležité, aby skupinové akcie neboli len ľahko dostupným „produktmi k spotrebe“ (aj keď neplatia žiadne poplatky, k realizácii aktivity musia „prispiieť svojou prácou“).

Viditeľnosť týchto akcií je dôležitá, ani nie tak pre tých, ktorí ich financujú, ale skôr z hľadiska tvorby retroaktívnej pedagogiky: musíme zanechať stopu po skúsenosti (fotografie, obrázky, symboly a zvuky), aby ich mladý človek následne zbadal, zapamätal si zážitok a oživil si ho atď.

Platforma terénnych pracovníkov v Španielsku

4.4 Partnerstvá a siete

„Sociálna diverzita“ je mnohokrát želaním a cieľom, o ktorý sa terénni pracovníci usilujú. Skutočná diverzita je však, nanešťastie, zriedkavá. Javí sa ťažké miešať ľudí pochádzajúcich z rôznych sociálnych prostredí, a týka sa to všetkých krajín a kontinentov.

Často sa však stáva je to, že terénny pracovník si vybuduje širokú sieť združení,

zdrojov, ľudí, verejných inštitúcií a kontaktných bodov. Partnerstvo je teda realitou v každej krajine.

„Mobilná škola“: táto aktivita je výsledkom spoločného úsilia dvoch organizácií: ARSIS a PRAKSIS. Tieto dve organizácie si spoločne delia týždenný pracovný čas: každá z nich pôsobí dva razy do týždňa v určenej oblasti a spoločne pôsobia raz do týždňa v inej oblasti.

Platforma terénnych pracovníkov v Grécku

4.5 Ako skupinová práca funguje

Aj keď aspekty ako „vzbudenie pozornosti“ a „zámienka k stretnutiu“ sa zdajú byť prioritou, bolo by nesprávne skupinovú akciu vtesnať iba do týchto dvoch zámerov. Ako sa uviedlo v predслоve „skupinové aktivity majú len zriedka jeden cieľ“.

V skutočnosti existuje viacero cieľov. Aktivita môže plniť viaceré ciele súčasne, no ich miera priority sa môže líšiť.

Často sa zdôrazňuje posilňovanie väzieb, dôvery a učenie sa rešpektu voči iným. No v edukačnom procese, ktorý vedú terénni pracovníci, výrazne figuruje aj skúsenosť s komunitným životom a spolupatričnosť. Paradoxne, integrácia, alebo skôr re-integrácia sa zdôrazňuje len ojedinele, ako keby to už bolo stratené.

Chceli sme doplniť náš tím a vybrali sme mladé dievča z miestnej lokality, ktoré malo diplom BAFA (diplom z animátorstva) a malo už aj skúsenosti s organizovaním podujatí.

Skutočnosť, že toto mladé dievča s nami pracuje, bola čoskoro zo strany miestnych obyvateľov vnímaná ako podpora, a bolo to, ako keby uznanie preukázané tomu dievčaťu spustilo reťazovú reakciu zo strany ostatných obyvateľov, a najmä mladých.

To, že sme mali túto mladú ženu v tíme, nám pomohlo viac sa vhlbiť do prostredia, poskytlo nám lepší pohľad na jeho genealógiu, a jej náhľad na základe poznania kultúry objasnilo isté aspekty o tom, ako rodiny fungujú, čo u nás dovtedy vzbudzovalo zvedavosť.

Platforma terénnych pracovníkov vo Francúzsku

4.6_ Pedagogické ciele a edukačné hodnoty

Význam sociálnej podpory často reprezentujú terénni pracovníci. Nepopierame vzdelávací zámer, ale ten sa často nevyrovná tomu, čo sa odohráva na najnižšej úrovni. A predsa sú pedagogické alebo vzdelávacie ciele samozrejmosťou. V tomto zmysle sú niekedy názvy „terénny edukátor“ alebo „terénny učiteľ“ vhodnejšie než „terénny pracovník“.

Vzdelávanie je, prirodzene, neodmysliteľne späté so sociálnou prácou.

Cieľom je vo všeobecnosti individuálny, sociálny, kognitívny, intelektuálny, umelecký či športový rozvoj založený na prierezovom prístupe rešpektujúcim ľudské práva.

V prípade niektorých aktivít terénni pracovníci uvádzajú aj terapeutické účely.

Skupinové aktivity realizujeme najskôr ako prostriedky prevencie, vzdelávania alebo istý druh psychoterapie. Pracujeme s mladými ľuďmi žijúcimi na ulici v Peru, Bolívii a Kolumbii a je dôležité: pracovať v skupine, no pritom rešpektovať ich individualitu a snažiť sa objaviť ich záujmy v snahe znižovať riziká; informovať ich o ich právach, organizáciách, ktoré poskytujú pomoc a podporovať ich, aby sa zo svojej situácie dostali. Toto všetko robíme majúci na zreteli už spomínané aspekty: preventívny, vzdelávací a psycho-terapeutický.

Platforma terénnych pracovníkov v Bolívii

4.7_ Kategórie akcií

Skupinová akcia sa často prezentuje ako „vstupná brána“ do individuálnej podpory alebo ako predpoklad pre komunitnú iniciatívu. Okrem toho, terénni pracovníci pracujú s tým, čo by sa dalo nazvať „reakcia na požiadavku alebo potrebu“. Inými slovami, skupinové aktivity často vychádzajú z požiadavky mladých alebo ktorejkoľvek cieľovej populácie, s ktorou pracujú. Tieto koncepcie netreba zamieňať: ak je požiadavka relatívne explicitná a prichádza priamo od ľudí, ktorí sú podporovaní, potreba sa musí dešifrovať. Táto úloha je v rukách terénnych pracovníkov; tu však hrozí riziko chytenia sa do pasce vzťahu, pričom aj terénny pracovník aj mladí sa vzájomne využívajú na sledovanie svojich vlastných cieľov.

Ak príde na skupinové aktivity, determinujúcim faktorom bude kvalita medziľudského vzťahu, ktorý je výsledkom individuálnej podpory. Platí to aj opačne: vzťah vybudovaný ako súčasť skupinovej aktivity bude nevyhnutným prínosom k vysokokvalitnej individuálnej podpore.

Je preto nenáležité zasadzovať tieto tri kategórie činností (individuálna, komunitná a skupinová) do hierarchie, pretože každá z nich je dôležitá a plní svoju vlastnú úlohu. Neustále sa však vzájomne prepletajú a sýtia sa navzájom.

Tento projekt sa zrealizoval v marci a z plánovaných 10 mladých dievčat sa na ňom zúčastnilo 8. Prenajali sme si mobilné domy v kempe a zorganizovali sme napríklad bowling, acrobanché,^[01] návštevu reštaurácie atď. Počas prípravy dievčatá pomáhali v snack-bare alebo v bazáre, aby si na výlet zarobili. S prípravou boli aj isté problémy, lebo dievčatá nestáli vždy za projektom. Myslíme si, že sa možno trochu obávali opustiť svoje rodiny, domovy a prostredie. Je tiež možné, že nechceme skúšať, či im dôverujeme.

Pred cestou sme navštívili rodiny všetkých dievčat, aby sme sa predstavili a prípadne nadviazali s nimi spoluprácu. Naznačili nám, čím tieto dievčatá prešli (rozvedení rodičia, chorá matka, finančné problémy, obavy niektorých týkajúce sa ich tínedžerského správania, vzťahy so súrodencami atď.)

Platforma terénnych pracovníkov vo Francúzsku

4.8_ Prekážky

Pre mnohých donorov nie sú skupinové aktivity prioritou a už rozhodne nie nevyhnutnosťou. V niektorých krajinách autority odmietajú financovať tento druh iniciatívy a domnievajú sa, že je to úplná zbytočnosť. V niektorých prípadoch, i keď ojedinelých, nie sú skupinové akcie ani povolené.

Skupinové aktivity sú niekedy úplne ignorované, prípadne sa prinajmenšom považujú do istej miery za po-
dozrivé.

Široká verejnosť, ako aj niektorí tímoví lídri uprednostňujú skôr financovanie naliehavých potrieb (zdravotnícke služby, potraviny) než vybavenie na akcie v teréne.

Terénni pracovníci často poukazujú na nedostatok zdrojov, ktorý sa intenzívne pociťuje v kontakte s mladými plnými očakávaní, ktorí nevidia nič, čo by sa konkrétne realizovalo.

[01] Pozn. prekl.: Acrobanché je dobrodružná aktivita na stromoch.

Miestne organizácie často uvádzajú súťaživosť: súťažia, aby čo najlepšie splnili požiadavku donora alebo preukázali najsilnejšiu kapacitu sa zmobilizovať.

Najväčšia prekážka však spočíva v zahmlievaní modelov a cieľov. Mnohé autority a donori financujú skupinové aktivity z dôvodu zaistenia bezpečnosti alebo dozoru. Využívajú skupinovú prácu, aby sa udržal spoločenský pokoj v najzraniteľnejších prostrediach alebo lokalitách postihnutých krízou.

V princípe, pri skupinových aktivitách súťaživosť spôsobuje to, že organizácie podvádžajú a využívajú externých účastníkov v snahe urobiť dojem a napríklad vyhrať ceny. Deti z ulice často obvinili terénnych pracovníkov, že ich oberajú o radosť a zábavu z hry, len aby si uspokojili svoje vlastné egá.

**Platforma terénnych pracovníkov
v Kongu, Brazzaville**

Ako vedúci tímu terénnych pracovníkov viem, že odprezentovať skupinovú akciu donorom nie je jednoduché.

**Platforma terénnych pracovníkov
v Belgicku**

Členské organizácie niekedy súťažia o priazeň tých istých donorov a vždy sa snažia to robiť lepšie než ich kolegovia, len aby si ich vybrali. V takýchto prípadoch sa vždy snažím rozhodnúť a posúdiť spravodlivo. Členovia sa vždy snažia využiť to, čo donori poskytujú, aj keď to nespadá do ich kompetencie.

**Platforma terénnych pracovníkov
v Gambii**

ODPORÚČANIE

Spojiť mladých ľudí na jednom mieste v jednom čase a v jeden deň nie je jednoduché. Väčšina mladých ľudí sa chce zapojiť a potom mi v daný deň povedia, že to nejde. Iní zasa záujem neprejavia vôbec a v daný deň mi povedia, že prídu! V zásade existuje veľa neočakávaných vecí, ktoré sa môžu objaviť a narušiť organizáciu, metodiku alebo očakávania, ktoré sú príliš veľké. Niekedy to môže spôsobiť neistotu alebo úzkosť, či sa akcia vydarí.

Vždy je najťažšie sa vedieť prispôbiť publiku; často si musím „vystačiť s neočakávaným“.

Platforma terénnych pracovníkov v Belgicku

Nerešpektovanie vývoja skupiny v čase. Pracujeme podľa kódov, kultúr alebo subkultúr cieľovej skupiny, ich hlavných potrieb (vrátane tých náliehavých), reálií, vízií, ich vnímania našich akcií a aktivít, a ich konkrétnych záujmov. Iní miestni agenti, ktorí s nimi pracujú (nekoordinovane) majú niekedy negatívny vplyv.

Platforma terénnych pracovníkov v Bolívií

4.9_ Ciele

Vo všeobecnosti, ciele súvisia s etickými zásadami, ktoré podporujú terénni pracovníci, snažiac sa o rešpekt, toleranciu a obranu základných práv najviac vylúčených skupín.

Z tohto pevného bodu prameňa rôzne druhy cieľov, od znižovania rizika, boja proti diskriminácii, vylúčeniu a stigmatizácii, podpory rodovej rovnosti prostredníctvom socializácie, mobilizácie a posilňovania postavenia.

Zapájaním aspektov kultúry, športu, vzdelávania, zdravia, etnológie, popri iných aspektoch, tak terénni pracovníci pri riešení širokej škály mnohostranných individuálnych a skupinových situácií budujú holistickú a medzidisciplinárnu techniku.

K národnej platforme terénnych pracovníkov vo Vietname patrí každoročná organizácia letného tábora pre takmer 250 detí s 30 terénnymi pracovníkmi. Skupinovú prácou sa zvyšuje povedomie verejnosti a vlády o deťoch na ulici, terénnych pracovníkoch a potrebe terénnej sociálnej práce.

Platforma terénnych pracovníkov vo Vietname

5

Medzinárodná sieť terénnych sociálnych pracovníkov

Táto publikácia vznikla ako súčasť aktivít **Medzinárodnej siete terénnych sociálnych pracovníkov**, ktorá od roku 2012 združuje terénnych pracovníkov z 48 krajín po celom svete.^[01]

Každá krajina je platformou. V rámci každej platformy sa vymieňajú skúsenosti z praxe.

Sieť sa skladá z radových pracovníkov zo Severu i Juhu a vytýčila si dve prioritné oblasti činností:

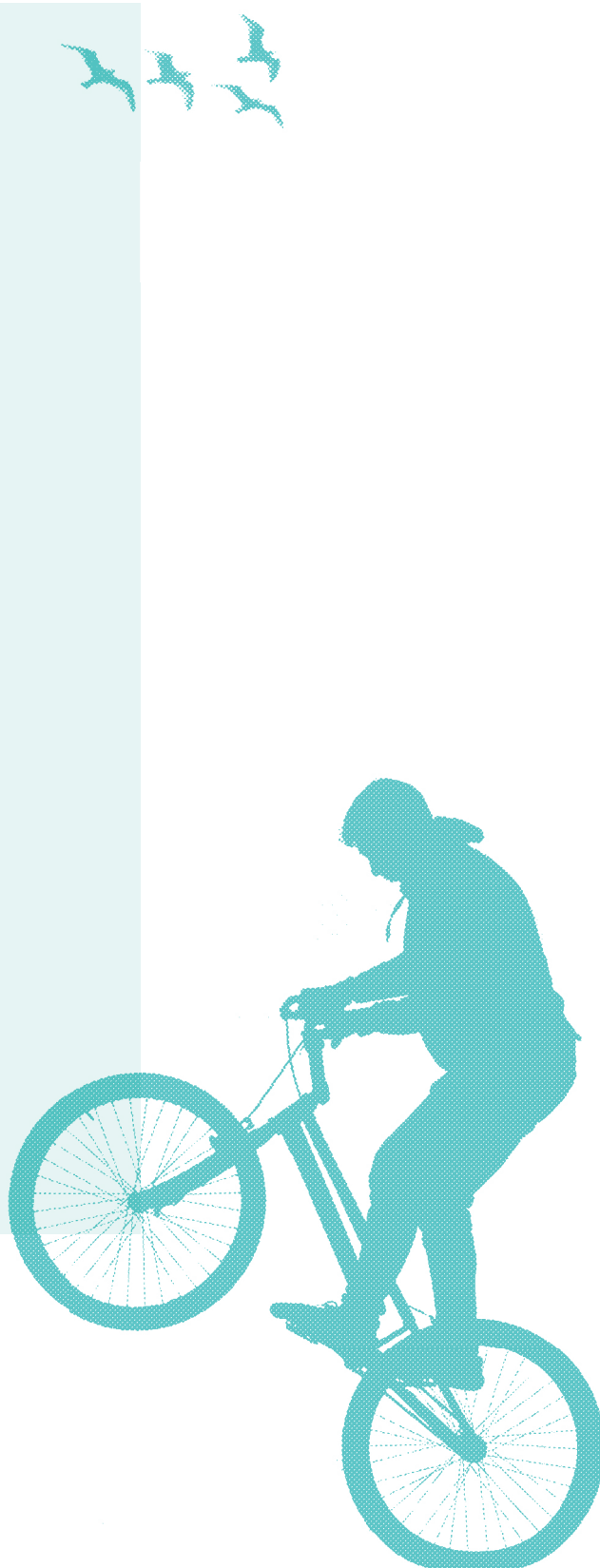
- ▷ aktivity, ktoré sa zameriavajú na zvýšenie **efektívnosti a kvality** praxe na základnej úrovni prostredníctvom **školení, výmeny skúseností** a tvorby **pedagogických nástrojov**;

- ▷ medzinárodnú motiváciu na tvorbu **udržateľných štrukturálnych riešení** na problémy, ktorým ľudia v situáciách v teréne čelia na celom svete.

Na naplnenie tohto zámeru musíme vypracovať reálnu stratégiu **medzinárodnej spolupatričnosti** zoči-voči diskriminácii a chudobe, pevne zakorenenú do „*silného a hrdého presadenia zdieľanej identity*“,“^[02] čo v rámci Medzinárodnej siete terénnych sociálnych pracovníkov silno cítiť.

[01] Webové sídlo: www.travailderue.org. Zoznam členov v prílohe.

[02] Blairon, Jean (2002), "The assertion of a collective identity" in Proceedings of the International Forum for Stakeholders on street children and street work.

6

Pokus o definíciu

Vo všeobecnosti, ak máme zdefinovať koncepciu skupinovej akcie, pre mnohých „*tento termín, špecifický pre sociológiu menšín, znamená sociálne a organizačné hnutia, všetky druhy iniciatív organizovaných a realizovaných skupinou jednotlivcov s cieľom dosiahnuť spoločné ciele a zdieľať prínosy.*“^[01]

V rámci Medzinárodnej siete terénnych sociálnych pracovníkov používame širšiu definíciu, ktorá je ale viac špecifická pre našu prácu na základnej úrovni. Naším východiskovým bodom je tu definícia vymedzená v Medzinárodnej príručke k metodike terénnej sociálnej práce, ktorá uvádza že „*Skupinová akcia môže byť uvádzanom, vstupnou bránou, pretrvávajúcou v čase, alebo výsledkom celkovej činnosti. Športové alebo kultúrne aktivity umožňujú napríklad sociálno-vzdelávacie ciele, ktoré ste si vytýčili. Konkrétne, terénna práca sa opiera o aktivity, ktoré stavajú na spoločných zážitkoch a posilňujú dôveru.*“^[02]

Táto definícia nie je príliš explicitná a poskytuje iba nepatrné vysvetlenie toho, čo „skupinová akcia“ v skutočnosti je.

Prostredníctvom práce na lokálnej úrovni sa vynára presnejšia definícia a špecifická pre terénnych pracovníkov. Ako sme uviedli vyššie, **skupinová akcia zahŕňa sprievádzanie skupín jednotlivcov rôznymi aktivitami, ktoré uľahčujú stretávanie sa, posilňujú väzby, budujú vzťahy na základe dôvery a plnia sociálno-vzdelávacie ciele.**

Tento pokus o definíciu nevylučuje možnosť „sociálneho hnutia“, ako sa uvádza v rôznych publikáciách. Mimochodom, neskôr uvidíme, že niektoré aktivity realizované terénnymi pracovníkmi môžu tiež viesť ku skutočnej skupinovej mobilizácii, ktorá prináša sociálnu zmenu. Prekvapivo pre terénnych pracovníkov, skupinová akcia sa občas jednoducho redukuje na umožnenie skupine ľudí (mladým, ženám, deťom a/alebo dospelým), aby sa zúčastnili na skupinovej akcii, ktorá má zvyčajne spoločný vzdelávací a/alebo sociálny a/alebo politický cieľ.

I keď je pravdou, že skupinová akcia a jej realizácia má vždy nejaký spoločný cieľ, niekedy má aj iné ciele, ktoré sa považujú za sekundárne a ktoré idú ruka v ruku s danou akciou. Mohli by sme tiež uviesť skupinové alebo **socio-kultúrne podujatia**, pri ktorých sa miera zapojenia terénneho pracovníka do organizácie aktivity môže líšiť.

Práca zahŕňajúca socio-kultúrne aktivity sa zvyčajne označuje generickým výrazom „aktivity“. Spôsobuje to zmätoknosť, pokiaľ ide o ich úlohu a účel: pre širšiu verejnosť je organizátor aktivity skôr zabávačom než sociálnym pracovníkom, a ide pritom skutočne o jednu z vetiev

[01] Universalis Encyclopaedia, <http://www.universalis.fr/encyclopedie/action-collective/> (Pozn. prekl.: volný preklad prekladateľa).

[02] de Boevé, Edwin et Giraldi, Maita, Guide international sur la méthodologie du travail de rue à travers le monde, Editions L'Harmattan, 2010; de Boevé, Edwin et Gosseries, Philippe, Travail de rue et communication vers les médias: guide de formation, Editions L'Harmattan, 2005.

sociálnej práce, popri sociálnej asistencii a špecializovanom vzdelávaní. Toto sa vyvinulo z populárneho vzdelávania. Organizovanie socio-kultúrnych aktivít zahŕňa prácu bok po boku so sociálnymi skupinami a jednotlivcami na ich osobnostnom alebo sociálnom rozvoji. Je súčasťou zlepšovania miestneho prostredia, usporadúvania kultúrnych akcií, organizovania aktivít (oddychových alebo vzdelávacích) a pomáhania s realizáciou skupinových projektov (integrácia, boj proti segregácii, iniciatívy súvisiace so socializáciou a sociálnymi väzbami atď.). Nie je to druh aktivity, ktorý definuje socio-kultúrnu iniciatívu, a jej špecifická povaha spočíva v skutočnosti, že účastníci budujú vzťahy medzi sebou navzájom, z ktorých následne žnú ovocie: samotná aktivita, osobný rozvoj a posilňovanie ich siete na socializovanie sa.

Okrem toho, profesionálna facilitácia socio-kultúrnych aktivít je v jednotlivých krajinách rôzna. Napríklad Nemci, podobne ako Anglosasi, nevnímajú organizovanie aktivít so sociálnymi skupinami ako osobitné poslanie v rámci sociálnej práce; „sociálna práca so skupinami“ je len vlastnosť „sociálnej práce“. Profesionálni organizátori aktivít sú pracovníci s mládežou a aj sociálni pracovníci.

Vo Francúzsku sa facilitácia socio-kultúrnych aktivít vymanila spod základných voľnočasových podujatí, poháňaná populárnym vzdelávaním a politikami sociálnej integrácie pre mladých ľudí s problémami.

Vo všeobecnosti, facilitátori socio-kultúrnych aktivít musia navrhnúť, zorganizovať a zrealizovať vzdelávacie, kultúrne a sociálne aktivity v rámci skupín. Títo profesionáli sa rozdeľujú do troch veľkých kategórií:

- ▷ facilitátori špecializujúci sa na prácu so špecifickým publikom alebo technikou;
- ▷ všestranní pracovníci, ktorí majú technické aj organizačné zručnosti;
- ▷ koordinátori, ktorí plnia funkciu dohľadu a sú zodpovední za vybavenie alebo program.

V Afrike a Ázii je cieľom skupinovej akcie zvyčajne **zvýšiť povedomie** u ľudí a autorít.

Niektorí výskumníci^[03], sa domnievajú, že sociálna práca so skupinami ľudí musí spĺňať najmenej tri podmienky:

- ▷ skupina by sa mala stať vzájomne svojpomocnou skupinou;
- ▷ skupina by si mala všímať zmeny v jednotlivcovi alebo skupine;
- ▷ skupina by sa mala snažiť stať sa nezávislou.

V anglosaskom prístupe sa používa pomenovanie „práca s mládežou v teréne“. Táto sa dá ďalej rozvetviť takto:

- ▷ „**Detached youth work**“ zahŕňa podporu mladého človeka v jeho plánoch, priamo a v kontakte s jeho vlastným prostredím;
- ▷ „**Outreach work**“ tiež zahŕňa podporu mladého človeka v jeho plánoch, ale s tým, že je povzbudzovaný sa zapojiť do existujúcich sietí (mládežníckych klubov, športových klubov, divadelných klubov atď.);
- ▷ „**mobilná práca s mládežou**“ zahŕňa prispôsobovanie a zosúladovanie týchto druhov organizácií s realitou na ulici (autobus, mobilné kino atď.). Toto má veľký význam vo vidieckych oblastiach a najmä tam, kde chýbajú tradičné štruktúry.

Tradícia **populárneho vzdelávania** (pôvodne označovaná na základe dopytu pracujúcej triedy, ktorá sa chcela uvoľniť spod vládnucich tried) má rozličnú mieru vplyvu na prácu terénnych pracovníkov, a to najmä v krajinách Strednej a Južnej Ameriky. Bola to však „Chicagská škola myslenia“, čo položila základy pre „revolúciu“ v mestskom sociologickom myslení a sociálnej práci, ktorej súčasťou je terénna sociálna práca. Najväčším prínosom bol Saul Alinsky, a to najmä svojou metódou „komunitného organizovania. Vo svojej knihe „Pravidlá pre radikálov“ načrtáva hlavné prístupy ku komunitnej práci, ktorá často zahŕňa skupinovú prácu^[04]

[03] Middleman, Ruth Rand Wood Gale Goldberg (1990) Skills for Direct Practice in Social Work, Columbia University Press.

[04] Alinsky, Saul D. (1971) Rules for Radicals: A Pragmatic Primer for Realistic Radicals, New York: Random House <http://www.capsurlindependance.org/wp-content/uploads/2010/06/Manuel-de-lanimateur-social.pdf>

7

Prax

Táto kapitola o skúsenostiach rozhodne nie je bezvýznamná, pretože sa týka každodennej praxe, od ktorej sa odvíja naša analýza.

Na svete existuje široká škála praktík z pohľadu skupinovej akcie, i keď pracovníci na lokálnej úrovni nemusia mať vždy všetky potrebné nástroje či skúsenosti.

Preto sa tu javí jasná potreba riešiť tieto otázky veľmi praktickým spôsobom.

7.1 Realizácia skupinových akcií a aktivít

Skupinové akcie a aktivity možno jasne rozdeliť do troch kategórií:

- **Spontánne aktivity:** aktivity dostupné na verejných priestranstvách, pre účastníkov voľne dostupné;
- **Vopred určené aktivity:** sú akýmsi opakom spontánnych aktivít. Vopred určené aktivity zahŕňajú špecifickú skupinu, pričom počet účastníkov je známy vopred. Na rozdiel od spontánnych aktivít, trvanie a priebeh vopred určených aktivít plánuje organizátor;
- **Projekty:** podľa projektového učenia tento typ zahŕňa náročnejší proces s viacerými fázami, pričom každá fáza je samostatná skupinová aktivita.

Poradie, v akom sú tieto tri typy aktivít uvedené, je zasadený do konzistentného, škálovateľného prístupu. Spontánne aktivity sú prvým krokom, ktorý sociálny pracovník urobí, ak chce vytvoriť kontakt s akýmkoľvek jednotlivcom. Je to príležitosť k nadviazaniu veľmi jednoduchého prvého kontaktu s minimálnym záväzkom.

Ak spontánne aktivity prebiehajú dobre a poskytnú zábavu pre účastníkov (pre terénnych pracovníkov, ako aj pre cieľovú skupinu) a to vo vzájomnom rešpekte, terénny pracovník sa môže posunúť do druhej fázy: štruktúrované aktivity. Nakoniec, keď séria štruktúrovaných aktivít sa úspešne zrealizuje a terénny pracovník postupne zapojí účastníkov do úloh a zodpovedností na každej úrovni, môže s nimi vyskúšať skutočný a veľký projekt.

PRÍBEHY, PIESNE A ČÍTANIE

Vo chvíli, keď boli naokolo iba tri deti, Camille sa chopila príležitosti a začala im rozprávať krátke príbehy o slonoch a myšiach.

Deti to uchvátilo a o desať minút tam už bolo desať detí, ktoré ju počúvali. Počas takýchto momentov prišli mnohé deti a sadli si nám do lona.

Niektoré si emúľali palec a popritom počúvali, alebo chceli, aby sme ich len tak objali.

Využili sme túto príležitosť a začali spievať pesničky. Niektoré deti mi spievali pesničky, ktoré sa naučili v škole. Bol to čas snívania. Raz popoludní boli na koberci knižky. Žiadne dieťa k nim neprišlo. Jedno sa ozvalo: „Prečo tie knihy ležia na zemi?“

No keď si Camille sadla a otvorila knižku, mnohé z nich si prisadli alebo sa jej posadili na kolená a začali počúvať príbeh. Knižky, ktoré tam boli, neboli príliš vhodné; pre deti boli príliš zložit.

Deti majú radšej vymyslený príbeh o slonoch než príbeh z knihy. Do budúca by bolo lepšie, keby sa knihy vyberali opatrnejšie, aby boli pre deti príťažlivejšie a vzbudzovali v nich zvedavosť a aby oni sami po nich siahli.

Vďaka príbehom a piesňam sa s niektorými deťmi vytvoril silnejší vzťah. Často tie isté deti chceli počuť príbehy ešte v ten istý deň.

Táto aktivita sa robila iba počas dvoch popoludní a netrvala dlho. Stálo by za to ju viac rozvíjať, napríklad v knižnici, aby sa vybrali knihy, ktoré by sa následne čítali.

Pomohlo by to otvoriť dvere do sveta čítania a knižnice, ktorú (podľa knihovníka) deti príliš nenavštevujú.

Platforma terénnych pracovníkov vo Francúzsku

Pre ilustráciu, podniknúť sa dá akákoľvek hru, socio-športová či socio-kultúrna aktivita. Zoberme si napríklad tanec capoeira. Tento brazílsky tanec sa zvyčajne tancuje na ulici. Svojevoľne sa okolo neho združujú deti, mladí a dospelí. Predsa však sa táto aktivita postupne stala formalizovanou a inštitucionalizovanou. Takže terénni pracovníci by mali najskôr na verejnom priestranstve improvizovať niektoré cviky a tancovať ich s tými, ktorí prejavia záujem. Ak terénny pracovník cíti, že skupina je pripravená sa posunúť do druhej fázy, môže navrhnúť účastníkom, aby sa stretávali pravidelnejšie, na istom mieste. Potom môže skupine pomôcť, aby sa sama v rámci tejto aktivity organizovala, naplánovala vybavenie (nástroje, kostýmy atď.), našla miesto, kde sa tanečníci môžu prezliecť, osprchovať atď. Nakoniec, keď skupina postupne začne naberať kontúry, terénny pracovník môže navrhnúť, alebo ešte lepšie – počkať, aby oni sami prišli s nápadom zorganizovať náročný projekt ako napríklad stretnúť sa s inými tanečnými skupinami capoeira, zorganizovať festival alebo medzinárodnú výmenu.

Tento proces sa môže zdať jasný a jednoduchý. No treba však povedať, že mnohí terénni pracovníci preskočia isté kroky a nie sú vždy dostatočne trpezliví. Tento nedostatok trpezlivosti zvyčajne pochádza z tlaku skupiny na terénneho pracovníka, pretože sa chce posunúť do vzrušujúcejšej fázy, inými slovami do projektu. Terénny pracovník sa môže skryť za túto požiadavku účastníkov, no z výsledku bude skôr sklamaný, podobne ako aj účastníci. V niektorých prípadoch sa môže stať, že namiesto kvalitného vzťahu založeného na dôvere sa stane opak: nedôvera zo strany skupiny, nedostatok záujmu zo strany terénneho pracovníka a prirodzene, znechutenie terénneho pracovníka.

Obzvlášť v európskych krajinách je bežné, že mladí ľudia prídu za sociálnymi pracovníkmi a požiadajú ich o zorganizovanie „medzinárodnej výmeny“ alebo jednoducho výletu do zahraničia. Táto požiadavka je mnohokrát nepremyslená a väčšinou stojí za ňou túžba zažiť všetky tie atrakcie, ktoré takýto výlet ponúka: ideme ďaleko, za slnkom, bude tam mnoho dievčat atď. Pre sociálneho pracovníka je lákavé sa dať nachytať, pretože ak povie „áno“, ihneď si u mladých spraví očko. No tento unáhlený moment čoskoro vystriedajú pochybnosti a nesúhlas s nápadom skupiny. Takže z vysokého statusu „hrdina mladých ľudí“ sa prepadne a získa nezávideniahodný status „lúžera“, človeka, ktorý nedrží slovo.

No najhorší scenár nastane, ak sa projekt napriek všetkému začne realizovať, aj keď nemá oporu v pevnom vzťahu medzi mladými a pracovníkmi. Vtedy hrozí vysoké riziko, že sa projekt pre terénneho pracovníka stane nočnou morou. Je pravdepodobné, že skupina mladých nebude akceptovať pravidlá, i keď ich sami pomáhali tvoriť, aby pracovníka potešili. Je pravdepodobné, že tieto pravidlá sa im budú zdať príliš obmedzujúce a zväzujúce. V takom prípade nastane medzi mladými a terénnym pracovníkom boj o moc. Terénny pracovník sa ocitne v situácii, z ktorej nebude pozitívne východisko. Často musí nechať skupinu, aby to robila po svojom, so všetkými súvisiacimi rizikami, alebo si kontrolu udrží a mladých si „podrobí“. V oboch prípadoch vzťah s mladými zničí a stratí značnú časť svojej dôveryhodnosti.

7.1.1 Spontánne aktivity

Tento nástroj je pre terénnu sociálnu prácu nepochybne obzvlášť vhodný. Je to ideálny spôsob na nadviazanie alebo obnovenie kontaktu so skupinou.

ODPORÚČANIE

V teréne som používal kúzelnícke triky ako zámienku, ako sa dostať s mladými do kontaktu. Je to zaujímavý nástroj. Aspekt tajomnosti a neuveriteľnosti trikov pomáha podnecovať zvedavosť a rýchlo dá dokopy mnoho mladých ľudí (triky s vizuálnym efektom, ktorý je vidno zďaleka) a je to príležitosť sa zdieľať, rozprávať sa počas zapájania publika (interaktívne triky s účasťou publika), vytvárať dôveru (odhalenie triku za pomoci pomocníka atď.)

Samozrejme, nie všetky triky sa na ulicu hodia. Nemyslím si, napríklad, že by bol dobrý nápad sekať na námestí Flagey ženu na tri kusy. Radšej využijem manipuláciu a jednoduché dostupné pomôcky: mince, karty, lano, zápalky, fľaše atď. (tzv. „mikromágiu“).

.....
Platforma terénnych pracovníkov v Belgicku

Keď robím pochôdzky v susedstve alebo sa vyberiem do okresu, vidím, že terénni pracovníci sa často zapájajú do hier detí na ich požiadanie.

Často sa stáva, že vďaka svojim organizačným zručnostiam terénny pracovník pretransformuje hru, prerobí ju alebo ju nahradí niečím iným tak, aby vtiahol iné deti, ktoré boli dovtedy v ústraní.

Tak isto terénni pracovníci často vytvárajú aktivity na mieste a v čase, ktorý považujú za vhodný. Je to vynikajúca príležitosť, ako obnoviť kontakty alebo vytvoriť nové.

Pri spontánnych aktivitách je princípom uchopiť verejný priestor, mať „zdieľanú“ oblasť, ktorá nie je majetkom ani mladých ľudí, ani inštitúcií. Znamená to, že aktivity sa dajú uskutočniť podľa rozloženia verejného priestoru, počasie, počtu ľudí zapojených do aktivity a pod.

Vďaka týmto aktivitám je naša prítomnosť citeľná a otvárajú sa tak dvere iným, aby sa k nám pridali.

Platforma terénnych pracovníkov v Belgicku

Popri rozlišovaní aktivít je užitočné uviesť, či ide o opakované alebo jednorazové aktivity. Na tomto mieste si dovoľujeme pripomenúť kľúčovú charakteristiku sociálnej práce: sociálnu asistenciu si vyžadujú ľudia, ak ju potrebujú, a preto sa nedá nanútiť. Zároveň terénny pracovník citlivo vysvetľuje „kto je“ a „prečo tam je“. Toto objasnenie je dôležité, pretože tým ukazuje, že je k dispozícii v plnej úprimnosti a transparentnosti, čím buduje aj vzťah na báze zásad dôvery.

Terénny pracovník, ktorý ponúka skupinovú aktivitu akémukoľvek publiku, si musí dať pozor na to, aby sa predstavil a vysvetlil tieto zásady:

- ▷ „Som sociálny pracovník a teda disponujem časom, energiou, vedomosťami a etickými zásadami, ktoré vám môžu pomôcť individuálne alebo ako skupine, ak ma o to požiadate“;
- ▷ „Ak nemáte žiadne konkrétne problémy, tak to je super! Ak chcete, môžeme prejsť ku skupinovej aktivite“;
- ▷ „Ak máte problémy, no nechcete o nich hovoriť, je to vaša voľba a ak chcete, tiež môžeme prejsť ku skupinovej aktivite“.

Spôsob, akým terénny pracovník hovorí, si samozrejme upraví podľa publika, ku ktorému sa prihovára.

ODPORÚČANIE

Nechajte ich sa hrať

Jedno alebo viac detí sa začne na ulici spontánne hrať. Hru si organizujú sami, aj sami hrajú, terénneho pracovníka nie je treba. Ten to síce pozoruje, ale nezasahuje. No stále je dobré, aby bol nablízku, aby dohliadol na bezpečnosť alebo hru oživil, ak začína slabnúť.

Zapojte ich do hry

Terénny pracovník plní úlohu lídra alebo facilitátora hry. Definuje cieľ hry, určí pravidlá a hru riadi. No i v takomto prípade musíme mať na zreteli, že úlohou terénneho pracovníka s mládežou nie je nanútiť jeho osobné preferencie, ale dať deťom podporu, aby zrealizovali spoločný projekt. Na základe tejto skupinovej aktivity si skupina pre seba sformuje príbeh.

Pomôžte im sa hrať

Terénny pracovník s mládežou si vyčlení čas a organizuje priestor, dáva dokopy vybavenie, navrhuje situácie atď. Ale nič nevnučuje. Tento postoj sa opiera o dôveru v schopnosť účastníkov vyvíjať svoje vlastné aktivity s pomocou vecí, ktoré zabezpečí terénny pracovník s mládežou. Pri niektorých hrách je cieľom rýchlo dostať deti na ulici do bodu, kedy sa budú schopné samé organizovať bez toho, aby pracovník s mládežou zasahoval.

Hrajte sa s nimi

Terénny pracovník s mládežou sa stáva účastníkom hry, partnerom do aktivity. Jeho úloha sa vyvíja podľa pravidiel, ktoré platia pre každého. Musí samozrejme dávať pozor, aby jeho prítomnosť nenarušovala priebeh hry. No môže ovplyvniť duševno detí na ulici, pomôcť im naučiť sa techniku a povzbudiť najslabšie deti, aby sa aj ony zapojili.

.....
Platforma terénnych pracovníkov na Haiti

Uvádzame príklad našej práce na jednej z periférií, ako pracovník s mládežou uplatňuje pedagogické zásady, ktoré odrážajú radikálnu povahu inklúzie a dôležitosť jednotlivca.

Dieťa príbehne k pracovníkovi s mládežou a hovorí:

„Patricia, vieš o tom, že Carla^[1] ukradla dva komiksy z projektu!“ „Oh, naozaj? A ako si tým môžeš byť taká istá?“ „Videla som ju s obidvoma knihami!“ Gratulujem Natálii, ako sa chytila zodpovednosti sa seriózne postarať o hračky, a vydala som sa smerom k domu, kde bývala Carla. Keď som prišla k bráne, zakričala som: „Ahoj, Carla, ako sa máš? Dnes sa neprideš hrať? Čakáme na Teba! Počula som, že si našla a opatruješ dva komiksy, ktoré sme tam nechali, keď sme sa dohrali minulé sobotu. To je super, už si ich prečítala? Ona hovorí: „Iba trochu.“ „Dobre, takže necháš si ich ešte? Keď ich dočítaš, môžeš nám porozprávať príbehy z nich a potom tie knihy môžeme posunúť iným, ktorí by ich chceli“. Vyzerala v pohode a súhlasne a s úsmevom prikývla. O niekoľko minút neskôr, na inej ulici v susedstve prišla ku mne Natália – to isté dievča, ktoré mi zvestovalo tú dôležitú novinku o „za-

budnutých“ komiksoch – pribehla ku mne. Bola som znepokojená a opýtala som sa „Čo sa deje, Natália?“ (Bála som sa, že sa stalo niečo zlé.) „Zabudla som Ti povedať... Tiež som si nechala jeden z tých kruhov hula hoop z projektu, utekala som po ne domov a tu sú.“ („Projekt „Hry“, vzťahy)

[1] Použité mená boli vymyslené a navrhlo ich dieťa.

Platforma terénnych pracovníkov v Brazílii

Mali sme v našich spontánných aktivitách na námestí Saint-Denis akési hluché obdobie a sám som skutočne cítil, že si musím dať pauzu od futbalu, ktorý bol zvyčajne chlapčenskou záležitosťou. Jeden oduševnený stážista navrhol, aby sme vyskúšali skákanie na švihadle.

Mladí, ktorí sú oveľa nadanejší než my, rýchlo vytvorili rad, aby sa dostali ku švihadlu a skákali v skupine (niekedy až 6 až 8 naraz). Všetci, počnúc najmladším, tínedžermi, chlapcami, dievčatami a niekedy aj rodičmi (ktorí nepochybne cítili nostalgiu), sa ihneď chytili a pravidelne nás prosili, aby sme vytiahli švihadlá. Ba čo viac, niektorí mladí skutočne dobrí v „Double Dutch“ cítili od okoloidúcich uznanie. V zásade, nech žije dlho švihadlo!

Platforma terénnych pracovníkov v Belgicku

7.1.2_Vopred určené aktivity

V prvom rade je potrebné definovať atribúty, ktoré tieto aktivity určujú, popri tých predchádzajúcich, t. j. spontánných. Ide o nasledovné:

▷ Časové atribúty: na rozdiel od spontánných aktivít, ktoré, ako sa dá dedukovať z ich názvu, sa robia v rôznom čase a pre publikum, ktoré nemusí byť nevyhnutne naplánované, vopred určené aktivity sú plánované a oznamujú sa. Môže to byť oznámené na plagátoch alebo priamo pri návštevách štvrtí či pochôdzkach v rámci susedstva, alebo aj prostredníctvom nových komunikačných technológií. Tento časový atribút sa dá naplánovať aj pre neurčité obdobie. Napríklad, každú stredu o takom a takom čase. To isté platí aj pre miesto, čo vysvetľujeme nižšie, a tiež môže byť pravidelné;

▷ Priestorové atribúty: tieto aktivity prebiehajú na jednom alebo viacerých konkrétnych a plánovaných miestach. Miesto a čas stretnutia sú vopred určené;

▷ Zloženie skupiny účastníkov: niektoré kritériá pre účasť môže stanoviť organizátor (počet účastníkov, vek, pohlavie atď.). Výber zloženia skupiny je možné tiež založiť na podmienke prísť do kontaktu s dostatočným počtom ľudí. Je to v súlade so zásadou postupného budovania dôvery, ako sme už vysvetľovali;

▷ Riadenie aktivity: je, samozrejme, ľahšie pre organizátora naplánovať, ako sa tento druh aktivity realizuje. Niektoré aspekty sú samozrejme pevne dané: cestovanie skupiny (v relevantných prípadoch) na miesto, kde sa akcia uskutoční, nastavenie alebo inštalácia vybavenia (ak treba) atď. No pravdou je, že vždy môžu nastať prekážky. Najlepší spôsob, ako sa mať na pozore pred vznikom prekážok, je: čím lepšie poznáte skupinu, tým lepšie viete predvídať správanie účastníkov; tým väčšiu kontrolu máte nad aktivitou, z technického hľadiska, tým lepšie to viete organizovať.

Tieto indikátory môžu existovať súbežne, ale aj samostatne. Budeme mať napríklad aktivity s názvom „agoras“. Ide o aktivity, ktoré prebiehajú pravidelne na určenej mieste a v určený čas (na tom a tom mieste, každú stredu, napríklad), no sú otvorené pre každého. Poinťou tohto druhu aktivity je hlavne umožniť osobe, ktorá už pozná facilitátora alebo štruktúru, resp. inštitúciu, v ktorej pracuje, a prerušil kontakt, sa vrátiť, obnoviť kontakt s facilitátorom a štruktúrou, ale aj zapojiť iných účastníkov.

Mobilnú jednotku v Alexandrii tvorí autobus s malou klinikou, recepciou so stoličkami, stolikom, počítačom a televízorom na edukačné účely. V autobuse sú aj rozkladacie stolíky a stoličky z umelej hmoty pre menšie aktivity na ihrisku, ktoré prebiehajú na chodníku alebo tam, kde autobus parkuje. Deťom sa tiež poskytuje psychologická podpora a aktivity majú radi (ako napríklad kreslenie, súťaž, čítanie, písanie, matematika atď.)

Platforma terénnych pracovníkov v Egypte

EDUKAČNÝ BOX V TERÉNE

Skupina terénnych pracovníkov Action Jeunesse Pessac sa vo viacerých okresoch mesta Pessac dlhodobo zapája do športových iniciatív (ukážky športov, podpora, podpora pre tvorivosť atď.). Tieto iniciatívy v súčinnosti s miestnymi špor-

tovými združeniami majú za cieľ dať dokopy mladých ľudí prostredníctvom športu: „edukačný box“. Na základe ukážok a/alebo stretnutí sa osvedčilo, že táto iniciatíva zohráva kľúčovú úlohu a pomáha upokojuvať okolité prostredie. A skutočne, obsiahnuté pravidlá pomáhajú vypustiť agresiu vo vnútri každého z nás. Mladí ľudia to vnímajú ako regulované miesto pre sebavyjadrenie, ktorého priestor podporuje pevne zakorenené sociálne pravidlá. Toto sa dá preniesť do každodenného života: rešpektujúc pravidlá, pracovníci s mládežou a kamaráti sú dôležitými bodmi, ktorí im pomáhajú sa vyvíjať (životné zručnosti a pod.).

Tieto aktivity prebiehajú pod dozorom pracovníka s mládežou a športového trénera s kvalifikáciou v anglickom boxe (štátna skúška prvého stupňa). Skupina terénnych pracovníkov používa nafukovací ring. Viaceré iniciatívy sa uskutocňujú so školami, sociálnymi strediskami, centrami pre mládež a kultúrnymi strediskami, ako aj v oblastiach, kde žije pracujúca trieda, za účasti obyvateľov. Za posledných pár mesiacov sa do týchto úvodných lekcii zapojilo zhruba 200 mladých (detí a tínedžerov). Odkedy sa deti vrátili do školy, zaznamenali sme nárast v počte zapísaných mladých do združení a silný záujem z ich strany v rámci ich komunít, aj ako zainteresovaných subjektov v ich vlastných voľnočasových aktivitách.

Cieľom je i naďalej podporovať edukačný box v susedstve a tak dávať mladých dokopy a odovzdávať im základné princípy (životné zručnosti, know-how, posilňovanie postavenia iných atď.) pre fyzické, psychické a kultúrne posilňovanie postavenie mladých ľudí. Tieto akcie sa robia v spolupráci s obyvateľmi.

Platforma terénnych pracovníkov vo Francúzsku

7.1.3 _ Projekty

Je to druh aktivity, pri ktorej sa vyžaduje najviac vedomostí, a to najmä vedomostí o tých iných dvoch druhoch vyššie spomenutých aktivít. Bolo by pravdepodobne ne-realistické sa domnievať, že budeme uvažovať nad takýmto projektom, inými slovami iniciatívou, ktorá má viacero fáz v čase, so skupinou ľudí, ak za sebou nemá úspešné spontánne aktivity. Vopred určená aktivita, ako celok, je v skutočnosti sériou stanovených aktivít.

Dvomi najdôležitejšími výzvami pre realizáciu projektu so skupinou je výber projektu (typ, časový rámec, základné zložky atď.) a riadenie rôznych fáz priebehu projektu.

Skupina ľudí sa pokúsi – a oprávnené – ovplyvniť faci-

litátora vo výbere projektu a v možnosti ho zrealizovať čo najrýchlejšie, na úkor docieľenia rôznych fáz. Vlastne, skupina pomerne často navrhuje „konzumný“ projekt, ktorý si vyžaduje minimálnu angažovanosť a nie veľa času. Skupina mladých môže napríklad navrhnúť, aby išla zdarma budúci mesiac na výlet typu „all inclusive“ k moru.

Je teda podstatné, aby sa výber projektu prediskutoval so skupinou, ktorú dobre poznáme. Ak skupinu dobre nepoznáme, je dôležité, že prvým krokom projektu, dokonca skôr, než padne konečné rozhodnutie, bude sa vzájomne spoznať.

Akonáhle sa poznáme a o type projektu sa už rozhodlo, môžeme prejsť do iných fáz, ktoré sa môžu odvíjať napríklad od „projektového učenia“.^[01]

Podľa Johna Deweyho^[02], je cieľ projektovej metódy dvojaký:

▷ poskytnúť edukačný obsah;

▷ držať sa zásady, že akcie smerujú k cieľu, pričom aktivity sa účastníkom nemajú nanucovať, keď nerozumejú pointe alebo cieľu. Na základe tvorby projektu, o ktorý majú záujem a ktorý vzbudzuje ich pozornosť, budú mať hnaciu silu získať potrebné vedomosti a zrealizovať aktivity a fázy, a tak projekt dokončiť.

Kilpatrick^[03], uvádza štyri hlavné druhy projektov:

- ▷ Produkčný projekt: cieľom je vyprodukovať, resp. vyrobiť niečo;
- ▷ Konzumný projekt: cieľom už nie je niečo vyprodukovať, ale použiť, spotrebovať niečo vyprodukované pre iných, učiť sa z toho tešiť a oceniť to;
- ▷ Problém: zahŕňa vyriešenie problému;
- ▷ Technické zlepšenie: zahŕňa opravu alebo prerobenie niečoho.

[01] Hougardy, Anne; Hubert, Sylviane and Petit, Christel (June 2001) Pédagogie du projet? Researchers at CRIFA (Technology Department at the Université de Liège - Belgium).

[02] Dewey, John, americký filozof a učiteľ.

[03] Kilpatrick, William Heard, americký pedagóg. Kolega J. Deweya, vytvoril projektovú metódu.

Do Londýna, do Londýna, mladých niečo ťahalo.

Pracovník sa spýtal, čo ich na tom lákalo.

Zo sídliska vypadnúť, tak im srdce kázalo.

Spoločnými silami vytvorili dohodu,
pravidiel sa držať a sekať len dobrotu.

A tak vyrazili na výlet, nezabudnuteľný
bláznivý úlet, a strávili deň v hojnosti a vzájomnej
radosti.

Poučenie: Dobre zorganizovaný výlet vedie k dlhotrvajúcim pevným vzťahom

Platforma terénnych pracovníkov v Belgicku

Opakujúce sa aktivity

Raz do týždňa organizujú pracovníci v teréne aktivitu, ktorej obsah a miesto konania sú pevne dané. Táto aktivita sa nesmie meniť, pretože je dôležitým záchytným bodom pre mladých, ktorí chcú so združením - aj po dlhšej pauze - obnoviť kontakt. V tejto súvislosti je podstatné poznamenať, že pri organizácii a koordinácii aktivity zohrávajú aktívnu rolu „starší, ostrieľaní“ mladí ľudia zo susedstva.

Aktivity v susedstve

Každú stredu popoludní organizuje Dynamo AMO (komunitná aktívna služba) aktivitu pre mladých ľudí zo susedstva, ktorá sa koná buď v danom distrikte alebo v blízkom okolí. Tieto aktivity riadia niekedy pracovníci, no častejšie ich navrhujú mladí ľudia z danej oblasti, ktorí ich niekedy aj sami organizujú. Popri edukačných prínosoch aktivity je cieľom nasmerovať mladých a učiť ich, ako nastavovať možnosti, ako sa dohadovať navzájom medzi sebou a s facilitátormi, ako čo najviac vyťažiť z ich prostredia a ako využívať organizačné nástroje. Jedným slovom, ako postupne aktivitu uchopiť. Môžu to byť aktivity kultúrne (video, cirkusantské techniky), športové (futbal, basketbal, lezenie) alebo hry (stolové hry, hry vonku a pod.)

Výlety

Ide o výlety mimo Brusel, ktoré organizujú mladí v rovnakom duchu, ako „aktivity v susedstve“.

Dĺžka aktivity poskytuje možnosť spoznať miesta, ktoré mladí ľudia až tak dobre nepoznajú, ako aj vyskúšať intenzívnejšie aktivity, napríklad dobrodružné športy. Tieto aktivity prebiehajú v sobotu popoludní alebo počas školských prázdnin.

Víkendy a niekoľkodňové pobyty

V priemere zorganizuje každá oblasť raz do mesiaca 3 až 10-dňový pobyt. Mladí sú vždy zapojení do jej organizácie, a to podľa ich priemerného veku a skúseností z hľadiska aktivít, ktoré navrhne Dynamo. Skupina mladších, ktorí nie sú zvyknutí na tento druh aktivít, dostanú za úlohu vymyslieť menu, druhy aktivít, pravidlá a pod. Medzičasom „staršia“, skúsenejšia skupina to prakticky celé sama zorganizuje. Výsledkom môže byť veľký projekt (napríklad dobrodružný šport) v zahraničí. Podarilo sa zorganizovať aj niekoľko medzinárodných výmen (napr. humanitárne výlety do Afriky, európske výmeny v Španielsku, Grécku).

Platforma terénnych pracovníkov v Belgicku

7.2_ Zopár príkladov aktivít, ktoré sa dajú zorganizovať na ulici

Existuje, samozrejme, široká škála rôznych druhov aktivít, ktoré sa do značnej miery organizujú v teréne: zostavenie futbalového alebo basketbalového tímu, organizovanie športových turnajov, zostavenie divadelnej skupiny, hudobnej skupiny, návšteva múzea, zoo, zorganizovanie prázdninového tábora alebo výletu. Organizovanie hier v meste, do ktorých sú zapojení prevádzkovatelia obchodov a rodičia. Navrhnutie nástennej maľby, vysielanie v rádiu, extrémny šport, jaskyniarstvo, parashutizmus, turistika atď. Príkladov je dosť.

V tejto časti sme chceli poskytnúť zopár príkladov z existujúcej literatúry.

ODPORÚČANIE

„Búrka“

Ak chcete, aby sa táto skupina „rozprúdila“, bude k tomu potrebný veľký počet mladých, ktorí vytvoria skutočne efektívnu „búrku“. Bude to pre nich veľká výzva – byť čo najhlučnejší!

Cieľ: Vyrobiť zvuk búrky. Je to dobrý úvod do skupinovej práce, pretože výstupný efekt sa dostaví jedine vtedy, ak sa pracuje spoločne.

Čo potrebujete: Nič!

Ako na to: Povedzte mladým, aby utvorili dostatočne veľký kruh tak, aby každý na každého videl. Vysvetlite im, že spoločne idete vytvoriť „búrku“ so zvukom. Potom si všetci začnite šúchať dlane jednu o druhú a gestom vyzvite zvyšok skupiny, aby sa pridali. Keď si celá skupina šúcha dlane, začnite lúskañ prstami a vyzvite k tomu aj ostatných. V tomto momente už skupina chápe, že má po Vás opakovať akýkoľvek úkon, ktorý urobíte.

Keď sa zvuk lúskania prstov zintenzívňuje, zmeňte lúskanie na tleskanie. Vyzvite skupinu, aby to robila čo najhlučnejšie.

Nakoniec začnite dupať nohami, čím sa zvuk ešte zintenzívni, no popritom stále tleskajte. Nechajte minútu alebo viac zvuk búrky naplno pôsobiť. Postupne, ako „búrka“ vyčíňa, prestaňte dupať. Mladí Vás kopírujú. Postupne prechádzajte jednotlivými fázami pohybov len v opačnom poradí a každej fáze doprajte čas.

Aktivitu končíte šúchaním rúk a pomaly ju ukončíte.

.....
Vanessa Rogers (2011) 101 things to do in the street – Games and resources for detached, outreach and street-based youth work, 2nd edition, London: Jessica Kingsley Publishers, p. 25 & 26

ODPORÚČANIE

„Reflektívne počúvanie“

Cieľ: Predstaviť skupine myšlienku reflektívneho počúvania. Podnecuje mladých k tomu, aby pozorne počúvali to, čo sa hovorí, a premýšľať nad tým, bez toho, aby rozprávanie prerušovali svojimi vlastnými vstupmi.

Čo k tomu potrebujete: Nič!

Ako na to: Bude sa pracovať po trojiciach alebo štvoriciach, podľa toho, koľko má skupina účastníkov. Ak ide o naozaj malú skupinu, pracuje sa po dvojiciach. V tejto fáze prediskutujte dôvernosť a dohodnite sa na tom, že čo sa povie v rámci skupiny, to v skupine aj zostáva. Takto sa mladí pri osobnom zdieľaní cítia bezpečne.

Zadajte tému na diskusiu v rámci skupiny: „Čo si ľudia zvyčajne o mne pomyslia, keď ma prvýkrát stretnú...“ Môžete ich nabudiť tak, že im dáte príklad: „Keď ma ľudia prvýkrát stretnú, môžu si pomyslieť, že mám dobrý zmysel pre humor!“ Ak sa domnievate, že skupina bude nervózna, vyberte niečo menej osobné, napr. „Niektori si môžu myslieť, že to, čo skutočne nenávidím / mám rád, je...“

Nastavte základné pravidlo, že v skupine môže hovoriť naraz iba jeden člen a ostatní by ho/ju mali počúvať a premýšľať o tom, čo bolo povedané. Keď sa každý vystrieda, v skupine prediskutujte tieto body:

1. Ako blízko malo to, čo povedal priateľ, k tomu, čo ste si o ňom naozaj pomysleli, keď ste sa zoznámili?
2. Zodpovedá Váš sebaobraz tomu, čo si o Vás myslia iní?
3. Aké iné podobné otázky alebo témy by ste sa spýtali?

.....
Vanessa Rogers (2011) 101 things to do in the street - Games and resources for detached, outreach and street-based youth work, 2nd edition, London: Jessica Kingsley Publishers, p. 34 & 35.

ODPORÚČANIE

„Mish“

Tento úvod do hrania rolí mi predstavil jeden dramaterapeut, ktorý túto techniku pravidelne používa pri práci v skupine do 12 mladých. Nevie, odkiaľ pochádza jej názov, ani čo znamená, ale je to, ako mi bolo povedané!

Cieľ: Predstaviť skupine myšlienku stvárňovania rolí a hrania situácií. Buduje sa tým dôvera, pretože táto technika má v sebe časové hranice a umožňuje aj najviac váhajúcim členom skupiny sa zapojiť.

Čo k tomu potrebujete: Nič!

Ako na to: Nastavte „scénu“, kde sa vystúpenia budú odohrávať. Ak je to park, môžete využiť dostupné „rekvizity“, napríklad lavičku. Ak ste na sídlisku, môže to byť autobusová zastávka alebo sedadlo pri obchode. Toto sa stane vašim javiskom. Ak nemáte nič, buďte tvoriví a vyznačte miesto, ktoré sa stane pomysleným obchodom alebo kaviarňou.

Vysvetlite skupine, že do hrania rolí sa zapojí každý, ale že okrem jednej osoby pôjde na pódium každý iba dva razy. Môžu stvárňovať samých seba alebo si môžu vytvoriť postavu. Ak máte dojem, že skupina je z tejto aktivity skutočne nadšená, počet vystúpení na pódium môžete zvýšiť.

Zvyšná osoba dostane „divokú kartu“. S touto kartou môže ísť na pódium toľkokrát, koľkokrát chce. Stojí za to popremýšľať, komu divokú kartu dať. Ak hráte túto hru prvý raz, je dobré dať divokú kartu osobe, ktorú je zvyčajne počuť a ktorá je sebavedomá!

Následne dajte podmienku, že v jednom okamžiku môžu byť na pódium iba tri osoby vrátane „divokej karty“.

Na začiatok vyberte troch mladých. Ak sa hanbia, zapojte sa vy. Vysvetlite im, že na pódium môžu zostať tak dlho alebo tak krátko, ako chcú. Ak niekto prevažuje, môže byť potreba to riadiť.

Ak ste si napríklad vybrali ako scénu kaviareň, môžete byť čašníci. Mladý, ktorý príde do kaviarne, si niečo objedná a začne sa rozprávať s iným členom skupiny, ktorý príde, a tak improvizácia ďalej postupuje.

Ak sa hranie role vyčerpá, osoba sa vráti ku zvyšku skupiny a poklepe iného člena po ramene a na pódium ide on. Pretože nikto nemôže ísť na pódium viac než dva razy (okrem „divokej karty“), hra má časové obmedzenie, čo môže byť pre menej sebavedomých členov skupiny upokojujúce. „Divokú kartu“ nie je potrebné vyvolávať, takže sa môže zapájať kedykoľvek, pokiaľ

na javisku nie sú viac než tri osoby. Tým, že sa umožní „divokej karte“ zapojiť, využíva skupina veľmi často túto techniku na podporu tichších členov.

V hre sa pokračuje, až kým sa všetci nevystriedajú a potom sa celý proces vyhodnotí. Skúste podnietiť mladých, aby vyhodnotili, či to bolo bez deja ľahké alebo ťažké, či bolo ľahšie hrať nejakú postavu alebo hrať samých seba a ako sa cítili, keď videli ostatných sa pozeráť.

Môžu sa napláňovať pokračujúce vystúpenia.

.....
Vanessa Rogers (2011) 101 things to do in the street – Games and resources for detached, outreach and street-based youth work, 2nd edition, London: Jessica Kingsley Publishers, p. 59 & 60

ODPORÚČANIE

Hra na dôveru

Táto hra dobre funguje v malých skupinách s mladými, s ktorými ste už predtým pracovali. Je dobré začať cvičenie pri pozitívnych vzťahoch, priateľstvách alebo budovaní dôvery.

Cieľ: Umožniť členom skupiny, aby zažili, čo je to „ak sa niekomu dôveruje“ a čo je to „dôverovať“. Podnecuje ich k tomu, aby zvažovali, aký vplyv má ich vlastné konanie na iných a ako to môže byť, keď je to naopak.

Čo k tomu potrebujete: Musíte dobre poznať miesto, aby ste identifikovali priestor, ktorý poskytuje pre mladých ľudí pri navigácii istý druh „prekážkovej“ dráhy; šatku na previazanie očí.

Ako na to: Poproste mladých, aby si spomeldi seba vybrali dobrovoľníka. Ak vnímate, že niekto je do tejto úlohy tlačný, skúste

túto časť hry riadiť vy. Vysvetlite im, že pointou tejto hry je povzbudiť ich, aby si navzájom dôverovali a prevzali zodpovednosť za svoje vlastné konanie a bezpečnosť iných. Povedzte im, že ak sa v ktoromkoľvek bode hry nebudú cítiť pohodlne, nech sa ozvú a hra sa zastaví.

Požiadajte dobrovoľníka, aby predstúpil a oči mu previažte šatkou. Uistite sa, že nič nevidí, a požiadajte ho, aby opísal, aké to je, keď nič nevidí. Vedzte túto osobu so zaviazanými očami do priestoru, ktorý ste určili. Vyberte ďalšieho člena skupiny, aby dobrovoľníka ďalej viedol on. Vysvetlite, že úlohou zvyšku skupiny je podporovať človeka, ktorý má previazané oči.

Pomáhajte v tom, ako mladí diskutujú o trase, ktorú ste zvolili. Poproste ich, aby pouvažovali nad svojimi pocitmi, najmä ak osoba, ktorá vedie, stráca koncentráciu alebo dáva pokyny ľahkovážne. Potom postup obráťte. Skupina prípadne môže pracovať aj vo dvojiciach a vystriedajú sa tak v roli vodiaceho a vedeného.

Ak sa už všetci vystriedali, požiadajte skupinu o spätnú väzbu. Aké to bolo byť závislý na niekom? Bolo lepšie byť vedený alebo viesť? Bolo to iné, ak ste si mohli vybrať svojho partnera? Ako sa cítite, ak od vášho partnera dostanete nesprávne informácie?

.....
Vanessa Rogers (2011) 101 things to do in the street – Games and resources for detached, outreach and street-based youth work, 2nd edition, London: Jessica Kingsley Publishers, p. 69

ODPORÚČANIE

Čo mám rád najviac a čo najmenej

Pointou tohto cvičenia je sa otvoriť diskusii. Funguje iba v malých skupinách alebo dvojiciach mladých, ktorí sa už navzájom poznajú.

Cieľ: Povzbudiť mladých, aby sa sústredili

na pozitívne veci na samých sebe a aby si nastavili osobné ciele, ktoré chcú dosiahnuť.

Čo k tomu potrebujete: Papier a perá.

Ako na to: Požiadaajte mladých, aby popremýšľali nad tromi vecami, ktoré majú na sebe najradšej, a tromi vecami, ktoré majú na sebe najneradšej, a nad jednou vecou, ktorú by na sebe chceli zmeniť, ak by mali čarovný prútik. Prejdite si tieto veci a rozprávajte sa, ako je možné docieľiť dosiahnuteľné ciele. Pretvorte veci, ktoré majú na sebe najneradšej tak, aby ste ukázali pozitívny aspekt.

Cvičenie môžete urobiť aj tak, že napíšu tri veci, ktoré majú radi jeden na druhom. Výstupy porovnajte s tým, čo napísali sami o sebe. Pomerne často sa stáva, že to, čo mladý nemá na sebe rád, sa jeho kamarátovi zdá pozitívne. Napríklad kučeravé vlasy alebo vysoký vzrast.

Musíte mať na zreteli, že mladí s vami zdieľajú svoje osobné myšlienky a tak musíte zaistiť, že so skupinou nikto nebude manipulovať, aby nejakého člena izolovali. Takisto zdôraznite, že to, čo sa povie v rámci skupiny, aj v skupine zostáva a mimo skupiny sa o tom nebude hovoriť.

.....
Vanessa Rogers (2011) 101 things to do in the street – Games and resources for detached, outreach and street-based youth work, 2nd edition, London: Jessica Kingsley Publishers, p. 107

ODPORÚČANIE

Stereotyp

Toto je možné využiť ako úvodné cvičenie k stereotypom a domnienkam, ktoré si o ľuďoch utvárame.

Cieľ: Ukázať na príklade, že všetci si utvárame domnienky a vynášame súdy na základe toho, čo vidíme, a nie na základe toho, čo vieme.

Čo k tomu potrebujete: Hodinky; obrázky ľudí každého veku, národnosti atď.; zoznam identít fotografií, ktoré máte.

Ako na to: Vyberte nejaké fotografie ľudí, ktorých skupina zrejme nebude poznať. Vytvorte zmes takých, o ktorých si myslíte, že vyzerajú presne tak, ako by mali, a takých, ktorí nie. Ak chcete, môže zahŕňať iných členov personálu alebo členov miestneho zastupiteľstva.

Cvičenie začnite príkladom alebo diskusiou o stereotypoch. Názorným príkladom, s ktorým sa väčšina mladých môže stotožniť, je príbeh o mladých, ktorých rozoženie polícia alebo sa na nich sťažujú miestni prevádzkovatelia obchodov. Väčšinou sa to stretne s rozhorčenými výkrikmi alebo sťažnosťami o tom, ako „každý“ si ihneď myslí, že mladí ľudia sú problémoví.

Mladých rozdeľte do dvojíc alebo na malé skupiny. Potom do každej skupiny dajte kópiu inej fotky. Fotky nesmú obsahovať identitu ľudí!

Požiadaajte ich, aby sa pozreli na obrázok a popremýšľali, kto to môže byť. Môžu uvažovať nad tým, aké majú zamestnanie, či majú rodinu, spoločenský život – dokonca i to, aké auto majú. Zvyčajne to trvá 10 až 15 minút.

Následne má každá dvojica ukázať fotku ostatným a povedať im, čo si myslia, kto to je. Ostatní však musia mať pred tým dostatok času si fotku prehládnuť, aby si vytvorili svoju vlastnú predstavu.

Keď každá skupina dohovori o svojej fotke, môžete začať odhaľovať, kto tí ľudia na fotkách skutočne sú. Ak ste fotky vyberali starostlivo, uvidíte, ako si aj mladí unáhle- ne zaškatuľkujú ľudí podľa toho, ako vyzerajú.

.....
Vanessa Rogers (2011) 101 things to do in the street – Games and resources for detached, outreach and street-based youth work, 2nd edition, London: Jessica Kingsley Publishers, p. 135 & 136

8

Metodika

8.1_ Metodologické prístupy

Existujú viaceré metodologické prístupy, no v praxi sa opätovne objavujú niektoré zásady.

► **Vzdelávanie prostredníctvom akcie:** Učenie prebieha prostredníctvom skutočného prežívania zážitkov. Tento typ výuky je dokonca účinnejší, ak ide ruka v ruku s reflexiou o skúsenosti. Možné je, samozrejme, vyučovať aj bez akcie, napríklad memorovaním, ale pedagogika nám pripomína dôležitosť prepájania vzdelávania s akciou, v snahe zabezpečiť, že novo-nadobudnutý poznatok bude trvať a bude osvojený.

INICIATÍVA NA PODPORU OCHRANY ZDRAVIA „JE KIFFE LA NIGHT“ (MILUJEM NOC)

Vznikla iniciatíva na podporu ochrany zdravia. Každú sobotu večer (20:00) pred stanicou s ping-pongovým stolom, bubnom, iným vybavením (poháre, ktoré rozmazávajú videnie), aby sa nasimuloval stav opitosti, a potom malá vyznačená dráha. Táto skúsenosť stimuluje značný záujem a mnohí ľudia, najmä mladí, sem prídu si zahrať ping-pong, na bubny, porozprávať sa a vyskúšajú si, aké to je byť opitý.

Francúzsky hovoriaca platforma vonkajších mladých pracovníkov, Švajčiarsko

► **Osobné objavovanie:** Môžete sa učiť z mnohých vecí. Nechajte sa prekvapiť, prejavte záujem o niečo, pozorujte, skúšajte všetky zmysluplné spôsoby konania, ktoré pomáhajú sa jednotlivcom rozvíjať.

ČO PRE DIEŤA ZNAMENÁ HRA?

Pre dieťa je hra základnou potrebou.

Cez hru deti objavujú samé seba, pretože si vytvárajú nové vzťahy medzi ľuďmi a vecami. Hra stimuluje ich telesnú, imaginatívnu a kreatívnu energiu; cez hru sa dieťa učí vyrovnávať s neúspechom, rešpektovať a tolerovať, hra je súčasťou rastu a dospievania. Prostredníctvom hry si deti rozvíjajú svojupredstavivosť a postupne objavujú rozdiel medzi skutočnosťou a funkciou. S podporou dospelých prostredníctvom hry vymedzujú jemnú hranicu medzi fikciou a realitou. Hrajte sa tak, aby ste sa len tak nedali okabátiť! Hra, ktorá nastavuje pravidlá, určuje hranice a učí ľudským hodnotám. Hra chráni deti pred ľudskými drámami a pomáha

im, aby sa postupne pýtali samých seba, čo si myslia, čo je dôležité, čo je v živote podstatné.

Platforma terénnych pracovníkov na Haiti

► **Zážitky v malých skupinách:** Zážitky v malých skupinách, veľmi oceňované u skautov, častokrát vonku, pomáhajú ľuďom sa učiť, ako žiť pospolu. Tábory organizované na vidieku sú obzvlášť zaujímavé, a to najmä pre skupiny, ktoré sú najviac odtrhnuté od prírodného prostredia. Príroda môže byť výnimočným prostredím pre dobrodružstvo. Je zdrojom výziev, ťažkých alebo vzrušujúcich momentov, ale takisto upokojuje a prináša ticho.

► **Vzťah s organizátorom, naplnený dôverou a pozornosťou:** Úloha organizátora je kľúčová. Bez ohľadu na to, o akú aktivitu ide, organizátor bude záchytným bodom a bude dohliadať na proces. Niekedy je potrebné navrhnúť nastavenie, ktoré pomôže jednotlivcom sa učiť bez pomoci iných.

Je preto niekedy potrebné sa presunúť z jednej fázy do druhej podľa rozsahu zaangažovanosti účastníkov do skupinovej akcie;

- **Urobte pre skupinu:** aktivitu naštartujte a zorganizujete.
- **Urobte so skupinou:** poskytnite podporu pri príprave a organizácii aktivity.
- **Pomôžte skupine:** zapojte skupinu do hry, ktorá im pomôže sa učiť formou pokus-omyl. Často je dôležité, aby v ťažkých situáciách bol terénny pracovník prítomný.

ODPORÚČANIE

Podobne ako iní, terénni pracovníci sa stávajú účastníkmi, partnermi v aktivite. Ich úloha sa vyvíja podľa pravidiel platných pre každého.

Musia samozrejme zabezpečiť, že ich prítomnosť nebude narúšať napredovanie v hre. No i tak dokážu ovplyvniť morálku detí na ulici, pomôcť im naučiť sa techniku a podporiť slabšie deti, aby sa zapojili.

Správanie potrebné ku koordinácii

► **Vizuálne správanie:**

- **Nedávajte si ruky do úst.**
- **Hovorte nahlas, smerom k publiku, aby každý videl.**

- **Ak robíte prezentáciu pre viacerých ľudí, využite dostupný priestor.**
- **V priebehu aktivity udržiajte dobrý očný kontakt.**

► **Sluchové správanie:**

- **Dávajte si pozor na výber slov.**
- **Nehovorte také žarty, ktorým ľudia nerozumejú (irónia, vysmievanie sa atď.), alebo nenáležité poznámky.**
- **Terénny pracovník si musí vždy zachovať chladnú hlavu.**

► **Tri edukačné postoje:**

- **Udržiajte si primeraný odstup.**
- **Žiadne násilie.**
- **Žiadne klamstvá.**

Je podstatné, aby terénny pracovník bol dynamický, usmievavý a zapálený pre aktivitu, ktorú vedie. Buduje sa tým dôvera s deťmi a mládežou a do aktivít sa tým vnáša energia!

Platforma terénnych pracovníkov na Haiti

V teréne stojí za to rozlišovať medzi „pred aktivitou“, „v priebehu aktivity“ a „po aktivite“:

Pred aktivitou:

Je to začiatok, moment, kedy sa vytvára požiadavka. Je to čas budovania a predstavivosti; môže to byť zároveň čas na individuálnu pomoc alebo komunitnú akciu. Mnohokrát sa individuálna pomoc začína skupinovú akciu, prípadne problém v okolí, s ktorým sa stretávame na ulici alebo inde, vedie ku skupinovému projektu. Samotná aktivita je obzvlášť zaujímavým nástrojom. V tejto fáze je už možné vytvárať mnohé sociálne - vzdelávacie vplyvy, pretože čas prípravy je časom pre nastavenie scény a riešenia mnohých neznámych a nepredvídateľných okolností. Následne, je to pre mladého človeka príležitosť sa učiť, individuálne alebo v skupine.

Aktivity, ktoré organizujem v teréne, sa odvíjajú od troch hlavných faktorov:

- **záujem účastníkov**
- **zdroje, ktoré poskytuje blízke okolie**
- **ciele projektu v teréne z hľadiska jeho kapacity sa pretransformovať alebo rozvíjať možnú spoluprácu.**

Platforma terénnych pracovníkov v Španielsku

Aktivity sa často plánujú a organizujú v tímoch, zvyčajne s mladými, čo pomáha osvojiť si skúsenosť spoločenstva a vzájomnej pomoci. Vo svete, v ktorom sa mladý človek v prípade problémov radšej stiahne do seba. Myšlienkou nie je podnecovať súťaživosť, ale skôr postoj spolupráce. Tento druh prípravy prispieva mladým k tomu, aby cez rozvoj asertívneho správania rástli, uvedomovali si svoju zručnosť a rozvíjali svoju osobnú hnaciu silu.

V priebehu aktivity:

Aktivity tvoria konkrétnu fázu v celom procese, ktorý realizujú terénni pracovníci v ich bežnom prostredí a ktorého cieľom je, aby účastníci nad aktivitou prevzali „vlastníctvo“.

ODPORÚČANIE

Pri našich akciách sa snažíme podnietiť našich účastníkov, aby sa do akcie zapojili nielen ako prostí účastníci, ale skôr ako aktívni hráči s konkrétnymi zručnosťami.

Platforma terénnych pracovníkov v Belgicku

Blízkym kontaktom vytvoreným počas aktivít sa mladý človek, alebo hociktorý iný človek, značne zbližuje s terénnym pracovníkom. Týmto kontaktom vzniká nová komunikácia a ako taká vedie k účinnejšiemu kontaktu na individuálnej a/alebo skupinovej úrovni. Vytvárajú sa tiež lepšie podmienky na realizáciu komunitných akcií, pretože skupinová akcia predstavuje pre celkovú akciu kľúčovú podporu.

Aktivity sú takisto vstupnou bránou, ktorá nestigmatizuje, je atraktívna a konštruktívna. Niektoré aktivity sa teda môžu pre akciu terénnych pracovníkov stať skutočným kreatívnym centrom, akými sú živými „úradnými hodinami“, ak to tak beriete.

Skupinová akcia sa odvíja od návrhov Inštitúcie na vývoj diagnostiky, fór a konzultácií s populáciou. Na tento účel využívame didaktické techniky, hry a povzbudzujeme k aktívnej účasti.

Niekedy sa môžeme stretnúť aj s aktivitami, ktoré vychádzajú zo samotnej populácie. Väčšina

z nich je naviazaná na základné ľudské práva ako napríklad opätovné získanie dokladov totožnosti (čo daným ľuďom umožní výkon ich iných práv, napríklad pracovných alebo politických), bezpečnosť, zdravie a vzdelanie. Voľný čas, príp. jeho alternatívy sú takisto jednou z tém organizácie.

Nie je veľa iniciatív, ktoré zapájajú spoločnosť a mládežníckych pracovníkov do obrany práv každej jednej z týchto skupín. Nie je ani veľa iniciatív, ktoré zahŕňajú externé strany, ako napr. susedov, do tvorby skupinovej akcie.

Plateforme des travailleurs de rue du Pérou

Skupinová akcia môže mať rôznorodé formy. Sociálny pracovník musí vnímať svoje poslanie a byť si vedomý sociálno - vzdelávacích cieľov. Preto venuje osobitnú pozornosť všetkému, čo môže v rámci aktivity nastať.

ODPORÚČANIE

Keď organizujete prázdninový tábor alebo akúkoľvek inú aktivitu, ktorá trvá viac dní, musíte na začiatku alebo na konci dňa pravidelne robiť reflexie so všetkými účastníkmi. Dobré hlásenie má tieto pravidlá:

1. Reflexie si pripravte vopred

Znamená to, že všetci účastníci budú vedieť, o čom hovoria. Na začiatku stretnutia je dôležité jasne povedať, čo je účelom hlásenia.

2. Vytvorte príjemnú atmosféru

Ak je to potrebné, navodte uvoľnenú atmosféru. Na začiatku doprajte trochu času, aby sa porozprávali alebo zavtipkovali.

3. Účastníkov dajte do kruhu

Tak, aby každý každého priamo videl. Takto sú všetci na rovnakej úrovni,

4. Dajte každému šancu sa vyjadriť

Dobre funguje „rozprávacia palička“: hovoriť môže jedine osoba, ktorá drží paličku.

5. Dávajte dokopy a zapisujte si nápady každého jedného

Užitočná môže byť tabuľa, pretože účastníci si zapamätajú, čo sa povedalo.

6. Vytvorte nové formy prejavu

Fotografie, pantomíma, kresby atď. Nápadov je viac než dosť.

7. Krátko, ale účinne

Polhodina na hlásenie zvyčajne stačí. Ak to trvá dlhšie, účastníci budú zrejme netrpezliví, podráždení a prestanú počúvať.

8. Dajte veciam čas

Robiť rozhodnutia silou-mocou nedáva zmysel. Niekedy je dobré sa na to vyspať.

9. Rozhodnutie a jeho pochopenie skontrolujte dva razy

Pred ukončením sa uistite, že každý dostal priestor sa vyjadriť a že všetci pochopili.

10. Robte si záznam

Robte si písomný záznam z diskusie a rozhodnutí.

*Výpis z Patrouille Pass (2010) Belgicko
Skauti ASBL (nezisková organizácia)*

Po aktivite:

Fáza „po aktivite“ je rovnako dôležitá ako samotná aktivita, ak nie aj viac. Úspech alebo neúspech sú príležitosťami učiť sa, vyhodnotiť vplyv a názory, začať pracovať na nových projektoch, prepojiť situáciu so skúsenosťou a zobrať si ponaučenie.

8.2_ „Základy“ organizovania aktivít

Táto časť publikácie určuje isté aspekty, o ktorých sa domnievame, že je dobré ich zohľadniť pred tým, než sa podnikne akýkoľvek druh skupinovej aktivity. Niektorí facilitátori akoby prirodzene ovládajú tieto prístupy, vedomosti alebo poznatky. Iní nikdy o tom nepremýšľali, alebo premýšľali iba málo.

Organizovanie skupinovej aktivity sa môže zdať pre niekoho, kto to predtým až tak veľmi nerobil, veľmi zložité a desivé. Vždy to nesie so sebou riziko. Bude skupina reagovať pozitívne alebo podľa mojich očakávaní? Vyjdeme z tejto aktivity tak, že sebavedomie skupiny bude posil-

nené, alebo presne naopak, bude úplne zdiskreditované?

Mali by ste mať na zreteli niekoľko zásad, ktoré, ak sa osvoja, prispievajú k zníženiu tohto prvku rizika.

Mali by sme však dodať, že v prvom rade to, čo sa môže zdať ako „požiadavky“, nemusí zaručiť absolútny úspech, a že v druhom rade je viac než pravdepodobné, že zoznam základných zásad uvedených nižšie nie je úplný a dá sa určite ešte upravovať a dopĺňať, pretože je pravdou, že táto oblasť je – ako celok – subtilnejšia, než sa môže javiť.

8.2.1_ Mať intuíciu

Termín „intuícia“ môže vyznievať akosi laxne. Intuícia je niečo, čo človek pozná okamžite alebo usúdi skôr z inštinktívneho pocitu než vedomej úvahy^[01]. Organizátor aktivít jednako pri výbere aktivity značne využíva intuíciu alebo pocit.

Zo skúsenosti facilitátora alebo s tým, čo zažil alebo viedol v minulosti, musí pevne veriť, že aktivita, ktorú navrhuje, „zafunguje“. Inými slovami, že zaujme pozornosť, vzbudí záujem a bude intenzívnym, pozitívnym a príjemným zážitkom pre všetkých účastníkov.

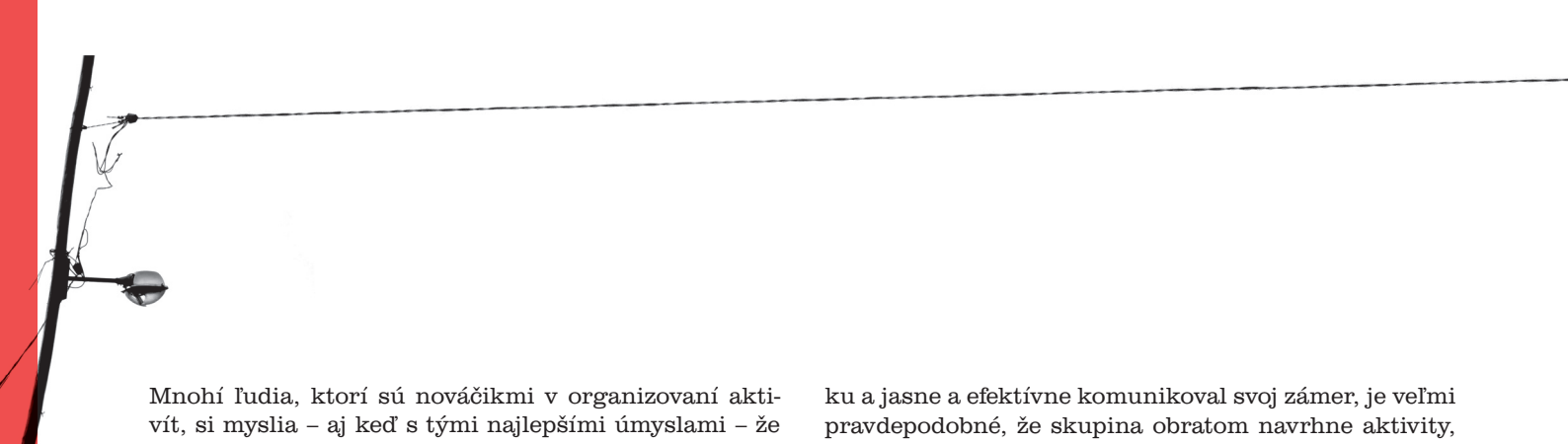
Deti zaujalo žonglovanie. Od začiatku hovorili: „Oh, nová hra!“ Boli zvedavé a ihneď sa prehrabovali vo vaku s pomôckami.

Upozornili sme ich, že rekvizity sú krehké a že majú na ne dávať pozor a aby ich po skončení nechali v takom stave, v akom ich našli. Táto aktivita bola zaujímavá, pretože pritiahla mladých dospelých zo susedstva, ktorí už trochu žonglovať vedeli (prišli 3 mladí dospelí).

Podelili sa tak o skúsenosť a poznatkom s ne-skúsenými deťmi. Mladým dospelým sa obzvlášť páčil trik Diabolo, zatiaľ čo deti sa naučili, ako „dať“ (dva žonglujúci) triky loptičkami a kužeľmi. Na túto aktivitu bola potrebná koncentrácia a najmä staršie deti (nad 10 rokov) si ju užili.

*Platforma terénnych pracovníkov
vo Francúzsku*

[01] Slovník Larousse (Prekladateľ sa odvolal na online slovník Oxford English Dictionary).

Mnohí ľudia, ktorí sú nováčikmi v organizovaní aktív, si myslia – aj keď s tými najlepšimi úmyslami – že je dobré sa účastníkov spýtať, čo by chceli robiť. Okrem situácie, kedy facilitátor a publikum sa dobre navzájom poznajú, takýto prístup sa často končí nepríjemne, dokonca až sklamaním. V prvom rade pre facilitátora, ktorému sa často dostáva reakcií, ktoré majú ďaleko od tých, aké si predstavoval; po druhé pre účastníkov, ktorí sa cítia podvedení, pretože organizátor sa zdá byť sklamaný z ich nápadov.

Otázky typu „Čo by ste radi robili?“ adresované ľuďom, ktorí nevedia uchopiť žiadny záchytný bod alebo kontext, pravdepodobne spôsobia reakcie, ktoré majú ďaleko od nádejí a očakávaní facilitátora. Odpovede budú často spôsobmi, ktorými sa facilitátor skúša, či má odvalu (a keď už sú pritom, aj ako veľmi môže nafúknuť rozpočet, atď.)

Vo všeobecnosti, organizátor aktivít je veľmi idealistický, ba až utopistický, ak dúfa, že jeho publikum ihneď navrhne aktivitu, ktorá budú plná veľkorysosti, kreativity, vzájomného rešpektu a nezištnosti. Účastníci mnohokrát očakávajú aktivity, ktoré prinášajú okamžité potešenie, nevyžadujú veľa úsilia a točia sa okolo nich. V skratke by sa dalo povedať, že výber aktivity je tlakom medzi facilitátorom, ktorý dúfa, že vytvorí niečo vzdelávacie, a medzi účastníkmi, ktorí prichádzajú so spontánnou požiadavkou, dúfajúc, že „budú konzumentmi“ bez toho, aby museli k tomu prispieť.

PREDSTAVIVOSŤ

Aký je význam predstavivosti?

Predstavivosť pomáha dieťaťu sa zapájať do hier na ulici, je to hlavná niš. Pomáha to dieťaťu rozvíjať jeho vlastnú predstavivosť, byť bystrým a posilňovať jeho motiváciu a zapojenie do prebiehajúcich hier.

Akákoľvek základná, známa hra sa dá upraviť a zlepšiť.

Platforma terénnych pracovníkov na Haiti

Pedagogickou výzvou pre terénneho pracovníka je teda pozorne predniesť svoje úmysly publiku a prostrediu, v ktorom pôsobí.

Na tento účel, najmä ak sa chceme vyhnúť dlhému, zložitému a nezábavnému príhovoru, ktorý môže účastníkov skôr odradiť, uvádzame príklad. Facilitátor príde do terénu a povie: „Mám pre Vás aktivitu: tu je.“ Ak tak spraví, názorne ukáže akému typu aktivít je potrebné venovať pozornosť. Jeho návrh musí však ísť vždy ruka v ruke s možnosťou, že účastníci prídu s inými nápadmi. Ak facilitátor navrhol vzrušujúcu aktivitu už na začiatku

ku a jasne a efektívne komunikoval svoj zámer, je veľmi pravdepodobné, že skupina obratom navrhne aktivity, ktoré majú dosť blízko k pôvodnému návrhu.

Úspešnosť tohto procesu závisí najmä od efektívnosti prvej navrhutej aktivity. Ak je dobre koordinovaná a „dobře funguje“, presvedčí účastníkov, že facilitátor je schopný viesť iné podobné aktivity.

Týmto sa dostávame späť ku schopnosti facilitátora navrhnuť hneď na začiatku aktivitu, ktorá sa bude uberať tým správnym smerom.

8.2.2_ Ovládanie a kontrola

Toto je jeden zo základných aspektov úspešnosti skupinovej aktivity alebo podujatia. Robiť aktivitu bez poznania pravidiel je kontraproduktívne, pričom hrozí riziko, že veci sa vymknú spod kontroly a účastníci budú otrávení.

Je to akoby facilitátor navrhol počúvať hru na klavíri. Má klavír, noty, publikum a aj myšlienka sa zdá byť príjemná, no nevie, ako sa na klavíri hrá, takže to skončí fiaskom! Ak chce terénny pracovník vytvoriť príjemný čas so svojím publikom, tak „bežná prax“, na ktorej vybuduje dlhotrvajúci vzťah, mu nesmie dovoliť pobabrať jeho prvý pokus. Intuitívne pocíti, že zvolená aktivita sa publiku páči, no ak si chce byť istý, musí mať pod kontrolou všetky aspekty: vyskúšať a otestovať, ako to funguje, mať náležité vybavenie, vybrať vhodný priestor pre aktivitu, mať náhradný plán pre prípad zlého počasia^[01], mať správne načasovanie atď.

Všetko toto sa zdá samozrejmosťou. No jednako je treba povedať, že neúspech aktivity je často dôsledkom skutočnosti, že facilitátor ju plne neovláda. Nebolo by napríklad rozumné sa pokúšať zorganizovať aktivitu, len čo sme si dočítali jej pravidlá. Ak ešte nemáte s aktivitou sami skúsenosť, je podstatné, aby ste ju odskúšali s „testovacou“ skupinou, napríklad kolegami, priateľmi alebo dokonca i so skupinou z cieľovej skupiny, s ktorou ale máte dlhotrvajúci vzťah. Ak tento krok preskočíte, znamená to, že máte bohaté skúsenosti. Začiatočníci, majte sa na pozore!

8.2.3_ Postupne sa presúvajte od najjednoduchšieho k najzložitejšiemu, krok za krokom

Pravidlá futbalu sú jasné: dva tímy, dve bránky, jedna lopta, ktorá musí skončiť v bránke súpera bez toho, aby sme sa jej dotkli rukami. Alebo, pravidlá pre túto istú

[01] „Le travailleur social de rue belge qui annule une activité de rue parce qu'il a plu, ferait bien de changer de pays, ou mieux, de métier“ (Pozn. prekl.: Belgický terénny pracovník, ktorý zruší akciu pre dážď, by mal radšej zmeniť krajinu, či ešte lepšie – prácu), in Course notes „Street Social Work“ Philippon Toussaint, Director of Dynamo, a community-based outreach service (AMO) (Belgium).

hru futbalu sa môžu zdať zložitejšie: oficiálne pravidlá asociácie FIFA majú 138 strán. Ak chceme zorganizovať menší, spontánny futbalový zápas vo verejnom parku so skupinou mladých, ktorých ešte dobre nepoznáme, bude bezpochyby efektívnejšie si zvoliť „jednoduchšie pravidlá“ než im čítať 138 strán. Nemali by sme sa však vzdávať možnosti hru postupne sťažiť, za podmienky, že tieto dodatočné pravidla korešpondujú s požiadavkou skupiny alebo potrebou naviazanou na požiadavku. Napríklad, ak skupina povie, že chce zápas s inými tímami alebo sa chce zúčastniť turnaja.

Zásada posunu od najľahšieho k najťažšiemu je vlastne kľúčová, a to najmä pri tvorbe skupinových projektov. Často sa stáva, že facilitátor, tlačенý účastníkmi, jednotlivé kroky preskočí a ocitne sa v ťažkej situácii, v ktorej už všetky dôsledky nemá pod kontrolou.

Ideálne nastavenie je jednoduché v teórii, no vyžaduje si veľkú mieru disciplíny; nie je vždy ľahké v reálnom kontexte:

- ▷ So skupinou sa stretnite na verejnom mieste a urobte krátku, spontánnu aktivitu (desať až dvadsať minút, alebo menej)
- ▷ Nasledujúci deň alebo o niekoľko dní, **A POKIAL SA aktivita v bode 1 vydarila** a skupina je nastavená na viac, navrhnete o čosi dlhšiu, zložitejšiu aktivitu.
- ▷ Nasledujúci deň alebo o niekoľko dní, **A POKIAL SA aktivita v bode 2 vydarila** a skupina je nastavená na viac, navrhnete o čosi dlhšiu, zložitejšiu aktivitu.
- ▷ Atď. V rámci procesu z jednej aktivity do ďalšej aktivity sa facilitátor a účastníci spoznávajú, zvykajú si na seba, dôverujú si a oboznamujú sa s očakávaniami každej osoby.

Postupné zvyšovanie času stráveného spoločne je obzvlášť dôležité. Môžeme napríklad stráviť príjemnú hodinu so skupinou a uvedomíme si, že ak by to bolo dvakrát dlhšie, veci sa začnú zhoršovať: intenzita sa znižuje, objavujú sa znaky nudy, prichádzajú konfrontácie medzi členmi skupiny alebo s facilitátorom. V zásade je veľa znakov, ktoré naznačujú, že v procese uvedenom vyššie je lepšie nepokračovať.

So skupinou je možné sa dopracovať, podľa jej dopytu a očakávaní, do bodu, kedy sa robia veľmi náročné projekty, ktoré si vyžadujú intenzívnu prípravu a ktoré môžu zahrňovať dlhý čas, keď sme spolu 24 hodín denne (výlety do zahraničia, medzinárodné stretnutia, usporádanie predstavení alebo skupinovej práce atď.).

8.2.4_ Poznajte svoju skupinu

Ako sme sa dočítali v predchádzajúcej časti, facilitátor nemusí nevyhnutne poznať svoju skupinu pred tým, než spustí akciu. Môže nanajvýš hádať, aké sú očakávania účastníkov, ich záujmy a zručnosti. Tieto domnienky

sú dôležité pre oslovovanie skupiny s intuíciou, ako sa vysvetľovalo v bode 1 tejto časti. Je však potrebné si tieto domnienky overiť, pretože vzťah medzi facilitátorom a skupinou sa vyvíja. Predovšetkým je dôležité, ak to musí byť, vedieť spochybniť tieto domnienky a akceptovať, že táto skupina sa nemusí nevyhnutne zhodovať s tou, ktorú sme si na začiatku predstavovali. Potom je dôležité prispôbiť poskytované aktivity a podnecovať skupinu, aby zisťovala požiadavky facilitátora, napríklad z hľadiska etiky.

Môže sa stať, že natrafíme na ľudí, ktorí nechcú zdieľať aktivity s inými, pretože napríklad patria do osobitnej etnickej skupiny, alebo dokonca chlapcov, ktorí nechcú byť v blízkosti dievčat. Facilitátor alebo inštitúcia, ktorú zastupuje, musia potom vysvetliť, vstúpiť do dialógu s týmito jednotlivcami, aby im postupne pomohli zmeniť ich postoj avšak bez toho, aby im niečo nanucovali, no aby zároveň poukázali na to, že ak sa má s nimi ďalej pracovať, tak niektoré postoje sú neakceptovateľné.

Ako môžeme vidieť, poznávanie skupiny zahŕňa aj predstavenie samého seba. Nie je to jednosmerná záležitosť, je to skôr stretnutie, kde facilitátor a účastníci sa navzájom budú spoznávať, bez toho, aby sa posudzovalo, no zároveň bez toho, aby sa robili ústupky.

Ak poznáte dobre svoju skupinu, môžete sa vyhnúť mnohým chybám a zaváhaniam; je to preventívne opatrenie.

8.2.5_ Chcieť alebo si želať

„*Nepokúšajte sa uvariť chutné jedlo, ak nemáte radi jeho ingrediencie.*“ Táto veta je zaiste pomerne jasná. V kontexte skupinových aktivít je ťažké a kontraproduktívne navrhovať aktivity, ktoré Vám nie sú po chuti. Futbal s mladými bude len ťažko fungovať, ak facilitátor nerád hrá futbal. Najmä preto, lebo ak o tento druh aktivity nemáte záujem, je veľmi pravdepodobné, že použité metódy nebudú vhodné a facilitátor nebude plne participovať. Následne sa môže stať, že tento neprejaví reálne oduševnenie, ktoré je dôležité, ak sa usiluje o priazeň skupiny.

Napokon, pretože cieľom je vždy vytvoriť udržateľné a úprimné vzťahy s účastníkmi, títo sa zrejme nebudú chcieť zapáčiť facilitátorovi, ktorý to „predstiera“, aj keby ho to potešilo. V krajnom prípade môže byť dokonca lepšie urobiť pravý opak, inými slovami, facilitátor navrhne aktivitu, ktorú on sám osobne naozaj obľubuje a o ktorú publikum nejaví zvlášť záujem. Tento nedostatok záujmu zo strany účastníkov sa preto dá vykompenzovať obrovským nadšením, no najviac však silnou kontrolou nad predmetnou aktivitou. Môže sa to javiť ako riskantná výzva, no ak facilitátor dokáže, že skupina si bude aktivitu užívať, získa si u nich veľkú dôveryhodnosť a dôveru.

8.2.6_ Robte si záznamy

Pri každej skupinovej aktivite môže byť užitočné a prínosné spracovať si záznam. Takýto záznam sa zvyčajne robí vo forme háčku s údajmi, na ktorom sa uvádzajú položky ako napríklad názov aktivity, typ skupiny, pre ktorú sa aktivita hodí, ideálny počet účastníkov, príprava, realizácia, potrebné vybavenie, koľko čo stojí atď. Jednou z najdôležitejších položiek súvisí s poznámkami a pozorovaniami, inými slovami „prázdna“ časť, do ktorej facilitátor zapíše akékoľvek užitočné poznámky. Toto všetko bude samozrejme užitočné pre samotného facilitátora, no v neposlednom rade aj pre kolegov alebo iných súčasných alebo budúcich facilitátorov.

Facilitátor musí byť schopný pracovať aj spamäti. Musí byť najmä pripravený sa v ktoromkoľvek bode presunúť na niečo iné a niekedy aj dosť nečakane (incident, ktorý preruší naplánovanú aktivitu, vyplnenie „hluchého“ obdobia, neočakávaná udalosť atď.). Za takýchto okolností facilitátor nemá vždy možnosť plánovať a mať pripravenú hotovú aktivitu. Spolieha sa na podporné aktivity, ktoré si pamätá. To je aj dôvod, prečo sú záznamy o každej aktivite veľmi nápomocné: pomáhajú zlepšovať pamäť a posilňujú reflexiu.

8.3_ Ciele

Tento vietnamský terénny pracovník (...) mi rozpovedal o prirodzenom fenoméne, ktorý sa deje každý rok na pláži v jednej z provincií Vietnamu. Na pobrežie sa hromadne vyplavia hviezdice. Pani zo susednej dediny ich tam chodí vracaf jednu po druhej do mora. Zarazený terénny pracovník sa pri nej zastavil a spýtal sa jej, prečo vhadzuje hviezdice do mora, najmä ak je ich tam toľko. Pani odpovedala: „Pre tie hviezdice je to dôležité“. Odvtedy sa táto veta stala mojím mottom.

Plateforme des travailleurs de rue de France

V snahe stanoviť ciele pri nastavovaní skupinovej aktivity je dôležité zasadiť ju do špecifického metodologického kontextu terénnej sociálnej práce. I keď v iných kontextoch môže skupinová akcia naozaj plniť isté klasické ciele ako napríklad posilňovanie skupiny, vzdelávanie alebo dokonca umožniť, aby účastníci mali pocit dôležitosti, terénny pracovník veľmi často využíva skupinovú akciu primárne na nadviazanie kontaktu s ľuďmi, vytvorenie a následne posilnenie dôvery, čo je dôležité pre následnú prácu.

Hlavnými cieľmi skupinovej aktivity pre terénneho pracovníka veľmi často bude:

▷ nadviazať kontakt so svojou cieľovou skupinou a teda byť identifikovaný ako terénny pracovník – tá slávna „zámienka k stretnutiu“;

▷ vytvoriť prostredie dôvery, ktoré by sa malo následne udržiavať a posilňovať.

Ako môžeme vidieť, skupinová akcia môže fungovať ako virtuálna „brána“ do sveta sociálneho pracovníka. Tento navrhuje skupinové aktivity ľuďom, či už fyzickým osobám alebo skupinám jednotlivcov. Títo ľudia sa následne slobodne rozhodujú, či sa do navrhovanej aktivity zapoja alebo nie a či vstúpia do vzťahu s pracovníkom.

ODPORÚČANIE

Niektorých ľudí oslovujem nie preto, aby som im ponúkol pomoc, ale aby som im navrhol, aby sa zapojili do nejakej športovej aktivity a týmto spôsobom s nimi nadviažem spojenie.

Platforma terénnych pracovníkov v Belgicku

Ciele sa teda budú meniť podľa jedného dôležitého kritéria: dobrého mena, ktoré si terénny pracovník musí vybudovať alebo si ho už vybudoval. Ak pracovník oslovuje prostredie po prvý krát alebo stojí pred skupinou, ktorú ešte nepozná, hlavným cieľom bude sa zoznámiť s ľuďmi. Ak je však pracovník s ľuďmi, ktorých už pozná a ktorí už poznajú jeho, bude sa snažiť posilňovať medzi nimi puto dôvery.

Za posledný rok som spoznal na ulici na niektorých mladých, s ktorými je ťažšie nadviazať spojenie. Skončí to pri obyčajnom „ahoj“. Uvedomil som si, že aktivity sú často veľmi dobrou zámenkou, ak ich chcem osloviť a následne s nimi vytvoriť vzťah.

Platforma terénnych pracovníkov v Belgicku

Tieto ciele budú zahrňovať osobitnú pozornosť v snahe špecifikovať (alebo pripomenúť), kto sme, čo robíme a v rámci ktorých parametrov. Na tomto mieste premýšľame o hlavnej otázke profesionálnej dôvery, ktorá by sa mala objasniť a pravidelne znova objasňovať.

Nad rámec týchto dvoch hlavných cieľov, ktoré sú pre tzv. aktívnych pracovníkov špecifické, a zahrňuje to terénnych pracovníkov, je vhodné zaradiť do každej skupinovej aktivity iné, viac klasické ciele, ktoré by sa dali nazvať aj „pedagogické ciele“. Tieto ciele sú dôležité na zaistenie konzistentnosti a následne toho, aby nás brali vážne. Vlastne, aký vplyv na zmýšľanie publika by malo to, ak by akcia bola zo sociálno - vzdelávacieho pohľadu neprimeraná alebo by nerespekto-

vala niektoré základné hodnoty pre sociálneho pracovníka, ako napríklad rešpektovanie iných, dodržiavanie zákona a neutrality

Každoročne organizujeme stabilizačné a posilňujúce tábory, kde trávi zhruba 20 dní spoločne takmer 40 detí a mladých. V tábore prebiehajú športové súťaže (futbal, zápasenie), no osobitný dôraz sa kladie na aktivity, ktoré majú v sebe ľudské investovanie, ako napríklad znovuzalesňovanie alebo čistenie, príp. maľovanie verejných miest a priestranstiev.

Platforma terénnych pracovníkov v Senegale

Prakticky povedané a s uvedením príkladu: Predstavme si, že terénny pracovník rozdáva mladým cigarety. Je pravdou, že cieľ spoznať mladých bude týmto spôsobom veľmi pravdepodobne naplnený, ale čo si títo mladí zoberú z takéhoto postoja? Budú vnímať sociálneho pracovníka ako konzistentného a ako záchytný bod? Sotva.

Ako môžeme vidieť, je teda podstatné mať prístup konzistentný s tým, čo robím: sociálny pracovník je dospelý človek a profesionál, ktorý si stojí za hodnotami a je prvotriednym odborníkom.

Nakoniec, a do značnej miery s ohľadom na skupinovú aktivitu, ktoré sa zameriavajú na posilňovanie už vytvorenej väzby medzi pracovníkom a skupinou, ktorá ho už pozná, terénny pracovník veľmi často včlení iné, klasickejšie ciele.

Pracovník bude teda v prvom rade fungovať pre skupinu detí alebo mládeže podľa vzdelávacích cieľov a s nimi najčastejšie súvisiacich 5 cieľov, ktorými sú:

- ▷ sociálny rozvoj (vzájomná podpora, spolupatričnosť atď.)
- ▷ kultúrny rozvoj (objavovanie, vyjadrenie atď.)
- ▷ intelektuálny rozvoj (schopnosť dekodovať, sústreď sa atď.)
- ▷ fyzický rozvoj (šport, psychomotorické zručnosti atď.)
- ▷ a napokon praktický rozvoj (riešenie problémov, každodenný život atď.)

„Týždeň v nízkoprahovom centre.“ Každoročne organizujeme aktivitu v 80 nízkoprahových centrách. Na jeden týždeň sú otvorené pre širokú verejnosť. Hoci kto môže prísť a pozerať sa, čo sa tam robí. Usporadúvajú sa aj športové a kultúrne akcie s cieľom zvýšiť povedomie.

Platforma terénnych pracovníkov v Českej republike

8.4_ Ciele a pedagogické zámery

Skupinová akcia je teda výborný spôsob, ako dosiahnuť vzťahové a vzdelávacie ciele. Dá sa vylepšovať alebo orientovať podľa okolností, požiadaviek daných ľuďmi alebo od pozorovaných potrieb.

Nižšie vysvetľujeme ciele a zámery, ktoré je možné prostredníctvom skupinovej akcie primerane realizovať. Ide o dve skupiny: vzťahové a vzdelávacie ciele.

Vzťahové ciele:

- ▷ Vytvoriť kontakt so skupinou
- ▷ Spoznať skupinu lepšie
- ▷ Posilniť väzbu so skupinou
- ▷ Pomôcť dostať na povrch požiadavky pre individuálnu podporu
- ▷ Vytvoriť prostredie, ktoré pomáha budovať dôveru
- ▷ Budovať alebo posilňovať súdržnosť skupiny
- ▷ Uľahčiť objavenie sa „mládežníckych prostredníkov“ alebo ľudí schopných nadviazať na prácu terénneho pracovníka.
- ▷ Uvoľniť nadmernú agresiu a stupňovanie vnútorného napätia.

Vzdelávacie ciele:

- ▷ Vytvárať a posilňovať zručnosti
- ▷ Nadobudnúť hlbšiu zrelosť, sebadôveru atď.
- ▷ Rozšíriť existenciálne, experimentálne a kognitívne poľia
- ▷ Spoznávať sociálno - vzdelávacie situácie na základe účasti, spolupatričnosti, vzťahov a sebaurčenia
- ▷ Podnecovať kapacitu pre podporu a spájanie sa
- ▷ Prispievať ku sociálnemu, kultúrnemu, intelektuálnemu, fyzickému a praktickému rozvoju
- ▷ Získavať nové vedomosti a poznatky...

Nepriame ciele

„Nepriame ciele“ sa vzťahujú na vplyvy, ktoré by terénny pracovník rád videl, no nie na samotnú skupinu alebo ľudí v nej, ale skôr na prostredie skupiny a jej okolie. Tu sa stretávame s hranicami skupinovej akcie a komunitnej akcie.

Máme sklon sa domnievať, že skupinová akcia nesie aspekty komunitnej akcie a naopak. Z pohľadu strednodobých a dlhodobých vplyvov je to zaiste pravda, no tieto vplyvy, ak by sme si aj nimi mali byť vedomí, nemusia mať organizátor akcie nevyhnutne v úmysle.

Zoberme si napríklad, že facilitátor organizuje skupinovú aktivitu, ktorej cieľom je vytvoriť väzby medzi mladými z toho istého susedstva. Na verejnom mieste preto zorganizuje, napríklad, badmintonovú hru. Použitá metóda zahŕňa pedagogické ciele, ako napríklad športovanie, rozvoj zručností, rešpektovanie pravidiel a pod. Aktivita preto celkovo pomôže posilniť skupinu, a to vďaka pozitívnej a zábavnej činnosti, ktorou sa podporujú sociálne hodnoty. Spadá preto do sociálno - vzdelávacieho poľa, ktoré má, pravdaže, dlhodobejšie dosahy na vzťahy v rámci tejto skupiny a jej prostredia (susedstvo, rodičia, spoločnosť v širšom slova zmysle atď.). Ale tento vplyv, aj keď si je ho pracovník vedomý, nebol jeho hlavným záujmom. Preto hovoríme o nepriamych vplyvoch alebo cieľoch.

V skupinovej akcii sa dáva často prednosť vzdelávacie-mu prístupu. To je dôvod, prečo sa často navrhujú tieto druhy cieľov:

- **Posilňovanie socializácie mladého človeka:** pomáhať rozširovať existenciálne, experimentálne a vedomostné pole mladého človeka; povzbudzovať mladého človeka k tomu, aby investoval do seba fyzicky; pomáhať mu dozrieť a viac veriť v samého seba a v iných; posilňovať sebaobraz; rozvíjať schopnosť spolupracovať; podporovať rozvoj osoby na individuálnej alebo skupinovej úrovni, ktorá bude nezávislá a bude mať pod kontrolou svoju vlastnú situáciu, budúcnosť a prostredie; stimulovať tvorivosť a iniciatívu; zúčastňovať sa na spoločenskom, kultúrnom, športovom živote; uľahčovať komunikáciu medzi jednotlivcom a jeho sociálnym a rodinným prostredím;

- **Rozvíjanie pozitívneho pákového efektu skupiny mladých ľudí:** pomáhať vytvárať prostredie vzájomnej podpory, spolupatričnosti, spoločenstva a zmyslu pre komunitu a komunikáciu; podporovať v mladých ľuďoch schopnosť sa mobilizovať a spájať sa; podporovať solidaritu a objavenie sa mladých lídrov;

- **Motivácia k účasti na individuálnych alebo skupinových projektoch:** dať mladým možnosť nahradiť špirálu neúspechov, v ktorej sa ocitli, reálnymi plánmi do budúcnosti, ktoré prispievajú k rozvoju nových sociálno - vzdelávacích scenárov a záchytných bodov na základe participácie, solidarity, vzťahov a preberania kontroly zo strany mladých; pomáhať mladým sa

zapájať do existujúcich štruktúr a podporovať vznik nových štruktúr; podporovať a sprevádzať mladých ľudí pri realizácii a manažovaní vlastných projektov vzdelávacím a oslobodzujúcim prístupom; podporovať nové referenčné rámce, ktoré pre mladých môžu slúžiť ako orientačné body; kombinovať fyzické a intelektuálne zručnosti, zmýšľanie a konanie, budovať vzťahy na základe zdieľania a pomáhajúc im dívať sa do budúcnosti; podporovať oblasti pre slobodné vyjadrovanie sa, sociálne experimentovanie a multikultúrnú výmenu smerom k novému druhu socializácie; získať nové vedomosti a poznatky;

► **Hľadanie riešení na problémy, ktoré ovplyvňujú každodenný život mladých a ich integráciu do prostredia:** popri angažovaní sa v ich sociálnom prostredí, viesť, a pripravovať sa s mladými ľuďmi na komplexné alebo individuálne problémy; prispievať k rozvoju, posilňovaniu postavenia a emancipácii jednotlivcov v ich spoločenskom a rodinnom prostredí; bojovať proti vylúčeniu, nespravodlivosti, xenofóbii a intolerancii, chrániť sa voči situáciám, ktoré môžu uškodiť pozitívnej dynamike a interakciám v komunite; podporovať sociálnu súdržnosť a úlohu mladého človeka v spoločnosti s cieľom stimulovať spoločenské vzťahy; udržiavať a podporovať sociálnu väzbu s odcudzenými členmi; bojovať proti „ghetto“ efektu a spájaním individuálnych a skupinových kvalít podporovať medzikultúrne výmeny.

TECHNIKY „SOCIÁLNEHO MARKETINGU“

Jan Schellekens^[01] pracuje 30 rokov ako holandský terénny pracovník a pravidelne robí prezentácie (niektoré súvisia s prácou organizácie Dynamo International) o využívaní „sociálneho marketingu“, ako ho 70. rokoch predstavili Philip Kotler a Gerald Zaltman. Títo si uvedomili, že zásady marketingu využívané na predaj produktov spotrebiteľom je možné aplikovať aj na predaj nápadov, prístupov a správania. Sociálny marketing dáva dokopy zásady a techniky, ktoré pomáhajú podporovať príčinu, myšlienku alebo sociálne správanie. V súčasnosti je to aj systém riadenia sociálnej zmeny spojený s projektmi a programami, ktorých zámerom je dosiahnuť širšiu akceptáciu myšlienky alebo praxe. Sociálny marketing je široko využívaný v komunikácii v oblasti zdravotníctva, vzdelávania, v sociálnom sektore, kultúrnom sektore apod. V Holandsku prišli terénni pracovníci

[01] Jan Schellekens zriadil kaviareň (<http://www.cafeoudbrabant.nl/>), ktorú sa po demonstrácii ľudí podarilo zachrániť. Súčasťou kaviarne je aj miestnosť, kde sa organizujú akcie pre mladých, ako aj pre nie tak mladých. <http://www.jeugden-jongerenwerk.nl/>

s nápadom aplikovať túto metódu terénnej sociálnej práce na skupinu mladých a použili pri tom širokú škálu trikov (taktík) a nástrojov (akcií schopných).

Terénny pracovník môže takto pripravovať hárky, do ktorých si pravidelne zapisuje susedstvo, záujmy a voľnočasové aktivity mladých. Táto metodika je známa zo „zákazníckeho marketingu“ a zahrňuje zhromažďovanie informácií o zákazníkoch. Aplikoval rovnakú metódu na terénnu prácu: kontakt, analýza potrieb, identifikácia cieľovej skupiny, plánovanie, zosieťovanie s inými kľúčovými hráčmi (polícia atď.). Jan Schellekens identifikuje 5 oblastí pre rozvoj mladých: biologický, kognitívny, osobný, sociálny a sexuálny. No väčšina mladých vo veku od 12 do 16 rokov je v prechodnej fáze, sú ponorení sami do seba a je ťažké s nimi komunikovať. Prostredníctvom mapovacieho systému mladý pracovník využíva hodnotiaci graf, aby zistil, čo sa odohráva v živote mladého človeka a pochopil, ktoré oblasti sú najdôležitejšie pre intervenciu. Grafy pomáhajú budovať informácie o „priebehu intervencie“: podporovanie mladých ľudí k zapojeniu sa do susedstva, rôznych centier atď., čo pomáha merať kvalitu. Je podstatné zabezpečiť, aby sa zapájali a angažovali v komunitnom živote. Kombinovaním istých metód môžeme dosiahnuť výsledky a ciele. Mladý pracovník by mal mať tiež podpornú sieť inštitúcií, tak aby vedel, koho kontaktovať, ak si všimne problém.

Platforma terénnych pracovníkov v Holandsku

Môžeme identifikovať štyri hlavné oblasti, kde skupinová akcia zohráva významnú úlohu:

- ▷ Podujatia, kultúra a festivaly
- ▷ Prevencia a integrácia
- ▷ Prázdniny a voľný čas.
- ▷ Formálne a neformálne vzdelávanie mladých a dospelých

Papier máché je stále ľahká a zábavná technika na vyrábanie rôznych predmetov: sošiek, masiek, strašidiel atď. Stačí si pripraviť lepidlo na lepenie, staré noviny alebo papier ním nasiaknutý, a potom ich už len vrstviť na drôtené pletivo alebo mriežku. Postupne to tvrdne a schne. Potom môžete všetko namaľovať.

Platforma terénnych pracovníkov vo Francúzsku

Zvyčajne sú terénni pracovníci vyzvaní, aby povzbudzovali, podporovali, organizovali a koordinovali širokú škálu aktivít spojených so sociálnou, kultúrnou, vzdelávacou a politickou oblasťou.

Združenie obnovilo tradíciu s názvom „Twizza“:
14 mladých v ťažkostiach strávilo týždeň na dobrovoľníckom projekte (sadenie stromov v uliciach Djelfy).

Platforma terénnych pracovníkov v Alžírsku

Terénni pracovníci môžu byť vyzvaní, aby:

- ▷ vytvárali spolupráce medzi ich zamestnávateľmi a ich prostredím (kraj, mesto, okres, komunita atď.)
- ▷ navrhovali projekty v reakcii na potreby predložené týmito skupinami
- ▷ radili pracovným skupinám na technickej úrovni, podporovali dôveru, slobodu prejavu, hodnoty pre ľudí, ducha spolupráce, zábavu a tvorivosť
- ▷ prizývali odborníkov pre technickú podporu alebo aby viedli špecifické aktivity
- ▷ spolu-vytvárali iniciatívy a aktivity naviazané na ciele, ktoré si určili samotné cieľové skupiny
- ▷ riadili zamestnancov, ktorí pod nimi pracujú
- ▷ koordinovali skupiny dobrovoľníkov
- ▷ dozerali na podstatné aktivity organizácie (správa vybavenia, obstarávanie, účty atď.)
- ▷ využívali médiá a iné zdroje
- ▷ propagovali aktivity

9

Analýza

9.1_ Aplikačné prístupy

V teórii sa skupinová akcia odlišuje od komunitnej akcie, pretože – ako uvidíme neskôr – i keď môžu medzi nimi byť na komunitnej úrovni interakcie, skupinová akcia nemusí nevyhnutne zahŕňať všetky zainteresované subjekty v komunite. A tak sa stáva, že niektoré skupiny mladých, ktoré žijú v iných susedstvách, uliciach alebo dedinách, pracujú na projektoch so svojim terénym pracovníkom bez nejakého špecifického prepojenia na ich obvyklé prostredie.

Niektoré skupinové akcie môžu predsa len veľmi ľahko mať vplyv a implikácie na komunitu, čím sa jasná deliaca čiara medzi skupinou a komunitou nevymedzuje. Skupinová akcia je špecifická najmä pre svoj sociálny - vzdelávací účel. Avšak o skupinovú akciu nejde vtedy, ak je namierená sama do seba, teda ak sa usiluje iba o jeden pracovný cieľ.

ARISTOFANOVA LISYSTRATA

Zobrali sme asi desať mladých dospelých z konžskej komunity na predstavenie kočovného divadla z Kinshasy (Théâtre des Intrigants). Táto divadelná skupina adaptovala známú hru „Lysistrata“ (400 rokov p. n. l.), v ktorej Aristofanes dal ženám zjednocujúci výkrik „Ak chcete ukončiť vojnu, odmietnite svojich mužov“. Kontrast medzi publikom a touto skupinou mladých ľudí zvyknutých na konžské divadelné predstavenia, počas ktorých často dochádza k interakcii s hercami, je pomerne neformálne, atď., nebol na začiatku zanedbateľný. Ako sa hra postupne vyvíjala, mladí plní žartíkov a chichotu a obdivu voči hercom doslova zmenili atmosféru v miestnosti.

Francúzsky hovoriaca platforma vonkajších mladých pracovníkov, Švajčiarsko

Terénni pracovníci musia často odstúpiť, ak sa skupinová akcia rozpadá, zameriava sa na užívanie si (alebo na konzum), izoluje sa a nedosahuje nič, iba posilňuje stigma, izoláciu a nadspotrebu.

Skupinová akcia nemá zmysel, ak nemá v sebe komunitný aspekt.

Na základe štúdia širokej škály praktických príkladov skupinovej akcie realizovaných terénnymi pracovníkmi je možné definovať 4 typy prístupu:

- ▷ Učiť sa mobilizovať.
- ▷ Seba-organizácia.
- ▷ Participácia na komunitnom živote.
- ▷ Krytie, prístup a zámienka k stretnutiu.

9.1.1_ Učiť sa mobilizovať

Ak vidíme, čo u mladých rezonuje, navrhujeme prostredníctvom budovania vzťahov isté aktivity. V rámci solidárneho podujatia sme napríklad mladým v problémoch navrhli, aby išli s nami na akciu „Obec Občan“ (istý druh komunitného fóra). Tam sme sa zapojili do debaty o práve na bývanie s následne mladí skladali slogany a transparenty, aby mohli ísť na demonstráciu..

Platforma terénnych pracovníkov v Belgicku

Účasť na debate alebo demonstrácii je príkladom učenia sa mobilizácii a združovania sa okolo spoločného záujmu. Tu sa dostávame blízko k populárnemu vzdelávaniu.

„Nikto nevzdeláva toho druhého, nikto ani nevzdeláva samého seba. Ľudia sa vzdelávajú navzájom sprostredkovaním sveta.“^[01] Paulo Freire zanechal túto stopu v pedagogike v druhej polovici 20. storočia. Vysvetľoval vzdelávanie ako proces zvyšovania povedomia a oslobodenia. Gramotnosť musí ísť v ruku v ruke s pracovnými metódami a podporou, ktorá pomáha učiacim sa uvedomiť si svoj hlas a stať sa politicky uvedomelým. Jeho vľajkovou loďou je nepochybne kniha Pedagogika utláčaných, ktorá objasňuje jeho myšlienky z hľadiska podpory gramotnosti, vzdelávania dospelých a politického aspektu vzdelávania.^[02]

Facilitátor je tam iba na to, aby organizoval a podporoval povedomie skupiny o ich vlastnej emancipácii. Má politicky zápasíť, ako aj stiahnuť sa v situácii, keď skupina robí rozhodnutie, s cieľom umožniť predmetným osobám sa vyjadriť. Inštitucionalizujúce aktivity, najmä aktivity ušité na mieru pre konkrétnu skupinu, už neberú ohľad na tento etický postoj facilitátora. Rekreačnou organizáciou by sa dali rýchlo urobiť veci za iných, a aj za nich rozhodnúť. V najlepšom prípade redukuje účastníka na čistého konzumenta; v najhoršom prípade na niekoho, o koho sa treba starať, najmä ak sa pracuje so zraniteľnou skupinou.

V jednom z okresov Montrealu bol značne obmedzený prístup na verejné miesta, pretože zákon zakazoval ľuďom sa zdržiavať v parkoch po 21:00 hodine. S pomocou terénneho pracovníka sa mladí rozhodli spoločne ísť sa sťažovať na radnicu.

Platforma terénnych pracovníkov v Quebecu

Kolektívna alebo skupinová aktivita pomáha jednotlivcovi obnoviť spolupatričnosť, lepšie zdefinovať jeho rolu, zdieľať jeho problémy s cieľom riešiť ich lepšie, hľadať miesto pre vyjadrenie sa, zdieľanie, tvorivosť a opätovné nadobudnutie sebaúcty.

Robíme skupinové akcie v oblasti športu alebo kultúry, často počas nejakých konkrétnych udalostí, napríklad oslavy Medzinárodného dňa afrického dieťaťa alebo výročia podpísania Dohovoru o práva dieťaťa.

Platforma terénnych pracovníkov v Kongu, Brazzaville

9.1.2_ Seba-organizácia

Nasledujúca fáza musí umožniť vzdelávanie o mobilizácii, ktorá niekedy vedie ku vzniku nových projektov. Ľudia sa takisto spontánne organizujú okolo širokej škály aktivít, napr. vo futbalových tímoch, táboroch, atď.

Kolektívna alebo skupinová akcia zahŕňa organizovanie aktivít, re-mobilizačné skupiny alebo iné miesta pre komunikáciu, prostredníctvom ktorých sociálny pracovník, vzhľadom na svoje ovládanie intervenčných techník, pomáha jednotlivcom posilniť si postavenie.

Základom skupinovej akcie sú organizačné techniky kultúrnych alebo športových aktivít, ktoré sú súčasťou procesu smerujúceho k naplneniu sociálno - vzdelávacích cieľov socializácie a posilňovaniu postavenia, čo môže viesť ku vzniku nového projektu, ako napríklad k vytvoreniu nového strediska alebo mládežníckeho centra a podpore jednotlivcov v rámci rozvoja a posilňovania ich projektu.

[01] Paulo Freire (1970) Pedagogika utláčaných (Pedagogia do Oprimido).

[02] http://www.cnt-f.org/ft/IMG/pdf/pedagogie_des_opprimes.pdf

ODPORÚČANIE

Mladí lídri zohrávajú v okrese hlavnú rolu. Navrhujú, organizujú, sú lídrami v mnohých aktivitách a informujú sociálneho pracovníka o akejkoľvek žiadosti o pomoc od mladých. Niekedy sa dokonca oni sami stávajú prvotnými poslucháčmi.

Berie sa na nich osobitný zreteľ a dostávajú výcvik, čo im umožňuje realizovať úlohy, vo vedomí toho, že ak sa do niečoho vložia, tak sa pre mladých skutočne stávajú alternatívnymi záchytnými bodmi. Každý terénny pracovník sa v rámci svojej príslušnej oblasti snaží vytvoriť tím mladých lídrov, ktorí sú v každodennej akcii kľúčovými partnermi.

Táto koncepcia mladých sprostredkovateľov je realizovateľná ako na ulici, tak aj v mimoškolskom prostredí.

Platforma terénnych pracovníkov v Belgicku

O 18:00 sa skupina s názvom „Ja a moji priatelia“ stretla v rámci iniciatívy dvoch mladých prostredníkov v parku v Ho Či Minovom meste na diskusii o rizikách nakazenia sa sexuálne prenosnými chorobami a o ich liečbe. Prítomných je asi desať účastníkov, z ktorých štyria už majú záznam v registri trestov. Niektorí sú už členmi skupiny, zatiaľ čo iní sú na takomto stretnutí po prvý raz a dozvedeli sa o tom z počutia. Stretnutie sa ešte ani poriadne nezačalo, keď sa tam odrazu objavili dievča a chlapec, no zostali stáť mimo kruhu. Keď ich mladí pracovníci vyzvali, aby sa predstavili a pridali sa ku skupine, mladé dievča bezočivo odpovedalo: „My nemáme meno, nepatríme do nijakej skupiny. Iba tu chceme zostať a počúvať.“ A tak pozorovali stretnutie a na konci sa potichu vytratili. Táto príhoda zdôrazňuje jednu z hlavných zásad našej práce: prijať mladých ľudí, ktorí sa k nám pridávajú, bez ohľadu na to, ako sa pridávajú alebo ako sa správajú. Rešpektujeme to, čo nám hovoria dôverne, to, kde sa rozhodnú stáť, čo hovoria a ako dlho chcú zostať, bez toho, aby sme na nich tlačili.

Je dôležité pripomenúť, že v snahe zabezpečiť ich prítomnosť sme od polície dostali ubezpečenie, že nebude do stretnutia zasahovať, ak by na stretnutí aj boli „notorickí delikventi“.

Platforma terénnych pracovníkov vo Vietname

9.1.3_ Participácia na komunitnom živote

Tento druh participácie neznamená nevyhnutne záväzok. Je to o zažívaní skupinovej skúsenosti s druhými. Niekedy to je jednoducho o tom, že sa učíme od iných a s inými.

Skupinová akcia môže byť vstupnou bránou, trvajúcou v čase, alebo výsledok celkovej akcie. Prostredníctvom týchto aktivít môže vylúčený mladý človek nájsť alebo znovuobjaviť niekoho, s kým sa môže porozprávať a kto stále chce pre neho navrhovať aktivity, inými slovami pomôcť s ním tvoriť plány. Tieto plány vytvárajú nové sociálne väzby, ktoré nie sú zafixované starými jazykmi a prostredníctvom ktorých sa tvorí nový vzťah. Tento vzťah by mal pomôcť mladému človeku sa dívať na problémy v inom svetle a dať im nový zmysel.

Tento nový zmysel sa potom preňho stáva novou cestou, ako odstúpiť od situácie v minulosti a preorientovať svoju zraňujúcu minulosť na menej zraňujúcu „tu a teraz“. Menej zraňujúcu v tom zmysle, že tento mladý sa opäť môže dívať na budúcnosť ako sebestačný a pripravený jednotlivec. Lepšie vybavený pre život bez násilia, nepáchajúcu trestnú činnosť, vyhýbajúci sa dopúšťaniu sa opakujúcich deliktov, útekov a odmietania, a namiesto toho opätovne nadobúdajúci dôveru. Dôveru v seba a v iných.

Tieto aktivity, najmä dobrodružné športy, sú často vyčerpávajúce a nebezpečné. Sú skutočným uvoľnením energie, ktorá by inak vyústila do nepokoja, agresie alebo inej negatívnej formy. Pre mladého človeka je to zaujímavá alternatíva, ktorá sa môže osvedčiť ako cenná, ak nie nevyhnutná. Výber týchto aktivít a nutnosti za nimi cestovať sú nesmierne dôležité.

No čo je dôležitejšie, ak sa skupinová akcia robí dobre, predstavuje vynikajúcu príležitosť pre úprimné rozhovory a diskusie, či už v priebehu aktivity alebo počas prestávky medzi dvoma aktivitami: mladý hovorí o sebe, o svojich obavách, a pýta sa. Tieto chvíle navodzujú osobitne produktívne diskusie.

Cieľom je dostať mladého človeka do takého bodu sociálneho stretávania sa, že si bude vedomý svojho prostredia a bude sám schopný vyťažiť z neho čo najviac (náhle sa rozhodne ísť do centra mládeže bez toho, aby ho sprevádzali mládežnícki pracovníci, zúčastní sa kultúrneho podujatia bez toho, aby sme sa ho museli pýtať atď.).

Platforma terénnych pracovníkov v Belgicku

ODPORÚČANIE

Je podstatné budovať vzťah s lokálnymi lídrami na základe dôvery, pretože majú vplyv na iné deti. Prostredníctvom týchto lídrov sa deti zapájajú do aktivít. Niektorí z nich nám pomohli sa dostať k deťom na ulici a povedali im o dostupných službách, čo znamená, že mládežnícki pracovníci boli akceptovaní a lokálni lídri ich rešpektujú.

Platforma terénnych pracovníkov v Egypte

9.1.4_ Krytie, prístup a zámienka k stretnutiu

V tomto bode vstupuje do hry metodologická zásada „dvojité návnada“.

„Dvojité návnada pozostáva z konania vo viacerých nezávislých fázach, čo zvýrazňuje skôr neformálnejšie rozmery než formálne aspekty akcie

Intervencia pomocou aktivít a stretnutí na ulici sa najprv zdá byť nie príliš obsažná a nepodstatná. Rozprávanie sa o všetkom a o ničom alebo účasť v hre či v športe bez nejakého konkrétneho cieľa sa vlastne môže javiť zbytočné

No v druhej fáze, keď je už problematická situácia očividná, pri prekonávaní ťažkosti sa preukáže ako rozhodná kvalita prvej fázy. Tento prístup si vyžaduje skutočné predvídanie v tom správnom čase. V skutočnosti, tento pojem „dvojité návnada“ ukazuje, že čas strávený „spoločným ničnerobením“ napríklad v rámci stretnutia na ulici, kde „spoločne robíme aktivitu“ ako futbal, poskytuje príležitosť utkať svet zo zdieľaných zážitkov, pričom sa vytvorí vzťah, z ktorého je možné ťažiť neskôr, keď je už potrebná pomoc terénneho pracovníka, či už individuálne, v skupine alebo komunite.

V podstate je to otázka pôsobenia v podmienkach, ktoré

prácu terénneho pracovníka urobia neskôr efektívnejšou, keď vytvorená väzba umožní čerpať podporu zo situácie, prísť s akčným plánom, ktorý je silno ukotvený a prispôsobený potrebám, očakávaniam a kultúre dotknutých ľudí.“^[01]

Keď som pred rokom začínal, mysleli sme si, že skupinová akcia bude štartovacím bodom pre stretnutia s mládežou a ľuďmi z dediny.

Spoznal som ľudí, mladých, s ktorými som pomerne rýchlo nadviazal spojenie. Nasledovali neformálne stretnutia, rozhovory a začali sa mi zverovať; rýchlo to prešlo k prosbám o individuálne stretnutia.

Plateforme des travailleurs de rue de Belgique

9.2_ Skupinová akcia a socializácia

Odpútať sa od mnohých a zložitých skutočností každodenného života, vzdorovať neznámemu, nekontrolovateľnému, zdieľať nezvyčajné udalosti, prekonávať samého seba, obávať sa, budovať a niekedy padnúť na kolená, rozprávať sa s inými a počúvať ich, skutočne načúvať, vycítiť atmosféru, situáciu atď.: tak alebo onak, všetky tieto veci dávajú všetkým účastníkom zmysel. Tento zmysel je tiež spôsobom nazerania na puto, ktoré nás vzájomne zblízuje a ktoré nás zblízuje s našim prostredím.

ODPORÚČANIE

„Rozprávanie príbehov“: pozitívne príbehy majú na deti priaznivý vplyv a vedú k zmene v správaní a postoji a učia ich morálke, hodnotám a dôstojnosti. Môžu ich tiež vzdelávať v oblasti osobnej hygieny, čistoty a disciplíny.

Platforma terénnych pracovníkov v Egypte

[01] de Boevé, Edwin and Giraldi, Maita (2008) International Guide on the Methodology of Street Work throughout the world, Editions L'Harmattan.

Terénny pracovník bude podporovať tieto druhy zážitkov na základe a prostredníctvom vytvárania priestoru na učenie. Cez aktivity a sociálnu podporu horlivo odkryje vzdelávaciu rovinu, ktorá pomáha sa posunúť zo skúsenosti k významu. Túto cestu nazývame **socializácia**. Niektoré aktivity, ako napr. dobrodružné športy, majú väčší vzdelávací vplyv než iné. No bez ohľadu na aktivitu bude terénny pracovník venovať osobitnú pozornosť dôležitej a kľúčovej úlohe, ktorú mladý človek zohráva v realizovaných aktivitách. Týmto spôsobom sa v niektorých situáciách na najnižšej úrovni môžu stať z mladých ľudí „mladí lídri“: tým, že preberú „vlastníctvo“ nad akciou a budú ju so svojimi rovesníkmi riadiť, organizovať a pripravovať.

Iní používajú rôzne kultúrne alebo umelecké metódy na vyjadrenie svojich názorov a talentov (video, fotografie, básne atď.). Iní sa zasa zapoja do fokusných, záujmových či dokonca konfrontačných skupín.

Nie je to iba o zacielení sa na istú skupinu príslušných občanov či ich získaní. Je to o uchopení nástrojov a vytváraní podmienok na podporu nového druhu socializácie, ktorá je pre mladého človeka (a pre iných) zmysluplná.

„POĎME RIEŠIŤ OTÁZKU SMRTI CEZ HRU NA GULIČKY“

Využívame tento tradičný mexický festival „Deň mŕtveho“ na riešenie otázky smrti ako spôsob identifikovania smrteľných rizík spojených so životom na ulici. S terénnymi skupinami využívame rituály a kultúrne prejavy tohto festivalu na spoločný brainstorming o tom, ako sa dá predchádzať smrti na ulici.

Platforma terénnych pracovníkov v Mexiku

V skutočnosti ide o facilitáciu skúsenosti so socializáciou využitím prostriedkov zdieľaných mladými a dospelými, ktorí ich podporujú. V tomto smere tu máme jeden element, ktorý je dôležitý pre akéhokoľvek radového pracovníka: dôvera.

Od mladého človeka smerom k dospelému alebo od dospelého smerom k mladému, dôvera sa buduje a vyvíja na základe gest, ktoré robí každý jeden. Samozrejme, že si to vyžaduje čas a nie je to jednoduchá úloha. Opakujeme, skúsenosti, ktoré si mladí so sociálnym pracovníkom spoločne zažívajú, budú pre budúcnosť rozhodujúce.

V kontexte dobrodružných športov, či už na lane sto metrov nad zemou alebo sto metrov pod povrchom, dospelí a mladí čelia rovnakým problémom a obavám. Prekážky prekonávajú spoločne. Prostredníctvom dôvery a tejto dôležitej úlohy, ktorú preberá na seba mladý

človek, sa vyvíja rovnocennejší vzťah, rozloženie síl je vyváženejšie a každý jednotlivec sa musí postaviť čelom svojim zodpovednostiam, aby vymyslel (a nevzdal sa), ako spolu fungovať.

Mladý človek sa teda stáva hnacou silou pre socializáciu, podobne ako sociálny pracovník. Tento špecifický prístup je jednou zo základných charakteristík terénnej sociálnej práce.

Zobrali sme si k srdcu požiadavku a očakávania obyvateľov ako partnerov. Navrhol som stretnutie s dotyčnými mladými. (...) Prišli sme s nápadom projektu „renovácie a vymalovania“ rozloženého na dve jedno-týždňové obdobia. Do tejto iniciatívy sa zapojilo osem mladých a úspešne ju aj dokončili. Zároveň sa zapojili mladšie deti, ktoré predstavili zopár nápadov na prestavbu. Išli do parkov a vyfotili miesta, ktoré sa im páčili, predstavili svoje návrhy obyvateľom, ktorí sa nimi pri rozhodovaní nechali inšpirovať.

U tejto skupiny mladých bolo zaoštrované na vieraceré oblasti:

- ▷ Predstava zapojenia sa do projektu
- ▷ Rozvoj a dôležitosť know-how a zručností pre život
- ▷ Pocit sociálnej hodnoty a ocenenia zo strany miestnych obyvateľov
- ▷ Otázka odmeny za prácu.

Platforma terénnych pracovníkov vo Francúzsku

Pre niektorých terénnych pracovníkov je cieľom samotnej aktivity podporiť rozvoj programov (susedské partnerstvá atď.) alebo priestory (aktivity), prostredníctvom ktorých sa ľudia rozprávajú a vytvárajú sociálnu väzbu, čo im pomáha opätovne získať kontrolu nad ich životnými skúsenosťami a podporiť nový zmysel pre komunitu. Kľúčové je tu ukázať profesionalitu a osvojiť si etický prístup ku špecifickým aspektom socializácie, bez toho, aby sa zdôrazňovala akákoľvek konkrétna dogma, morálna zásada alebo norma.

Nie je to záležitosť odovzdávania alebo zavádzania pravidiel ako jediného záchytného bodu; nie je to ani o kopírovaní, predkladaní alebo odvolávaní sa na jednu jedinou koncepciu vzťahu. Musí sa vytvoriť nový typ socializácie na základe zložitostí životov ľudí.

Takisto pracujeme aj v školách:

Umelecký projekt na tému násilia na mladých ľuďoch s využitím plastových papierov, do kto-

rého sa zapojili viaceré skupiny detí. V rámci tohto projektu realizovaného s pomocou grafika vzniklo sedem umeleckých kúskov na rôzne témy. Táto výstava nám umožnila sa stretnúť v školách a riešiť spolu s deťmi a učiteľmi otázky, ktoré sa často zametajú pod koberec. Je oveľa ľahšie hovoriť o násilí mladých než o násilí namierenom na mladých.

Výstavu sme takisto presunuli aj do susedstva, na festivaly, manifestáciu a pod.

Robiť skupinovú akciu v školách nie je ľahké, pretože zo strany vedenia často pociťujeme odpor.

Platforma terénnych pracovníkov vo Francúzsku

Opätovné zapojenie mladého človeka ako aktéra v procese socializácie neznamena absolútne popretie zákonov, noriem a spoločenských hodnôt. To by bolo nerealistické a dokonca i nebezpečné. Prácou terénneho pracovníka sa vytvára priestor pre istý druh preloženia (prekladu, vysvetlenia?) a mediácie medzi mladým človekom a jeho rámcom pravidiel a noriem. Pripomínať ľuďom pravidlá a predpisy je bežnou súčasťou našej praxe. Na tento účel si mladý človek počas rôznych aktivít buduje svoju vlastnú množinu pravidiel, so zdieľaním úloh, a zoznamom práv a povinností každého jednotlivca. Tieto predpisy sú však účinné iba vtedy, ak ich všetci účastníci prijímajú a porozumejú im. Všetko visí na úlohe mladého človeka, ktorú prijme v procese socializácie. Bude mať alebo nebude mať schopnosť ovplyvniť už prebiehajúci proces?

9.3_ Skupinová akcia a stigma

V skutočnosti, „Vysoko spoločensky zraniteľné skupiny majú dokonca menší prístup k príležitostiam dostupným v súkromnom sektore; vedie to ešte k väčším stratám benefitov pre spoločnosť. Súčasný diskurz o bezpečnosti nehodnotí túto skupinu z pohľadu ich potrieb sprevádzania a pomoci, ale skôr z hľadiska rizika, ktoré môžu predstavovať pre viac integrovanú populáciu. Následne, nielenže dostatočne nevyužívajú to, čo spoločnosť poskytuje, ale sú aj vystavení zvýšeným kontrolám.“^[01]

Vieme veľmi dobre, že keď pracujeme v teréne, „tí, ktorí sú od skorého veku veľmi intenzívne vystavení násilným

situáciám (mení sa to značne od povahy), sa následne aj pravdepodobne stanú násilnými, buď voči sebe samým (rôzne drogové závislosti, samovraždy atď.) alebo voči iným.“^[02] Terénny pracovník, ktorý sa stará a podporuje mladého človeka v problémoch, teda čelí výzve zastaviť túto „teóriu reprodukcie“^[03] a „snaží sa zabezpečiť, aby sa táto pravdepodobnosť nestala jeho osudom“.^[04]

Najjasnejším cieľom je rozvíjať vedomosť vo dvojiciach cez zdieľanie skúseností a poznatkov s cieľom vybudovať pevné základy.

Okrem toho, aktivity si volíme v spolupráci so skupinou. Zameriavajú sa na posilňovanie väzieb s verejnými i súkromnými subjektmi, rozvoj životných a sociálnych zručností, ako aj snahu zmeniť spôsob, akým sa skupina vykresľuje v rámci spoločnosti. Navyše, využívame ich na vytváranie väzieb medzi agentúrami a na postupovanie prípadov vyšším inštanciam.

Čo sa týka skupinovej akcie v rámci komunity alebo iných externých hráčov, podnikáme iniciatívy v oblasti nediskriminácie, tým, že podporujeme prostredie sociálnej inklúzie, aby skupiny v teréne boli vnímané a prijímané, pričom zvyšujeme povedomie u iných sociálnych skupín v oblasti prežitia na ulici v snahe podporovať sociálnu inklúziu, a tak propagovať politické stanovisko.

Okrem toho, neexistujú žiadne inštitucionálne mechanizmy na ochranu mládežníckych pracovníkov. Toto je potrebné zohľadniť vo svetle rizík spojených s terénom a existujúcimi ozbrojenými konfliktmi a organizovanou trestnou činnosťou v oblastiach, kde pracujú.

Platforma terénnych pracovníkov v Mexiku

Jedným z bodov, ktorý sme zo široka pozorovali v rôznych krajinách, bola narastajúca stigma voči mladej populácii.

Veľmi často vidíme, že deti a mladí sú onálepkovaní. Vo väčšine prípadov prijímajú rolu a identitu, ktorú im prideli verejná mienka. Rola delikventa alebo drogového závislého je často žiadanejšia než žiadna rola. Fenomén stigmatizácie je zákerný fenomén, kde virtuálna sociálna realita, typ stigmy, postupne nahrádza skutočnú so-

[01] Lode Walgrave, Emeritus Professor, Katholieke Universiteit Leuven (Belgium), cited by de Boevé, Edwin (February 2011), "Jeunes et engagement citoyen" (Young people and citizen involvement), Espace de Libertés (magazine du Centre d'Action Laïque), Issue 394.

Pozn. prekl.: Volný preklad prekladateľa

[02] In "La prévention dans l'aide à la jeunesse. Résultats des travaux du Conseil Communautaire de l'Aide à la Jeunesse" – p. 6.

[03] Bourdieu, Pierre, Méditations pascaliennes, Paris Seuil, 1997.

[04] In "La prévention dans l'aide à la jeunesse. Résultats des travaux du Conseil Communautaire de l'Aide à la Jeunesse" – p. 6.

Pozn. prekl.: Volný preklad prekladateľa v oboch odkazoch. 22 a 24.

ciálnu realitu tých najzraniteľnejších.

To, čo si o druhých myslíme, ako sú vykreslení a predsudky o nich, dostávajú prednosť pred realitou.

Každodenná realita stigmatizovanej osoby má ťažké dôsledky v rámci ich rodín a v súkromných životoch týchto jednotlivcov.

Tento fenomén sa začína pri aspekte identity, ktorá je vo všeobecnosti objektívna a pravdivá, aby sme potom vydedukovali všetky druhy subjektívnejších a mnohokrát mylných charakteristík identity.

Následne stigmatizácia prináša:

- ▷ zníženie hodnoty zručností a potenciálu („ak býva v tomto chudobnom prostredí, bude mať ťažkosti s učením“).
- ▷ dehumanizácia a pocit, že stigmatizovaná osoba môže byť nebezpečná („v tom prostredí je veľa násilia – a čo on?“).
- ▷ internacionalizácia stigmy a jej negatívnych charakteristík.
- ▷ pocit diskomfortu a neistoty pri stigmatizovanej osobe.
- ▷ pocit, že sa musím mať stále pred ním na pozore. Stigmatizovaná osoba stráca právo na súkromný život.

Vo všeobecnosti, ak chceme urobiť stigmú viac dôveryhodnou, hľadáme na stigmatizovanom jednotlivcovi pozitívnu vlastnosť („pochádza zo sociálne slabšej oblasti, je nebezpečný, no aj kreatívny“). Tento fenomén je obzvlášť škodlivý, psychologicky, pre deti aj pre mladých žijúcich na ulici.

Situácie sa nepochybne výrazne líšia na severe a na juhu, no situácie a príčiny majú k sebe blízko. Skúsenosti na severe a na juhu sú v zásade dve strany rovnakej mince, výsledok obzvlášť znepokojujúcej spoločenskej voľby.

Podpora vo všeobecnosti a najmä vzdelanie zahŕňujú návrat k realite a koreňom sociálnych identít ako na individuálnej, tak aj na skupinovej úrovni. **Majúc toto na zreteli je skupinová akcia osobitne vhodná.**

Išli sme na organizovanú návštevu do inej organizácie na periférii Kinshasy v NDJILI Brasserie, kde sa mladí učia, ako hospodáriť a chovať dobytok.

Zmyslom tejto aktivity bolo umožniť mladým, ktorí žijú na ulici v okrese Gombe, objaviť svet tak, ako ho vidia ich rovesníci a naučiť sa zdieľať informácie a blízke vzťahy popri pracovníkoch na základnej úrovni. Táto aktivita bola vo forme

lekcie a uvedenia do sveta prírody, otvorenosti mysle a intelektuálneho a morálneho rozvoja.

**Platforma terénnych pracovníkov
v Demokratickej republike Kongo**

Minulý rok sme sa v táboroch, kde teraz žijú Rómovia a Sinti, pokúsili usporiadať menšie predstavenie, ktoré zostavili „staršie generácie“, aby najmladším generáciám ukázali, odkiaľ pochádzajú ich rodiny, ako žili ich starí rodičia a ako si zarábali na živobytie. Bola to zároveň dobrá príležitosť ukázať veľkú úctu voči ich koreňom a pôvodu. Bolo to užitočné podujatie. Zúčastnili sa ho mnohí obyvatelia.

Platforma terénnych pracovníkov v Taliansku

Cieľom je umožniť dieťaťu opätovne získať kontrolu nad svojím životom, tak aby vedelo rásť v zrelosti prostredníctvom nezávislosti a kritického myslenia.

Mnohí zainteresovaní nepochybujú o tom, že účasť na skupinových aktivitách umožní mladým, ktorí prechádzajú ťažkým obdobím neistoty, straty dôvery, ktorí sú demotivovaní alebo nemajú vyhliadky do budúcnosti, spoznať lepšie samých seba a svoj potenciál a následne získať kontrolu nad svojím budúcim životom.

V každodennej praxi v našom okrese a meste používame termíny: mediácia, akcia a/alebo skupinová aktivita.

Ďalšie rozdelenie, ktoré považujeme za užitočné, je:

- ▷ **Združovanie sa:** keď je to mládežnícky pracovník, ktorý navrhuje, združuje a organizuje členov skupiny.
- ▷ **Prirodzená skupina:** keď pracujeme priamo so skupinou a so vzťahmi, ktoré mladí ľudia majú (gang, prirodzená skupina, rovesnícka skupina, referenčná skupina atď.)

Plateforme des travailleurs de rue d'Espagne

Je dôležité sa zamerať na reálny potenciál mladých a detí a veriť v neho. Niektorí terénni pracovníci sú prekvapení a dajú sa nachytať na požiadavke na aktivitu konzumného typu. Je dôležité si držať primeraný odstup od takýchto požiadaviek, ktorými sa častokrát skúša konzistentnosť terénneho pracovníka. Mladí

a deti nepotrebujú, aby boli braní za slovo, dožadujú sa toho, aby boli vnímaní seriózne.

Majte na pamäti, že ak sa zvolí nesprávny cieľ alebo téma, podpora alebo aktivita môže byť stigmatizujúcou. Aktivita alebo akýkoľvek iný program sa môže rýchlo stať urážlivou ponukou na pomoc. Preventívne alebo rozvojové programy často riešia "včerajší boj" alebo si niekedy osvojujú prístupy, ktoré neberú jednotlivca ako protagonistu so svojím vlastným potenciálom. Pri takomto scenári budú mladí aktivitu pravdepodobne sabotovať.

„Mladý človek, ktorý má problémy a nachádza sa v stave existenciálneho napätia, bude mať sklon držať sa svojej identity a bezprostredného prostredia. Je to akoby sa jeho okolie stalo jeho jediným útočiskom, jeho jediným referenčným rámcom, ako keby si ho zároveň nosil ako prekliatie, ktorého sa nevie striasť. Susedstvá, v ktorých sú životné podmienky slabé a kde sa rozvíja subkultúra „lúzerov“. Mladý človek žijúci v takomto prostredí je vystavený veľkému riziku, že sa ho dotknú diskriminačné, kontrolné a trestajúce aspekty sociálnych inštitúcií.

Tieto skupiny populácie ešte nemajú potrebnú silu na to, aby situáciu skorigovali a bránili sa voči takýmto negatívnym stereotypom, ktoré ich stigmatizujú.“^[01]

Všimli sme si, že tieto mladé dievčatá sa pevne zastávali svojho „susedstva“, že boli akoby fascinované výslednými sociálnymi kódmi, i keď pripustili, že sa necítia vôbec slobodné (tlak zo strany „dospelých“, starších súrodencov a pod.).

Platforma terénnych pracovníkov v Belgicku

9.4_ Skupinová akcia, prechod a dôvera

I keď je vývoj mládeže v súčasnosti vykresľovaný ako predĺžená experimentálna fáza, otázkou zostáva, kde sú hranice prechodu od dieťaťa k dospelému. Kedy sa končí detstvo? Kedy sa začína dospelosť? Kedy sa skutočne stávame dospelým?

Jasnú odpoveď nachádzame v článkoch Medzinárodného dohovoru o právach dieťaťa. Ale čo sa deje v praxi? A ako mladí ľudia prežívajú tento prechod? Väčšina pôvodných spoločenstiev mala iniciačné obrady, ktoré jasne urobili deliacu čiaru medzi týmito dvoma fázami. V súčasnosti, keď neexistuje žiadna významná udalosť ako napríklad prvé zamestnanie alebo vojenská služba,

[01] Lode Walgrave, Professeur, Katholieke Universiteit Leuven-Belgique.

sa tento prechod ťahá do akejsi znepokojujúcej krajiny neznáma.

Neznámo, ktoré môže niešť so sebou mnohé nedorozumenia, „prechod od starostlivosti“ k „pretĺkaniu sa“ môže spôsobiť skutočné drámy“.^[02]

„Zoči-voči medzigeneračnému konfliktu a zväčšujúcemu sa odstupu od sveta dospelých, ktorý znehodnocuje generáciu mladých aj dospelých a ich spôsoby života“^[03],], musíme skúmať nové metódy pomoci a podpory cez skupinovú akciu. Tento prechod musí tiež dostať podporu profesionálnym spôsobom, najmä v kontakte s mladými v náročných životných situáciách.

V zásade tvoríme súčasť spoločnosti s mnohými kontaktmi, kde najbohatších neočakávame. Spoločná sociálna skúsenosť sa stáva jedným zo stretnutí a dobrodružstiev.

ODPORÚČANIE

Domnievam sa, že dôležitou vecou je nastaviť príležitosti k stretávaniu sa. Zvyšok častokrát spravia ľudia! Z týchto stretnutí, z týchto aktivít sa vytvárajú putá a kontakty, upúšťa sa od prvotných úsudkov a vytratia sa predsudky.

Podporovať nezaujatosť, reflexiu, toleranciu a rešpekt; urobiť aspoň to málo, čo môžeme, aby sme hrami prelomili osamotenosť.

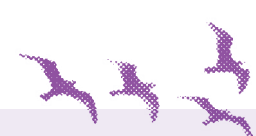
Platforma terénnych pracovníkov v Belgicku

Tento model je však jeden z najnespravodlivejších, pretože sa zameriava na elitu, ktorá má prístup k rôznym športovým, kultúrnym a zdieľaným aktivitám, ktoré v našej spoločnosti existujú.

Kľúčom je pravdepodobne silná, neutilitárna skúsenosť objavovania toho, čo je podstatné, no zároveň pre mnohých nedostupné.

[02] In « Vous avez dit "Aider les jeunes" 1ères assises de l'AJ » – 1994. Vous avez dit : Aider la jeunesse ? Propositions et perspectives des premières assises de l'aide à la jeunesse, Editions Bruxelles Communauté française de Belgique, 1995.

[03] Travail de Recherche-action sur le thème de l'année citoyenne 2002-2003, Solidarcité ASBL, organisation de jeunesse, Belgique.

Mladí zapojení do tohto projektu sa zúčastnili na výstave fotografií, ktorú usporiadalo združenie Solidarité France Benin a v rámci ktorej dostali možnosť spoznať africkú kultúru a ďalej napredovať vo svojom prístupe. Našou úlohou je teda dať podporu a odporúčania v rôznych procesoch a popritom dohliadať na celý projekt, aby bol zmysluplný tu i tam.

Podpora týmto mladým a projektu je súčasťou vzdelávania ich o rozvoji a spolupatričnosti. Mladí spontánne prejavili želanie pomôcť „mladým v Benine“, no nevyhodnotili výzvy spojené s takýmto projektom.

Postupne si uvedomovali, že ich úmysly, akokoľvek môžu byť dobré, sa musia posudzovať voči realite: personálne a finančné zdroje potrebné na realizáciu projektu, vyriešiť dynamiku skupiny, zistiť viac o socio-ekonomickej a kultúrnej situácii v Benine, spolu-tvorba projektu, zohľadnenie akýchkoľvek požiadaviek od partnerov atď.

. Tento prístup im napomáha lepšie vnímať a tak lepšie uchopiť akciu, tu aj tam.

Platforma terénnych pracovníkov vo Francúzsku

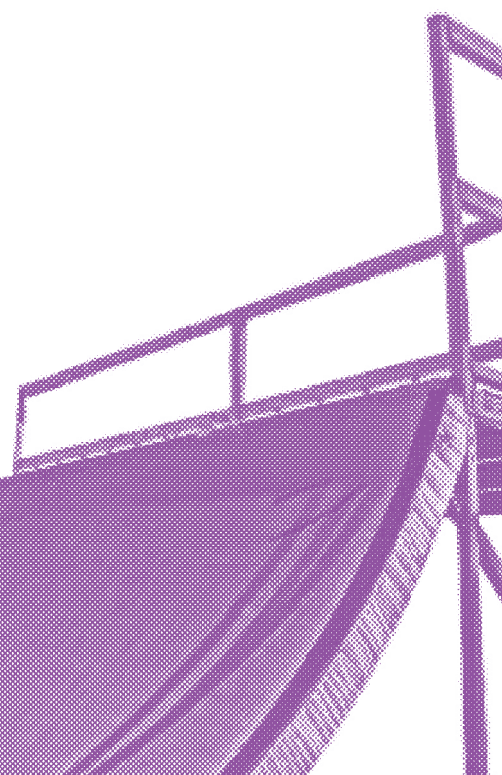
Sociálne vylúčená, zraniteľná mládež s malými možnosťami mnohokrát zostáva na okraji spoločnosti a má len málo príležitostí sa zapojiť do sociálneho procesu a jeho rôznych aktivít. Najväčšou prekážkou, ktorá bráni týmto mladým sa zapojiť, je nedostatočný prístup k informáciám, nedostatok vedomostí a najmä nedostatok sebadôvery potrebnej na to, aby sa rozhodli a začali informácie hľadať.

Nízka sebadôvera a strach z neúspechu týmto mladým vylúčeným bráni v prístupe k informáciám a následne teda aj v zapojení sa. Vytvorenie prostredia dôvery je kľúčom k účasti tejto cieľovej populácie.

MEDZIGENERAČNÁ SKUPINA

Stretnutie sa začalo o 20:00 hodine v malom priestore na poschodí v kuchyni. Jeho cieľom bolo zvýšiť povedomie medzi deťmi o rizikách násilia a sexuálneho zneužívania detí. Niektoré mamičky prišli s deťmi v náručí. Nástojili, že chcú vedieť, čo budeme hovoriť ich deťom – znak toho, že sú zodpovedné a na svoje deti dozerajú. Je to citlivá otázka, hlavne keď príde na rad problém incestu.

Platforma terénnych pracovníkov vo Vietname

10

Záver

Učenie hrou je právom a potrebou. Uvoľnenie predstavivosti je hľadáním. Nečakané nemusí byť nevyhnutne prekážkou. Stretnutie sa pri lopte nemusí byť hneď nezmyselné a zbytočné.

Z tejto publikácie, ako z aj mnohých príspevkov od terénnych pracovníkov sa nepochybne môžeme veľa naučiť.

Tak prečo potom niektorí vedúci združení, orgány alebo donori sa pred takouto výnimočne úrodnou, živnou pôdou, akou je skupinová akcia, majú na pozore? Žeby nedostatočná vedomosť? Alebo nepochopenie? Politická voľba? „**Ak si myslíte, že vzdelanie je drahé, skúste nevzdelanosť,**“ povedal Abraham Lincoln. Dôvod môže byť veľa, no táto nedôvera by nás mala nútiť k tomu, aby sme si rozširovali poznanie o tejto rôznorodosti a veľkých prínosoch skupinovej akcie.

Na druhej strane, skupinová akcia sa vyznačuje takým profesionalizmom a disciplínou, že niet o nej pochyb. A ak by aj naozaj mala v sebe niečo neznáme a neočakávané, mali by byť ostražití alebo sa jej báť? „**Pesimista vidí problém v každej príležitosti, optimista vidí príležitosť v každom probléme.**“ (Winston Churchill). Terénni pracovníci sú bezpochyby nenapraviteľní optimisti. Už poznajú „Anjelský podiel“, tento nepoznaný podiel, ktorý nám uniká a ktorý spomíname v úvode tejto publikácie. Jeho vyprechaním táto whisky, ktorá je očividne stratená, zväčšuje podiel zvyšnej whisky. Nemá pravý edukačný prístup v sebe aj ten podiel, ktorý prehliadame?

Želám každému jednému z Vás, aby ste s tou publikáciou i naďalej rozvíjali svoje nápady a akcie. Dúfam, že tieto slová nezostanú iba na papieri a že budeme naďalej bojovať za lepšie vzdelanie a uznanie práv tých najzraniteľnejších skupín.

11

Prílohy

11.1_ Príloha 1:

Dotazník zaslaný koordinátorom platform, ktoré sú členmi Medzinárodnej siete terénnych sociálnych pracovníkov

Poznámky k otázkam slúžia iba na referenčné účely, resp. na navodenie diskusie; nepredstavujú rámec, ktorého sa v rámci diskusie treba držať.

V ktorých oblastiach realizujete skupinovú akciu; akú má formu? Kto ako prvý príde s nápadom?

„Oblasť“ môže byť napríklad športová alebo kultúrna aktivita alebo skutok spolupatričnosti s cieľom poskytnúť podporu skupine alebo štvrti, výlet do zahraničia, fundrasingová aktivita a pod.

„Formát“ môže byť neformálny alebo formálny, spontánny alebo opakovaný, súvislý („špecialita“) alebo meniaci sa atď.

Prichádza iniciatíva od mladých, od profesionálov alebo z iných kruhov?

Ako by ste opísali úlohu pomôcok, priestorov alebo dynamiku vo Vašich skupinových akciách?

Rozhodli ste sa pre profesionálne materiály, pomôcky typu „Urob si sám“, provizórne predmety? Prečo?

Kde tieto iniciatívy realizujete (v súkromných priestoroch, na verejnosti, „v zapožičaných priestoroch“, alternatívnych priestoroch)?

Ako by ste analyzovali tento prístup k priestoru?

Akú dynamiku ste zvolili? Je skupina povinná sa tohto pridržiavať alebo sú vo výbere slobodní? (Niektorí, napríklad, využívajú každoročný záväzok, aby zaistili, že jednotlivci a skupina je „motivovaná“, zatiaľ čo iní sa domnievajú, že tento druh záväzku vedie k vylúčeniu najviac marginalizovaných skupín).

Ako vstupuje do týchto iniciatív metodika?

Niektorí sú radi, ak sa iniciatíva realizuje „skupinou a pre skupinu“. Spomeňme si napríklad na legendárny príklad „la Grande Cordée“ Fernanda Delignyho, ktorý tvrdil, že nikdy nemal a ani nechcel žiadnu „metódu“, iba politické „postoje“; iní majú zasa radi pravý opak: uprednostňujú, ak idú podľa presne stanovenej metodiky. Ako sa k tejto otázke staviate Vy?

Fungujete ako súčasť nejakej siete? S ktorými partnermi spolupracujete a z akých dôvodov? Robíte nejaké preventívne opatrenia?

Tu sa dotýkame oblasti „diverzity“ a presahu skupi-

ny (prichádza skupina, ktorú vedú terénni pracovníci, do kontaktu s inými, alebo pôsobí izolovane?) Niektorí sa odvolávajú na koncepciu „separovať sa“ (s cieľom sa spojiť“). Aké partnerstvá považujete za vhodné, podstatné? Robíte v tejto oblasti nejaké konkrétne preventívne opatrenia?

Aká je/sú úloha(-y) skupinových akcií, ktorú(-é) organizujete?

Tu máme na mysli sledované ciele. Môže ich byť veľa. Skupinová akcia môže, napríklad, byť spôsobom, ako pritiahnuť verejnosť, posilniť väzby, môže predstavovať experiment na pomoc príjemcom sa vrátiť k „bežným“ štruktúram, môže byť projektom „de-individualizácie“, konkrétnou skúsenosťou so solidaritou, prvotným zážitkom zo „života v spoločnosti“, môže súvisieť s kultúrnymi tradíciami atď.

S ktorou(-ými) úlohou(-ami) sa môžete spájať?

Aký význam pripisujete pedagogickým zámerom a edukačným kvalitám v rámci Vašej skupinovej akcie?

Akú formu majú tieto pedagogické zámery (vedomosť, odbornosť, postoje, duchovný, fyzický, intelektuálny, kultúrny rozvoj a pod.)?

Ako rozlišujete, v záujme posilnenej koordinácie, medzi rôznymi kategóriami akcií, do ktorých ste zaangažovaní?

Tu sa pýtame najmä na otázku vzťahov medzi individuálnou, skupinovú a komunitnou akciou. Považujete ich za rovnocenné z hľadiska dôležitosti, úlohy a postavenia? Alebo je niektorá z nich „prostriedkom ku“ alebo „podmienkou“ tej druhej?

Akým prekážkam pri organizovaní skupinových akcií čelíte?

Tu máme na mysli nejasné hranice, súťaženie medzi organizáciami, zápasy o územie, ale aj akékoľvek iné problémy so samotnými klientmi.

Aké ciele ste si stanovili Vy sami?

Sociálna práca je súčasťou širšieho spoločenského účelu, v rámci ktorého činy pôsobia lepšie než slová. Toto hlboko ovplyvňuje akciu, pretože vyjadruje všetky domnienky a predpoklady, ktoré silno ovplyvňujú profesionálov. Majúc toto na zreteli, povedali by ste, že Vaším cieľom je socializácia? Inklúzia? Sociálna re-afiliácia? Skupinová subjektivizácia? Ako a prečo?

11.2 Príloha 2: Údaje o členoch Medzinárodnej siete terénnych sociálnych pracovníkov

Aktualizácia: január 2013

Všeobecná koordinácia v Bruseli:

Dynamo International – Sieť terénnych sociálnych pracovníkov

Rue de l'Etoile 22 1180 Bruxelles (Belgique) Tel: 00 32 2 378 44 22 / Fax: 00 32 2 378 44 21
www.travailderue.org

▷ **Edwin de Boevé** (Riaditeľ Dynamo International):
edwin.deboeve@travailderue.org
Skype: Edwin de Boevé

▷ **Adélaïde Trousselard** (Projektová manažérka pre európske workshopy Siete):
a.trousselard@travailderue.org
Skype: adelaidetrousselard

▷ **Mari Fresu** (Projektová manažérka pre komunikáciu a politiky):
mari.fresu@travailderue.org
Skype: Meri Fresu

▷ **Aurélië Ladrière** (Projektová manažérka pre workshopy Siete mimo Európy a pre spoluprácu v oblasti rozvoja): a.ladriere@travailderue.org
Skype: aureliedint

▷ **Monette Hennart** (Asistentka):
dynamo-int@travailderue.org

Španielsko:

▷ **Jon Etxeberria** (webové sídlo a publikácie):
communication@travailderue.org
Skype: traslafrontera

Portugalsko:

Dynamo International - Inštitút pre výcvik terénnej sociálnej práce Rua Palmira nº66, r/c C
1170-289 Lisboa (Portugal)
Tel: 00 351.218 150 643 / 00 351.963 906 879

▷ **Olivier Pourbaix** (Riaditeľ Inštitútu pre výcvik terénnej sociálnej práce):
institute@travailderue.org
Tel: 00 351.963 906 879 (M.) / Skype: olivier.pourbaix

▷ **Helder Luis Santos** (Pedagogický koordinátor):
training@travailderue.org
Tel: 00 351.963 906 882 (M.) / Skype: helluis

Údaje o členoch Medzinárodnej siete terénnych sociálnych pracovníkov

Krajina	Organizácia	Koordinátor
ÁZIA		
Nepál	Child Protection Centers and Services CPCS	Jean-Christophe Ryckmans
Filipíny	Virlanie Fondation Inc	Dominique Lemay Arlyne Fernandez
Vietnam	HCMC Child Welfare Foundation	Do Thi Bach Phat Le Thi Thu Thuy
AFRIKA_01		
Alžírsko	ASSALA pour la promotion de la famille et les jeunes	Zahra Benameur Pagés Ouarda
Benin	Concertation des structures d'accueil et d'hébergement pour enfants en situation difficile	Laetitia Akplogan Roger Ouensavi
Burkina Faso	C.I.J.E.R. Projet Protection de l'Enfance	Koda Zinsoudo Ousmane Sawadogo
Burundi	O.P.D.E. www.opde.org	Athanase Rwamo
Stredoafrická republika	Réseau des Intervenants sur le Phénomène des enfants de la rue (REIPER)	Joseph BikieLikibi
Egypt	Caritas Egypt www.caritasalex.com	Hany Maurice
Gambia	Centre for street children and child trafficking studies	Sheikh E. T. Lewis
Mali	Dounia – Secours à l'enfance	Issiaka Haidara
Maroko	Entraide nationale www.entraide.ma	Abdeljalil Cherkaoui

Adresa	Tel. (T), Fax (F), Mob. (M)	E-mail
Dili Bazar Katmandou	(T) 977 1 44 14394	international@cpcs-nepal.org cpcs_nepal@yahoo.com
4055 YagueSt. Brgy Singkamas Makati City	(T) 63 2 896 22 89 (T) 63 2 895 52 60 (F) 63 2 895 52 32	virlanie2003@yahoo.fr arlynef16@yahoo.com
85/65 Pham Viet Chanh Ward 19 – BinhThanh District HoChiMinh City	(T) 848 38 401 406 (T) 84 (0) 903 862 854 (Thuy) (F) 848 38 401 407	hcwf.vn@gmail.com dothibachphat@yahoo.com thaodan.thuy@gmail.com
Cité Guenani Bloc 145/05 DJELFA	(T) 00 213 774 464 322 (F) 00 213 774 464 322	Assala_djelfa71@yahoo.fr Pages_ouarda@yahoo.fr
AFVP/UNICEF 01 BP 344 RP Cotonou	(T) 229 97 25 11 55 (T) 229 23 111 587	laetakp@yahoo.fr ouenro2006@yahoo.fr gresbenin_protectenfant@yahoo.fr
06BP 9268 Ouagadougou 06	(T) (F) 00 226 503 72371 (T) 00 226 703 98900 (M) 00 226 78 86 80 59 (Ousmane)	edr@fasonet.bf (Koda) zinsoudo@yahoo.fr (Koda) Skype: wadama2 akeoogo@yahoo.fr (Ousmane)
Bvd du 28 novembre, Kigobe n°15, B.P 6252 Bujumbura	(T) 257 22 23 0112 (T) 257 22 24 1099 (T) 257 22 22 7893 (F) 257 22 21 33 54	athanaserwamo@yahoo.fr
101, rue Chaptal à Bacongo BP 1524 Brazzaville	(T) 00 242 556 5123	assoreiper@yahoo.fr
SaadZaghioul Street, Building N°24 Rami Station – Alexandria	(T) 203 4806307 (T) 203 4806306 (F) 203 487 7332 (M) 2 0124785401	caritasalex@link.net hanymaurice400@yahoo.com
P.M.B. 457, Serekunda	(T) 00 220 9995959 (T) 00 220 7995959 (T) 00 220 3995959	setlewis1@gmail.com streettraffickingchildren@yahoo.com setlewisreports@yahoo.com icsactschildrenlibrary@gmail.com icsactschildrenlibrary@yahoo.com
BP E 3721, Bamako	(T) 00 223 76 04 89 70	douniah2007@yahoo.fr
44, Avenue Omar IbnKhatib BP 750 10090 – Rabat	(T) 00 212 5 37 68 22 84 (F) 00 212 5 37 68 22 85	chabdeljalil@hotmail.com

Údaje o členoch Medzinárodnej siete terénnych sociálnych pracovníkov

Krajina	Organizácia	Koordinátor
AFRIKA_02		
Stredoafrická republika	Action mobile pour le changement de rue en Centrafrique (AMCRCA)	Pascal Roda
Demokratická republika Kongo	CATSR Comité d'appui au travail social de rue	Edho Mukendi
Senegal	Avenir de l'Enfant	Moussa SOW
Čad		
Togo	Action Développement Togo	Adomayakpor T. Tsèvi
Tunisko	Plateforme des travailleurs sociaux de rue de la Tunisie	Klai Mohamed Ali Bouchmila Walid
AMERIKA_01		
Bolívia	Plataforma Unidos / Red Nacional de Defensa de derechos de los niños, niñas y adolescentes en situación de calle	Ximena Rojas Landivar
Brazília	Centro Social e Cultural resgate e socialização	Geraldo Magela de Andrade (Gë)
	Associação de Educadores Sociais de Maringá (AESMAR)	Veronica Regina Müller
Kolumbia	Corporacion Educativa Combos	Gloria Amparo Henao Medina
Guadeloupe	GEIQ Des Iles Du Sud Guadeloupe	Alza Bordin
Haiti	Centre d'Education populaire	Jean-Robert Chéry

Adresa	Tel. (T), Fax (F), Mob. (M)	E-mail
Bangui	(T) (236) 75380667 (T) (236) 77318469	Parod20032001@yahoo.fr
Avenue Zinnias, 482, 10 ^{ème} rue, Q/Limete, Résidentiel/Limete, Kinshasa	(T) 243 99997 05 88 (T) 243 (0) 81 080 48 17	edhomuk@yahoo.fr travailderuerdc@gmail.com Skype: mushiya70
ADE / Sénégal B.P. 261 Rufisque	(T) 221 338 36 13 08 (M) 221 776 33 23 96	avenirenfant@orange.sn msowanabol@gmail.com Skype: sowanabol
18 BP 76 Lomé	(T) 228 222 15 18 (F) 228 904 81 27	adomayakpor@yahoo.com samadomayakpor@yahoo.fr ad_togo86@yahoo.fr
195 cite elizdihargabes 6011	(T) 27140092 (T) 97319615 (T) 71622648 (M) 00 21697413215 (Walid)	Klai.med.ali@gmail.com walidbouchmila@gmail.com
C/Frey del Pilar 280 Santa Cruz de la Sierra	(T) (F) 00 591 33587936 (M) 00 591 5003113 (M) 00 591 78002687	ximelan@hotmail.com xrojasland@gmail.com info@plataformaunidos.org Skype: ximena rojas landivar
Rua Caxambu, n° 64 Bairro Nossa de Fatima Cep : 34.600-300 Sabara – Minas Gerais	(T) 00 55 31 8734 68 12 (T) 00 55 31 3673 18 84	magela_andrade39@hotmail.com
Rua Guido Inácio Bersch, N° 60, Apartamento 7 CEP 87020-220 Maringá		veremuller@gmail.com Skype Veronica: vmiker7
Calle 51 – 56 A 35 – Medellin	(T) 5 14 16 72	gerencia@combosconvoz.org
GEIQ Des Iles Du Sud Guadeloupe Section Meynard – 97134 Saint-Louis de Marie-Galante	(T) (F) 0590 84 69 30	bordin.geiqsudguadeloupe@orange.fr
Rue St Gérard # 10 Port-au-Prince	(T) 00 3509 245 8269 (Privé) (F) 00 3 509 222 3763	enfantsderue_cep@yahoo.com chery-jr2011@hotmail.com

Údaje o členoch Medzinárodnej siete terénnych sociálnych pracovníkov

Krajina	Organizácia	Koordinátor
AMERIKA_02		
Martinik	La rue de chez moi	Marie-Claire Lavater
Mexiko	EL CARACOL www.elcaracol.org Taller Mexicano de educadoras y educadores callejeros	Luis Enrique
Nikaragua	ANIESCA	Daysi Sanchez de Illescas
Peru	REDENAC www.redenac.org	Fabrizio Caciano
Quebec	ATTRueQ www.attrueq.org	Matthieu Davoine-Tousignant
EURÓPA_01		
Albánsko	Arsis www.arsis-al.org www.arsis.gr	Klara Simoni ZiniKore
Nemecko	BAG trabajo de calle www.bagejsa.de	Frank Dölker
Anglicko	Federation for detached youth work	Graeme Tiffany
Rakúsko	BAST Österreich Bundesarbeitsgemeinschaft Straßensozialarbeit www.bast.at	Helmut Steinkellner
Belgicko	Traces de rue Fédération des travailleurs sociaux de rue francophones VLASTROV (Vlaams Straathoekwerk Overleg)	Véronique Martin (coordinadora) Kathleen Deschamps (representante para la Red) Cis Dewaele
Bulharsko	Alliance for children and youth – Bulgaria	Ulyana Matveeva

Adresa	Tel. (T), Fax (F), Mob. (M)	E-mail
N°111 rue Victor Hugo 97200 Fort de France	(T) 0 (596) 696 178 995 (T) 0 (596) 696 228 355	marie-claire.lavater@wanadoo.fr
Rafael Heliodoro Valle N° 337 Col. Lorenzo Boturini C. P. 15820 México, D. F	(T) 00 52 (55) 5764 2121 (F) 00 52 (55) 5768 1204	direccion.elcaracol@gmail.com direccion@elcaracol.org
Ticabus 3c. al Sur Casa # 4 Bolonia Managua	(T) 00 505 266 19 76 (T) 00 505 266 84 33 (M) 00 505 887 88 15	aniesca@ibw.com.ni
Avenida La Paz 675, Departamento 703, Miraflores – Lima 18	(T) 00 51 1 991566367 (F) 00 51 1 3308335	fabriziocaciano7@hotmail.com Skype: fabrizio.caciano.serrano
7260, boul. Cloutier, Charlesbourg (Québec) G1H 3E8	(T) 1 418 717-2527 (F) 1 418 621-0085 (M) 1 514 942 3978 (Mathieu)	tr_verdun@live.com
Rr Sulejman Delvina, Pallatet Moskat 3, Shkalla 5, Ap. 28, Tirana	(T) 00 35542249879 (F) 00 35542249879	infotirana@arsis.gr arsistirana@gmail.com simoniklara@yahoo.com arsistirana.coordinator@gmail.com
active social development Training /Beratung/ Moderation Niedermooser Str.2 – 36041 Fulda	(T) 00 49 (0) 661 - 242 99 21 (T) 00 49 (0) 173 - 5105498	mail@frankdoelker.de www.frankdoelker.de
C/o Nya, 19-23 Humberstone road – LE5 3GJ Leicester	(T) 00 44116 242 7490 (T) 00 44113 322 9220	graeme.tiffany@gmail.com
Schönaugasse 12 / im Hof 8010 GRAZ	(T) 00 43/316 / 810591-11 (F) 00 43/316 / 810591-14 (M) 00 43 67688015-472	helmut.steinkellner@caritas-steiermark.at
22 rue de l'Etoile 1180 Bruxelles	(T) 00 32 (0) 491 255095 (T) 00 32 (0) 495 306 622	tracesderue@gmail.com kathleendynamo@gmail.com
Diksmuidelaan 36a 2600 Berchem	(T) 00 3233404925 (T) 00 32496121757	cis.dewaele@steunpunt.be
16+Youth Day Care Centre 2, Boyan Magesnik Str. – 1505 Sofia	(T) 00 359 2 / 94613 25 (F) 00 359 2 / 946 11 56	matveevaullyana@gmail.com

Údaje o členoch Medzinárodnej siete terénnych sociálnych pracovníkov

Krajina	Organizácia	Koordinátor
EURÓPA_02		
Španielsko	Hezi-Zerb Elkartea www.hezizerb.net	Jon Etxeberria Esquina
Francúzsko	CNLAPS www.cnlaps.fr	Bernard Heckel Philippe Roux
Grécko	ARSIS Association for the Social Support of Youth www.arsis.gr	Valbona Hystuna
Taliansko	Centro Accoglienza La Rupe	Sara Montipo Roberto Zanon
Nórsko	Association for Outreach Work With Youth (LOSU)	Bjørn Lindstad
Holandsko	National Association of Professional Youthworkers (Napyn) www.bvjong.nl	Henk Geelen
Poľsko	OSOS Network of Polish streetworking organisations www.osos.org.pl	Andrzej Orłowski
Portugalsko	Conversas de Rua – Associação www.conversasderua.org	Helder Luis Santos
Česká republika	Czech Association Streetwork www.streetwork.cz	Martina Zikmundova Karolina Panuskova
Rumunsko	Fundatia Parada www.paradaromania.ro	Ionut Jugureanu
Slovensko	Association of low-threshold services for children and youth www.nizkoprah.sk	Petra Hranova
Slovinsko	Skala Youth street education http://skala.donbosko.si	Barbara Vrečar

Adresa	Tel. (T), Fax (F), Mob. (M)	E-mail
Zubiaurre 30 Bajo 20013 Donostia-San Sebastián	(T) 00 34 943326784 (F) 00 34 943326785	j.echeverria@nuevo-futuro.org nuevosproyectos@hezizerb.net
21, rueLagille 75018 – Paris	(T) 00 33 1 42 29 79 81 (T) 00 33 6 07 79 23 22 (F) 00 33 1 58 60 15 57	contact@cnlaps.fr bheckel@cnlaps.fr actionjeunesse.pessac@wanadoo.fr
35, Ptolemeon str. 54630 Thessaloniki	(T) 30 2310526150 (T) 30 2310227311 (F) 30 2310 227311	infothes@arsis.gr
Via Rupe 9 40037 Sasso Marconi (Bologna)	(T) 00 39 051 841206 (F) 00 39 051 6750400	rupeformazione@centriaccoglienza.it sara.montipo@cooprupe.it roberto.zanon@cooprupe.it
PO BOX 9331 Gronland 0135 Oslo	(T) 00 47 22 05 77 07 (M) 00 47 976 44 244 (F) 00 47 22 05 77 01	bjorn@losu.no
Achter de Molens 23, 6211 JC Maastricht BVjong, Postbus 194, 6200 AD, Maastricht	(T) 00 31 654283774	henk.geelen@home.nl bestuur@bvjong.nl
Szaserow 115/38 04-349 Warsaw Wiatraczna 27/38 04-384 Warsaw	(T) 00 48 880 860 220 (F) 00 48 224 083 298	andrexor@yahoo.com siec-osos@wp.pl
R. Palmira, 66 r/c C 1170 289 – Lisboa – Portugal	(T) 00 351 218 869 372 (M) 00 351 963 906 882 (M) 00 351 91 484 5338	helluis@conversasderua.org conversasnomail@conversasderua.org Skype: helluis
Senovazne namesti 24 11000 – Prague 1	(T) 00 420 774 913 777 (T) 00 420 774 433 296	zikmundova@streetwork.cz panuskova@streetwork.cz
Strada Bucur, nr. 23, sector4 Bucuresti 040 292 Romania	(T) 00 40 (0) 21 - 331 17 99 (F) 00 40 (0) 21 - 330 76 85	i.jugureanu@paradaromania.ro birou@paradaromania.ro
Ambroseho 15, 851 01 – Bratislava República Eslovaca	(T) 00 421 914 195 591	petra.hranova@ulita.eu.sk asociacia@nizkoprah.sk www.nizkoprah.sk
Rakovniska 6 1000 Ljubljana, Slovenia	(T) 00 38614271419 (F) 00 38614273040	skala@salve.si barbara.vrecar@gmail.com

Údaje o členoch Medzinárodnej siete terénnych sociálnych pracovníkov

Krajina	Organizácia	Koordinátor
EURÓPA_03		
Švajčiarsko	Plate-forme romande des travailleurs sociaux hors murs (TSHM)	Vincent Artison
Švédsko	RIF www.rif.o.se	Anna Bäck

Kontaktné údaje žiadateľov o členstvo

Angola		Antonio Zenga Mambu
Pobrežie Slonoviny	Action Enfance et Jeunesse (AEJ)	Zina Seydina Ousmane
Guyana		Steeve Falgayrettes
Mauritánia	ANPEC	Mohamed OuldSaleck

Kontaktné údaje expertov

Meno	Adresy
Jean Blairon Evalueur et accompagnateur des activités du réseau	R.T.A. ASBL Rue des Relis Namurwes 1 5000 Namur
Filip Coussee	Ghent University Dpt. of Social Welfare Studies H. Dunantlaan 2 – 9000 – Gent (Belgique)
Annie Fontaine Professeure en travail social	Université du Québec en Outaouais (Campus de Saint-Jérôme) 5, rue Saint-Joseph, Saint-Jérôme (Québec) J7Z 0B7 – Bureau J-2210
Alphonse Tay	Alphonse Tay. Village d'Agou-Akplolo Via B P. 50 AGOU-GARE – Togo
Tran Quoc-Duy	Lab.Cognition-Langage-Développement CP 191 ULB – Av. Fr. Roosevelt, 50 1050 Bruxelles
Stéphane Tessier	Regards Rue du château, 132 – 75014 Paris – France

Adresa	Tel. (T), Fax (F), Mob. (M)	E-mail
Les Uttins 5 CH – 1400 Yverdon-les-Bains	(T) 00 41 79 347 34 61 (T) 00 41 24 445 35 14	vincent.artison@gmx.ch
Nykvarns Kommun 155 80 Nykvarn	(T) 00 46 (0) 76 12 06 193	styrelsen@faltarbete.se

Sagrada esperance rua 22, casa 56 maianga luanda	(T) 00 244 937 56 35 46	antoniozengamambu@yahoo.fr
13 BP 1016 Abidjan	(T) 00 22 546242555	actionaej@yahoo.fr zinaous@yahoo.fr
LOT COPAYA 231 – Guyane	(T) 00 33 (0) 694426903	stefall@msn.com
Nouakchott – Mauritanie	(T) 00 222 22 27 07 33	Anpec_ong@yahoo.fr

Tel. (T), Fax (F), Mob. (M)	E-mail
(T) 00 32 81 74 67 48	jean.blairon@rta.be
(T) 00 32.92.64.62.91	filip.coussee@ugent.be
(T) 450 530-7616, poste 4065	annie.fontaine03@uqo.ca
(T) 00 228 922 41 01 (T) 00 228 919 59 75	alphonsetay1@hotmail.fr
(T) 32 2 650 26 41 (Bureau) (M) 32 (0) 477 78 36 30 (F) 32 2 650 22 09	qtran@ulb.ac.be
(T) 00 33 1 43 35 20 74	sftessier@free.fr http://dautresregards.free.fr

12

Použitá literatúra

12.1_ Publikácie

▷ Alinski Saul D, ***Rules for Radicals: A Pragmatic Primer for Realistic Radicals***, Editions Random House, 1971.

▷ Blairon Jean, ***The assertion of a collective identity in Proceedings of the International Forum for Stakeholders on street children and street work***, 2002.

▷ de Boevé Edwin et Giraldi Maita, ***Guide international sur la méthodologie du travail de rue à travers le monde***, Editions L'Harmattan, 2010.

▷ de Boevé Edwin et Gosseries Philippe, ***Travail de rue et communication vers les médias: guide de formation***, Editions L'Harmattan, 2005.

▷ Bourdieu Pierre, ***Méditations pascaliennes***, Paris Seuil, 1997.

▷ ***Conseil technique des clubs et équipes de prévention spécialisée, Groupes de jeunes et pratiques de prévention spécialisée – pratiques éducatives auprès des groupes et pratiques sociales collectives***, 2010.

▷ De Luze Hubert, ***L'ethnométhodologie***, Paris, Editions Anthropos, 1997.

▷ Dynamo International, ***Paroles de rue, Actes du 2ème Forum organisé à Bruxelles en octobre 2010***, 2011.

▷ Freire Paulo, ***Pédagogie des opprimés (Pedagogia do Oprimido)***, 1970.

▷ Hougardy Anne, Hubert Sylviane y Petit Christel, ***Pédagogie du projet ?***, juin 2001.

▷ Leirman Walter, ***Mise en place, organisation et méthodologie du projet Eurodelphi***, in Questions de Formation - Issues in Adult Education, Vol. VI, No. 11/12 (1995), Special issue.

▷ Linstone Harold A. y Turoff Murray, ***The Delphi Method, Techniques and applications, Addison*** - Wesley Publishing Company, 1975.

▷ Mager Myrian, Morelli Ailton José, Silvestre Eliana, Müller Verônica Regina, ***Práticas com crianças, adolescentes e jovens: pensamentos decantados***, 1ª edición, EDUEM, 2011.

▷ Middleman Ruth R y Wood Gale Goldberg, ***Skills for Direct Practice in Social Work***, Columbia University Press, 1990.

▷ Müller Verônica Regina, Morelli Ailton José, Mager Myrian, **“Crianças do Brasil: Percursos históricos para a conquista de direitos”** in Müller Verônica Regina (Org.), **“Crianças dos Países de Língua Portuguesa: histórias, culturas e direitos, Maringá”**, EDUEM, 2011, p. 40-69.

▷ Müller Verônica Regina, Tomas Catarina, **“Quando a participação das crianças faz parte do processo de intervenção”**, in Almeida Ana Tomás Fernandes Natália (Org.), **“Intervenção com crianças, jovens e famílias: estudos e práticas”**, Coimbra, Almeidina, 2010, v. 1, p. 32-44.

▷ Müller Verônica Regina, **“História de crianças e infâncias: registros, narrativas e vida privada”**, EDUEM Maringá, 2007.

▷ Müller Verônica Regina, Rodrigues Patrícia Cruzelino, **“Reflexões de quem navega na educação social: Uma viagem com crianças e adolescentes”**, Maringá, Clichetec, 2002.

▷ Nuñez Violeta, **“Pedagogía social. Cartas para navegar en el nuevo milenio”**, Ediciones Santillana Buenos Aires, 1999.

▷ Rogers Vanessa, **“101 things to do in the street – Games and resources for detached, outreach and street-based youth work”**, Jessica Kingsley Publishers, 2ª edición, 2011.

▷ **“Vous avez dit: Aider la jeunesse ? Propositions et perspectives des premières assises de l'aide à la jeunesse”**, Editions Bruxelles Communauté française de Belgique, 1995.

▷ Walgrave Lode, **“Délinquance systématisée des jeunes et vulnérabilité sociétale: essai de construction d'une théorie intégrative”**, Editions Médecine et Hygiène Genève (Universités), 1992.

▷ **“Educación de calle en Andoain”** (Andoain 2006- Andoaingo Udala).

▷ **“Tenemos un plan. 10 años de prevención comunitaria en Hondarribia”**. (Ayuntamiento de Hondarribia 2009).

12.2_ Webové sídla a dokumenty dostupné online

▷ <http://www.capsurlindependance.org/wp-content/uploads/2010/06/Manuel-de-lanimateur-social.pdf>

▷ http://www.cnt-f.org/fte/IMG/pdf/pedagogie_des_oprimés.pdf

▷ <http://www.cafeoudbrabant.nl/>

▷ <http://www.facebook.com/leiturasao.vento>

▷ <http://infanciaempauta.blogspot.com.es>

▷ <http://www.jeugdenjongerenwerk.nl/>

▷ www.travailderue.org

▷ <http://www.universalis.fr/encyclopedie/action-collective/>

„Týždeň nízkoprahových klubov“ (rad podujatí, v rámci ktorých môže široká verejnosť navštíviť nízkoprahové centrá v Českej republike):

▷ http://www.streetwork.cz/index.php?id=959&option=com_content&task=view

▷ <https://www.facebook.com/events/394799927252382/>

▷ <http://www.ibrno.cz/zajimavosti/50450-tyden-nizkoprahovych-klubu-vrcholi-ratolest-brno-otevre-sve-klubu-verejnosti.html>

▷ <http://www.socialnisluzby.org/aktualne/files/e116e91352944d00f3291b1a1d299768-201.html>

Česká asociace Streetwork, Dobrá Praxe:

▷ http://www.streetwork.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=3432

Skupinové projekty:

▷ www.espaciokrea.org

▷ <http://www.masmadera.info/>

▷ www.hausturak.net

MINISTERSTVO
ŠKOLSTVA, VEDY,
VÝSKUMU A ŠPORTU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Slovenský inštitút mládeže
IUVENTA

eurodesk
Slovensko